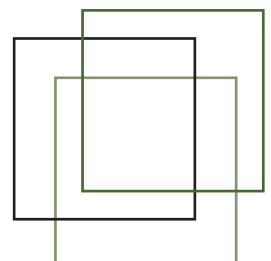

International
Labour
Organization

မြန်မာနိုင်ငံ ကလေးအလုပ်သမားတိုက်ဖျက်ရေး
အလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်းအတွက် သင်ရိုးညွှန်းတမ်း
ဖြည့်စွက် သတင်းအချက်အလက်များ

မြန်မာနိုင်ငံ ကလေးအလုပ်သမားတိုက်ဖျက်ရေး
အလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်းအတွက် သင်ရိုးညွှန်းတမ်း

ဖြည့်စွက် သတင်းအချက်အလက်များ

မူပိုင်ခွင့် © အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားရေးရာအဖွဲ့ ၂၀၁၈

ပထမအကြိမ်ထုတ်ဝေသည်။ ၂၀၁၈

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားရေးရာအဖွဲ့ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းများသည် Universal Copyright Convention Protocol 2 နှင့်အညီ မူပိုင်ခွင့်ရရှိထားပြီးဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ထုတ်ဝေမှုများထဲမှ အချို့သောအချက်များကို ၎င်းတို့အားထုတ်နှုတ်ယူရာ မူလရင်းမြစ်အား ရည်ညွှန်းဖော်ပြီး ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံစရာမလိုဘဲ ကူးယူဖော်ပြနိုင်ပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားရေးရာအဖွဲ့ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းများနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး ပြန်လည်ထုတ်ဝေခြင်း သို့မဟုတ် ဘာသာပြန်ခြင်းဆိုင်ရာမူပိုင်ခွင့်အတွက် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားရေးရာအဖွဲ့၊ အမှတ် CH-1211 ဂျီနီဗာ ၂၂၊ ဆွစ်ဇာလန် (သို့) အီးမေးလ် - rights@ilo.org သို့လျှောက်ထားရ ယူသင့်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ လျှောက်ထားမှုများကိုလည်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားရေးရာ အဖွဲ့မှ ကြိုဆိုအပ်ပါသည်။

စာကြည့်တိုက်များ၊ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပြန်လည်ထုတ်ယူခွင့်ရှိသည့် အဖွဲ့အစည်းများထံတွင် မှတ်ပုံတင်ထားသူများအနေဖြင့် ပြန်လည်ထုတ်ယူခွင့်ဆိုင်ရာ လိုင်စင်ခွင့်ပြုချက်နှင့် အညီ စာစောင်များထုတ်လုပ်ဖြန့်ဝေနိုင်ပါသည်။ www.ifrro.org သို့ဝင်ရောက်ပြီး သင့်နိုင်ငံနှင့် ဆိုင်သည့် ထုတ်ဝေခွင့်ကို ကြည့်ပါ။

FUNDAMENTALS

မြန်မာနိုင်ငံ ကလေးလုပ်သားတိုက်ဖျက်ရေး၊ လွှတ်တော်အဖွဲ့ဝင်များအတွက် ကလေးအလုပ်သမားဆိုင်ရာ သင်တန်းသင်ရိုး/ International Labour Office, Fundamental Principles and Rights at Work Branch (FUNDAMENTALS) - Yangon: ILO, 2018.

ISBN: 978-92-2-830846-4 (Print); 978-92-2-830847-1 (Web pdf)

International Labour Office; Fundamental Principles and Rights at Work Branch

အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်လည်းဖတ်ရှုနိုင်သည်။ (Combating child labour in Myanmar: Training Package on Child Labour for Workers Organization) ISBN: 978-92-2-130225-4 (Print); 978-92-2-130226-1 (Web pdf), Yangon, 2018

အိုင်အယ်လ်အို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်ကတ်တလောက်

ဂုဏ်ပြုမှတ်တမ်း
<p>ဤပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းအား FUNDAMENTALS အတွက် Philip Hunter မှ အသေးစိတ်စီစဉ်ပြင်ဆင်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံ ကလေးအလုပ်သမား ပပျောက်ရေးအစီအစဉ် (My-PEC)၊ ILO ရန်ကုန်ရုံး Selim Benaissa မှညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်သည်။ Bharati Pflug, စောဆာကပေါ်၊ နင်းဝတ်ရည် နှင့် ဦးအောင်ထွန်း တို့မှသုံးသတ်ချက်များ၊ ထောက်ခံချက်များနှင့် ပါဝင်အကြံပြု ဆွေးနွေးပေးခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။</p> <p>ဤ ILO ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းအတွက် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အလုပ်သမားဌာနမှ ရန်ပုံငွေ ထောက်ပံ့ပေးသည်။ (Project MMR/13/10/USA).</p> <p>ဤပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အလုပ်သမားဌာန၏ အမြင်(သို့) မူဝါဒများနှင့် သက်ဆိုင်မှုမရှိပါ။ (သို့) လုပ်ငန်းအမည်၊ စီးပွားရေးထုတ်ကုန်များ (သို့) အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအစိုးရမှ အတည်ပြုထောက်ခံထားသော အဖွဲ့အစည်းများ အဖြစ်ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပါ။ စီမံချက်တစ်ခုလုံးကို စီမံချက် သက်တမ်းတိုးအပါအဝင်အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၆သန်းအား ဗဟိုအစိုးရ ရံပုံငွေဖြင့် ငွေကြေးထောက်ပံ့ထားသည်။</p>

ကုလသမဂ္ဂကျင့်ဝတ်နှင့် ကိုက်ညီသည့် ILO ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှုများတွင် ပါဝင်သည့် ရာထူးအဆင့်များ၊ ဖော်ပြထားသည့် အကြောင်းအရာများသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားရေးရာအဖွဲ့နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၊ ၎င်း၏အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် သို့မဟုတ် ၎င်း၏နယ်ခြားသတ်မှတ်ချက်များနှင့် ပတ်သက်သည့် မည်သည့်အယူအဆ၊ အကြောင်းအရာများအပေါ် သွယ်ဝိုက်ဖော်ပြထားချက်များပါဝင်ခြင်းမရှိပါ။ သက်ဆိုင်ရာ ဆောင်းပါး၊ စာတမ်း၊ အခြားထုတ်ဝေသည့်စာရွက်စာတမ်းပါအယူအဆ၊ အကြောင်းအရာများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် တာဝန်ရှိမှုများသည် သက်ဆိုင်ရာစာရေးသူတို့၏တာဝန်သာဖြစ်ပြီး ယခုစာအုပ်ငယ်ပါ အကြောင်းအရာများနှင့် စပ်လျဉ်း၍လည်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားရေးရာအဖွဲ့အနေဖြင့် အတည်ပြုချက်တစ်စုံတစ်ရာ ပေးအပ်ခြင်းမပြုပါ။ ရည်ညွှန်းထားသည့် သက်ဆိုင်ရာကုမ္ပဏီအမည်များ၊ စီးပွားရေးထုတ်ကုန်များ၊ ပြုလုပ်မှုလုပ်ငန်းစဉ်များအပေါ် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားရေးရာအဖွဲ့အနေဖြင့် အတည်ပြုချက်တစ်စုံတစ်ရာ ပေးအပ်ခြင်းမပြုပါ။ သီးသန့်ကုမ္ပဏီတစ်ခု၊ စီးပွားရေးထုတ်ကုန် သို့မဟုတ် ပြုလုပ်မှုလုပ်ငန်းစဉ်များအပေါ် ဖော်ပြထားခြင်းမပြုသည်မှာ သဘောတူညီမှုမရှိသည်ကို ပြသထားခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

ILOမှ ထုတ်ဝေသည့် စာစောင်၊ စာအုပ်များအား စာအုပ်ဆိုင်ကြီးများ သို့မဟုတ် သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံရှိ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားရေးရာအဖွဲ့ရုံးများမှဖြစ်စေ သို့မဟုတ် ilo@turpin-distribution.com မှတိုက်ရိုက်ဖြစ်စေမှာယူနိုင်သည်။ ပိုမိုသိရှိလိုပါက ကျွန်ုပ်တို့၏ ဝက်ဘ်ဆိုဒ် ဖြစ်တဲ့ www.ilo.org/publns or ilopubs@ilo.org သို့ဝင်ရောက်၍ဖြစ်စေ ရယူနိုင်ပါသည်။

www.ilo.org/childlabour သို့ဝင်ရောက်ကြည့်ရှုပါ။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထုတ်ဝေသည်။
ILO ရန်ကုန်မှ ဓာတ်ပုံပေါင်းစပ်သည်။

မာတိကာ

အဓိကအချက်များ	ဃ
မိတ်ဆက်	၁
အခန်း ၁: ကလေးလုပ်သားကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ခြင်းနှင့် နားလည် သဘောပေါက်ခြင်း.....	၃
ကလေးလုပ်သားဟူသည် အဘယ်နည်း?	၄
အဓိကကျသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စံနှုန်းများ	၈
အခန်း ၂ : ကလေးလုပ်သားကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာနှင့် အမျိုးသားအဆင့်ခန့်မှန်းတွေ့ရှိချက်များအား နားလည် သဘောပေါက်ခြင်း.....	၁၉
ဒေသတွင်း အနေအထား.....	၁၉
ကလေးလုပ်သားနှင့် အသက်အရွယ်	၂၀
ကလေးလုပ်သားနှင့် ကျားမကွဲပြားမှု.....	၂၀
ကဏ္ဍအလိုက်ကလေးလုပ်သား ပျံ့နှံ့ဖြစ်ပေါ်မှု	၂၂
မြန်မာနိုင်ငံ လုပ်သားအင်အား စစ်တမ်းကောက်ယူမှု ၂၀၁၅.....	၂၃
အခန်း ၃ : ကလေးလုပ်သားဖြစ်ရခြင်း အကြောင်းရင်းများနှင့် နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးဆက်များ.....	၂၇
ကလေးလုပ်သားဖြစ်ရခြင်းအကြောင်းရင်းများ	၂၈
အလုပ်သည် ကလေးတယောက်၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို မည်သို့ သက်ရောက်စေသနည်း?	၃၁
ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်၏ နောက်ဆက်တွဲအကျိုးဆက်များ.....	၃၂
မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ဆက်စပ်သော အခြေအနေ	၃၇
အခန်း ၄: အလုပ်သမားများ	၄၁
အလုပ်သမားသမဂ္ဂဆိုင်ရာ မူဝါဒအတွက် လိုအပ်သည်များ	၄၂
ထိခိုက်နိုင်ချေရှိသည်များ ဆန်းစစ်လေ့လာမှု	၅၁
စုပေါင်းအရေးဆိုခြင်း	၅၄
References	၅၆

အဓိကအချက်များ

အရင်းအမြစ်

အဓိကအသိပေးလိုသည့်အချက်

လေ့ကျင့်ခန်း

အထောက်အကူပြုစာများ

အမေး၊ အဖြေ

မိတ်ဆက်

ကလေးလုပ်သားသည် အခြားသောအရာများထက် ကျယ်ပြန့်စွာဖြစ်ပေါ်နေသည့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု၊ ပညာရေးမရရှိခြင်း၊ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် အခြေခံ လူ့အခွင့်အရေးများကြောင့် တက္ကသိုလ်အတိုင်းအတာဖြင့် ဖြစ်ပေါ်နေသည့် ကိစ္စရပ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ တက္ကသိုလ်အတိုင်းအတာတွင် ကလေးဦးရေအားလုံး၏ ဆယ်ပုံတစ်ပုံ၊ အသက် (၁၅) နှစ်မှ (၁၇) အကြားရှိသည့်ကလေး (၁၆၈) သန်းမှာ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ကလေးလုပ်သားများဖြစ်နေကြောင်းကို ILO ၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကလေးအလုပ်သမားပျောက်ရေးစီမံချက်မှ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာကလေးလုပ်သားအလားအလာ (၂၀၀၈ - ၂၀၁၂) အစီရင်ခံစာတွင် တွေ့ရှိရသည်။ အာရှ-ပစိဖိတ် ဒေသသည် မတူကွဲပြားသည့် ဒေသများအတွင်း ကလေးလုပ်သားအများဆုံးရှိပြီး အသက် (၅) နှစ်မှ (၁၇) နှစ်အတွင်းရှိကလေး (၇၇.၇) သန်းခန့်ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် (၁) သန်းထက်ပိုသောကလေးများသည် ကလေးလုပ်သားများဖြစ်နေပြီး ၎င်းတို့အထဲမှ တဝက်ကျော်မှာ ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်များတွင်ဖြစ်သည်။ ကလေးလုပ်သားများ အသက် (၁၅-၁၇) အရွယ်များသည် အလုပ်လုပ်နေသည့်ကလေးများထဲတွင် (၇၅%) ရှိပြီး (၅၄%)မှာ ယောက်ျားလေးများဖြစ်ကာ (၄၆%)မှာ မိန်းကလေးများဖြစ်သည်ကို (၂၀၁၅) ခုနှစ် လုပ်သားအင်အားစစ်တမ်း၊ ကလေးလုပ်သား-စာသင်ကျောင်းမှ-အလုပ်ခွင်သို့ ကူးပြောင်းမှု စစ်တမ်းများ (LFS-CL-STWTS) တွင်တွေ့ရသည်။

ကလေးလုပ်သားများနှင့်ပတ်သက်၍ ILO ၏အခြေခံပြဋ္ဌာန်းချက်များ (ဥပမာ ILO ပြဋ္ဌာန်းချက် ၁၃၈ နှင့် ၁၈၂) တို့ကို အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးရန်နှင့် အကောင်အထည်ဖော်ရန် မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ခြင်းများသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားရေးရာအဖွဲ့ (ILO)အတွက် ဦးစားပေးမြှင့်မားသည့်ကိစ္စရပ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံသည် (၂၀၁၃) ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထိုစံသတ်မှတ်ချက်များ လွှမ်းမိုးခဲ့သည့် ကိစ္စရပ်များကို ဖြေရှင်းရန် စတင်မှုတစ်ခုအနေဖြင့် ILO ပြဋ္ဌာန်းချက် (၁၈၂) ကို သဘောတူအတည်ပြု လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျင့်သုံးလုပ်ဆောင်မှုအတိုင်းအတာအရ အကျိုးသက်ဆိုင်သူအားလုံးထံမှ ကျိုးကြောင်း ညီညွတ်သော၊ ထိရောက်အကျိုးရှိသော၊ ခိုင်မာသောလုပ်ဆောင်မှုများ ရရှိရန်လိုအပ်သည်။ ပြဋ္ဌာန်းချက်ကို အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးပြီးသည့်နောက် ကလေးလုပ်သားဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့်အစီအစဉ်ကိုရေးဆွဲဖော်ထုတ်ခြင်းကဲ့သို့သောကလေးလုပ်သားဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကိုကတိကဝတ်ပြုဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့်အရေးယူလုပ်ဆောင်ခြင်းများကို အစိုးရ၊ အလုပ်သမားနှင့် အလုပ်ရှင်အဖွဲ့အစည်းများ၊ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများမှပြုသင့်ကြပြီးဖြစ်ပါသည်။

အလုပ်လုပ်နေသောကလေးများအတွက် နိုင်ငံတော်မှ လုပ်ဆောင်သည့် အလုံးစုံပါဝင်သောချဉ်းကပ်မှုမှာ ကလေးငယ်၏အသက်အရွယ်အပေါ်မူတည်၍ကလေးများလုပ်နိုင်သည့်အလုပ်အမျိုးအစားများကိုသတ်မှတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ငယ်ရွယ်သောကလေးတစ်ဦးလုပ်ဆောင်နိုင်သည့် အချို့သောအလုပ်အမျိုးအစားများမှာ ကလေးငယ်၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို အပြုသဘောဖြစ်စေနိုင်ပြီး မည်သည့်ဘေးအန္တရာယ်ကိုမှမဖြစ်စေသော အလုပ်များဖြစ်သည်ဟု ယူဆသည်။ တခြားဘက်တွင်မူ ကလေးသူငယ်ကို ပင်ကိုအားဖြင့်ပင် ထိခိုက်စေနိုင်သောအလုပ်များရှိပြီး ထို့ကြောင့် ပိုမိုတင်းကြပ်သော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ချမှတ်ကြရသည်။

အလုပ်လုပ်နိုင်သော အနိမ့်ဆုံးအသက် ပြဋ္ဌာန်းချက်အမှတ် (၁၃၈) နှင့် အဆိုးရွားဆုံးပုံစံဖြင့် ကလေးလုပ်သားခိုင်းစေခြင်း ပြဋ္ဌာန်းချက်အမှတ် (၁၈၂) များအရ ကလေးလုပ်သားဆန့်ကျင်ရေးအတွက် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းရာတွင် အဓိက အပိုင်းလေးပိုင်း ပါဝင်သင့်သည်။ (ILO နှင့် IPU ၂၀၀၂)

- ▶ ကလေးငယ်များ ဝင်ရောက်မလုပ်သင့်သည့် သီးသန့်အလုပ်အမျိုးအစားတွင် အနိမ့်ဆုံးအသက်ကို တရားဥပဒေအရ ရှင်းလင်းစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ

- ▶ အသက် (၁၈) နှစ်အောက်ကလေးများ မထိတွေ့သင့်သည့် ဘေးအန္တရာယ်များကို ရှင်းလင်းစွာ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက်များ
- ▶ အမွေလုပ်သားနှင့် နောင်ကြီးဖြင့်ခိုင်းစေသောအလုပ်သမား၊ ကလေးသူငယ်များ ရောင်းဝယ်ခြင်းနှင့် လူကုန်ကူးခြင်း၊ ပြည့်တန်ဆာလုပ်ငန်းများ၊ လိင်ဖျော်ဖြေမှုလုပ်ငန်းများ၊ တရားဥပဒေနှင့် မညီသော အလုပ်များအတွက် ကလေးများကို အသုံးပြုခြင်းနှင့် ရောင်းဝယ်ခြင်း
- ▶ ထိုကဲ့သို့သော အခြေအနေများနှင့် လုပ်ငန်းများကို လုပ်ကိုင်ခြင်း၊ အားပေးခြင်း သို့မဟုတ် ပူးပေါင်းကြံစည် ခြင်းများအတွက် အပြစ်ဒဏ်များ

ယေဘုယျအားဖြင့် ကလေးလုပ်သားများကို ဦးတည်ချက်ထားလုပ်ဆောင်သော်လည်း အချို့သော ကလေး လုပ်သားပုံစံများ (ဥပမာ ကလေးအိမ်အကူ)ကို မူဝါဒနှင့် ဥပဒေများတွင် ကျန်နေခဲ့နိုင်သည်များရှိနိုင်သည်။ ယင်းသည် ကလေးလုပ်သားကို တားမြစ်ထားသည့် အချို့သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကို ဥပဒေများ သို့မဟုတ် မူဝါဒ များဖြင့် ရွေးချယ်ဆောင်ရွက်ချိန်တွင် တခြားကဏ္ဍများ၌ သိသာထင်ရှားစွာဖြစ်နေသော ပြဿနာများကို ချန်ထားမိခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ တခါတရံတွင် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် ကလေးလုပ်သားအများအပြားရှိသည့် နေရာများတွင် ချန်လှပ်ထားသကဲ့သို့ဖြစ်စေသော လွန်စွာ အထူးပြု ပြဋ္ဌာန်းခြင်း သို့မဟုတ် အကျဉ်းအားဖြင့်သာ အကြမ်းရေးဆွဲခြင်းများ ရှိတတ်သည် (IPEC, ၂၀၀၇: ၁၆-၂၀)။ ပြဋ္ဌာန်းချက်အမှတ် (၁၃၈) သည် အခြေခံလုပ်ငန်း များကို လွှမ်းမိုး ဆောင်ရွက်နိုင်ပါက နိုင်ငံများတွင် ခြွင်းချက်များချန်ထားခြင်းကို ခွင့်ပြုသည်။¹

ဤစာတမ်းတွင် ကလေးလုပ်သား၊ ILO ၏ ကမ္ဘာ့အဆင့်ခန့်မှန်းချက်၊ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် သင်ရိုးကို ဦးဆောင် ပံ့ပိုးမည့်သူများအတွက် အထူးအကျိုးသက်ဆိုင်ပတ်သက်သူများ၏ အဓိက ကဏ္ဍများနှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များ စသည့် ဖြည့်စွက် သတင်းအချက်အလက်များကိုပါ ထည့်သွင်းထားသည်။ သင်ရိုးကို မစတင်မီ သင့်အနေဖြင့် ဤစာတမ်းကို သင်ရိုးဦးဆောင်ပံ့ပိုးသူများ လမ်းညွှန်နှင့် အခြားသော သင်ရိုးဆိုင်ရာ စာရွက်စာတမ်းများနှင့်အတူ ပြန်လှန်သုံးသပ်ထားရန် တိုက်တွန်းပါသည်။

1 ဥပမာအားဖြင့် စီးပွားဖြစ်စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းသည် ပါဝင်နေသည့် တစ်ခုသောကဏ္ဍဖြစ်လျှင် “ဒေသအတွင်းသာ စားသုံးရန်နှင့် လုပ်သား များကို ပုံမှန်ငှားရမ်းခိုင်းစေခြင်းမရှိသည့် မိသားစုနှင့် အသေးစားလုပ်ငန်းများ” ကိုခြွင်းချက်အဖြစ် ထားရှိနိုင်သည်။

အခန်း ၁: ကလေးလုပ်သားကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ခြင်းနှင့်
နားလည်သဘောပေါက်ခြင်း

ကလေးလုပ်သားဟူသည် အဘယ်နည်း?

ကလေးလုပ်သားဆိုသည်မှာ ကလေးများအတွက် စိတ်ပိုင်း၊ ရုပ်ပိုင်း၊ လူမှုရေး သို့မဟုတ် စိတ်ဓာတ်ရေးရာအရ အန္တရာယ် ဖြစ်စေသောအလုပ်ကို ရည်ညွှန်းပြီး ၎င်းတို့၏ ကျောင်းပညာရေးကို အောက်ပါတို့ဖြင့် အဟန့်အတား ဖြစ်စေသည်။

- ▶ ကျောင်းတက်ရန်အခွင့်အလမ်းကိုပိတ်ပင်ခြင်း
- ▶ ကျောင်းမှ အချိန်မတိုင်မှီစောစီးစွာထွက်ရခြင်း
- ▶ ကျောင်းတက်ခြင်းနှင့်အတူ အလွန်အမင်းရှည်ကြာပြီး ပင်ပန်းသောအလုပ်များကို လုပ်ရခြင်း

ကလေးလုပ်သားသည် ပထမဦးစွာ ILO ပြဋ္ဌာန်းချက် ၁၃၈ နှင့်အညီ အမျိုးသားဥပဒေတွင် အလုပ်လုပ်ခွင့်ရှိသည့် အနိမ့်ဆုံးအသက်အောက်တွင်ရှိသော ကလေးတစ်ဦးလုပ်ရသည့်အလုပ်ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ပြဋ္ဌာန်းချက်အရ ယေဘုယျအားဖြင့် အနိမ့်ဆုံးအသက်သည် မသင်မနေရပညာရေးပြီးဆုံးချိန် အသက်ထက် မငယ်ရဘဲ အလုပ်ခွင်ဝင်ရန်အနည်းဆုံး အသက် (၁၅) နှစ်ရှိရမည်ဖြစ်သော်လည်း နိုင်ငံများအနေဖြင့် ပိုမိုငယ်သည့် အသက်ကို လည်း သတ်မှတ်ခွင့်ရှိပါသည်။²

ဒုတိယအနေဖြင့် ILO ပြဋ္ဌာန်းချက်အမှတ် ၁၈၂ တွင် သက်မှတ်ဖွင့်ဆိုချက်အရ ကလေးလုပ်သားဟူသည် ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ် သို့မဟုတ် အဆိုးရွားဆုံးပုံစံဖြင့်ကလေးလုပ်သားခိုင်းစေခြင်းအပါအဝင် ကျွန်ုပ်ပြုခိုင်းစေခြင်းကဲ့သို့သော အခြေအနေများတွင် အလုပ်လုပ်နေကြသည့် အသက် (၁၈) နှစ်အောက်ရှိသော ကလေးများလုပ်ရသည့် အလုပ်ကို ရည်ညွှန်းသည်။ ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်များတွင် ထိုလုပ်ငန်းများ၏ သဘာဝနှင့် အလုပ်လုပ်ရသည့် အခြေအနေများကြောင့် ကလေးသူငယ်များ၏ ကျန်းမာရေး၊ ဘေးကင်းလုံခြုံရေး သို့မဟုတ် စိတ်ဓာတ်ရေးရာများကို ထိခိုက်စေသည့် လုပ်ငန်းများပါဝင်သည်။ ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်နှင့် အခြားသော အဆိုးဝါးဆုံးပုံစံဖြင့် ကလေးလုပ်သားခိုင်းစေခြင်းကို အောက်ပါအခန်းတွင် ထပ်မံရှင်းလင်းထားပါသည်။

ကွဲပြားခြားနားသည့် ကလေးလုပ်သားပုံစံများ

ကမ္ဘာပေါ်ရှိ သန်းပေါင်းများစွာသောကလေးများသည် ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော၊ ညှင်းပန်းနှိပ်စက်ပြီး ခေါင်းပုံဖြတ်သော အလုပ်များတွင် လုပ်နေကြသည်။ ၎င်းတို့ကို များသောအားဖြင့်တွေ့ရသည်မှာ -

- ▶ ဖန်လုပ်ငန်း၊ ဆောက်လုပ်ရေးနှင့် ကော်ဇောယက်ခြင်း တို့ကဲ့သို့ ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော အလုပ်များ လုပ်ရသည့် လုပ်ငန်းများ စိုက်ပျိုးရေး လုပ်ငန်းများတွင် ပင်ပန်းခက်ခဲသောအလုပ်များလုပ်ရခြင်းနှင့် ခေတ်မှီယန္တရားများ၊ ဓာတုပစ္စည်းများ ပါဝင်သည့် ဘေး အန္တရာယ် ရှိသောအရာများစွာနှင့် ထိတွေ့ ရခြင်းများ
- ▶ မိမိနေအိမ်တွင် ပို၍ငယ်သော မွေးချင်းများ ကို စောင့်ရှောက်ရခြင်း၊ မိသားစုလယ်ယာ သို့မဟုတ် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများကို ကူညီရခြင်း၊ ထိုလုပ်ငန်းများကို ၎င်းတို့ချည်းသာ အဓိကလုပ်ရသောအလုပ်များဖြစ် လာခြင်း

2 သဘောတူညီချက်သည် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအတွက် ကနဦးတွင် ပိုမိုငယ်ရွယ်သောအသက် (၁၄) နှစ်သက်မှတ်ရန်အတွက် အချို့သော အလိုက်သင့်ဖြေလျှော့မှုများကို ခွင့်ပြုပြီး အထူးသဖြင့် ထိုနိုင်ငံများ၏ စီးပွားရေး သို့မဟုတ် ပညာရေးအထောက်အပံ့များ လုံလောက်စွာ မဖွံ့ဖြိုးလျှင် ဖြစ်ပါသည်။ အလုပ်လုပ်နိုင်သည့် အနိမ့်ဆုံး အသက်ကို ယေဘုယျအားဖြင့် (၁၄) သို့မဟုတ် (၁၅/၁၆) နှစ်သက်မှတ်သည့် အပေါ်မူတည်၍ “ပေါ့ပါးသောအလုပ်” အတွက် အနိမ့်ဆုံးအသက်ကို (၁၂) သို့မဟုတ် (၁၃) နှစ်သက်မှတ်ရန်ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

- ▶ ကျွန်ုပ်ပြုခြင်း သို့မဟုတ် ယင်းကဲ့သို့ အနေအထားရှိသော အလုပ်သမားအနေဖြင့် ခိုင်းစေခြင်းမျိုးနှင့် ကလေး ပြည့်တန်ဆာ
- ▶ အိမ်အကူဝန်ဆောင်မှုများတွင် အထီးကျန်အနေအထား၊ အလွန်အမင်းရှည်လျားသော အလုပ်ချိန်များတွင် အလုပ်လုပ်ခြင်းနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများ ခံစားရခြင်း စသည်တို့ ဖြစ်သည်။

ကလေးငယ်များ မည်သည့်အခါမှ မလုပ်သင့်သော အလုပ်များမှာ မည်သည့်တို့ဖြစ်ပါသလဲ?

- ▶ ကလေးငယ်၏ လူသားတဦးအဖြစ်ရှိသော အခြေခံအခွင့်အရေးများကို ချိုးဖောက်သော အလုပ်များ
- ▶ အန္တရာယ်ရှိသော သို့မဟုတ် ခြိမ်းခြောက်မှုဖြစ်စေသော၊ ၎င်းတို့၏ ခွန်အားကို ပင်ပန်းစေသော၊ ခန္ဓာကိုယ်များကို ထိခိုက်ပျက်စီးစေပြီး ၎င်းတို့၏ငယ်ရွယ်မှုကို အသုံးပြုအကျိုးရာသည့် အလုပ်များ
- ▶ ၎င်းတို့၏ကြီးပြင်းမှုကို ဘေးဖြစ်စေသော သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ ကလေးဘဝကို ဆိတ်သုဉ်းစေသော အလုပ်များ
- ▶ ကျောင်းတက်ခြင်းနှင့် အခြေခံကျွမ်းကျင်မှုများနှင့် အနာဂတ်ကြီးပြင်းချိန်အတွက် အသိပညာရှာဖွေမှုများကို မရရှိစေရန် တားဆီးသော အလုပ်များ

ကလေးငယ်များ၏ကျန်းမာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ဘေးဖြစ်စေမည့် ကလေးလုပ်သားများကို ကြိုတင်ကာကွယ်ပြီး ပပျောက်အောင်ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း အချို့သော ကလေးလုပ်သားပုံစံများမှာ ကလေးငယ်ကို အလွန်အမင်း အန္တရာယ်ဖြစ်စေသောကြောင့် အဆောတလျင် ပပျောက်အောင်တိုက်ဖျက်ရမည်ဖြစ်သည်။

လက်သင့်ခံနိုင်သော၊ လက်သင့်မခံနိုင်သော အလုပ်ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း?

ကလေးလုပ်သား ဟု မဆိုလိုသော အသုံးအနှုန်းများကို ကွဲပြားအောင်ရှင်းလင်းရန်လိုအပ်သည်။ ကလေးသူငယ် သို့မဟုတ် ဆယ်ကျော်သက်အရွယ်များ အလုပ်တွင် ပါဝင်ရာတွင် ၎င်းတို့၏ ကျန်းမာရေးနှင့် တကိုယ်ရည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု သို့မဟုတ် ကျောင်းတက်ခြင်း အနှောင့်အယှက်မဖြစ်စေဘဲ အနှုတ်သဘောသက်ရောက်မှုများမရှိခဲ့ပါက ယေဘုယျအားဖြင့် အပြုသဘောပင် ဖြစ်စေသည်ဟု မှတ်ယူသည်။ ထိုသို့လုပ်ငန်းပါဝင်မှုများတွင် အိမ်၌ မိဘများနှင့် မိသားစုကို ကူညီခြင်း၊ မိသားစုစီးပွားရေးလုပ်ငန်းကို ကူညီခြင်း သို့မဟုတ် ကျောင်းချိန်ပြင်ပ၊ ကျောင်းအားလပ်ရက်များတွင် မုန့်ဖိုးရရန် အလုပ်လုပ်ခြင်း စသည်တို့ပါဝင်သည်။ ယင်းသို့လုပ်ဆောင်မှုများသည် ကလေးငယ်၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် ၎င်းတို့မိသားစုများ၏ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို ရစေပြီး ၎င်းတို့သည်လည်း ကျွမ်းကျင်မှုများနှင့် အတွေ့အကြုံများကို ရရှိကာ အရွယ်ရောက်ချိန်တွင် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အသုံးဝင်ပြီး အရာရောက်သောသူများဖြစ်လာစေရန်အတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှု ဖြစ်စေသည်။ ထိုသို့သော အလုပ်များကိုမူ **ကလေးလုပ်သား** နှင့် တန်းတူဖြစ်သည်ဟူ၍ ယူဆမရနိုင်ပါ။

အမှန်တကယ်တွင် အလုပ်အားလုံးသည် ကလေးများကို ဘေးဖြစ်စေခြင်းမဟုတ်ပါ။ တနေ့လျှင် နှစ်နာရီခန့် မိသားစု တောက်တိုမယ်ရအလုပ်များကို ကူညီခြင်းသည် ကလေးငယ်ကို ကျွမ်းကျင်မှု၊ မိမိကိုယ်ကိုယုံကြည်မှုနှင့် တာဝန်ယူမှု စိတ်ဓာတ်များဖြစ်လာစေသော်လည်း ခိုင်းမည့်အလုပ်များကိုမူ ကလေးငယ်၏ အသက်နှင့် ခွန်အားကို ချိန်ဆပြီး ဘေးမဖြစ် စေရန် ဂရုစိုက်ရွေးချယ်ရမည်ဖြစ်သည်။ “အလုပ်” ဟူသော အသုံးအနှုန်းသည် ကလေးများလုပ်ကိုင်သည့် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းအများစုကို လွှမ်းခြုံခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်ပြီး လုပ်ခရသော/ မရသော၊ သမားရိုးကျ စီးပွားရေးလုပ်ငန်း သို့မဟုတ် သမားရိုးကျမဟုတ်သောလုပ်ငန်း၊ နာရီအနည်းငယ် သို့မဟုတ် အချိန်ပြည့်၊ ယာယီဝန်ထမ်း သို့မဟုတ် ပုံမှန်ဝန်ထမ်း၊ တရားဝင်ခြင်း သို့မဟုတ် မဝင်ခြင်းစသည့် အကြောင်းအရာအားလုံး အကျုံးဝင်သည်။ ယင်းတွင် ကလေးငယ်များ၏ အိမ်တွင် လုပ်ရပြီး ကလေးပညာရေး၊ ဘေးကင်းလုံခြုံရေးနှင့်

အကယ်၍ သင်တန်းသားမှမေးလာခဲ့လျှင်: “ကလေးငယ်များကို အိမ်မှုကိစ္စများခိုင်းလျှင် ရပါသလား?”
သင်ဖြေရန်မှာ : “ရပါတယ်၊ ကလေးအသက်အရွယ်အားလုံး အိမ်မှုကိစ္စတွေ လုပ်လို့ရပါတယ် ဒါပေမယ့် အရေးကြီးတာက ခဏတာအတွင်းဘဲခိုင်းပြီးအလေးအပင်မခိုင်းတာမျိုးတွေမလုပ်ခိုင်းရပါဘူး။ မဟုတ်ရင် သူတို့ ကျန်းမာရေးနဲ့ ကျောင်းတက်တာကို ထိခိုက်လိမ့်မယ်။”

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို မထိခိုက်စေသည့် အလုပ်များမပါဝင်သော်လည်း အိမ်အကူလုပ်သားအနေဖြင့် လုပ်ရသည်များ ပါဝင်သည်။

စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် ဈေးကွက်အတွင်းထုတ်လုပ်မှုအားလုံးပါဝင်ပြီး ဈေးကွက်တွင်းထုတ်လုပ်မှုမဟုတ်သည့် အချို့သောအလုပ်အမျိုးအစားများလည်း ပါဝင်သည် (အဓိကအားဖြင့် ကိုယ်ပိုင်အသုံးပြုရန်အတွက်ပြုလုပ်သည့် ကုန်ပစ္စည်းနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများဖြစ်သည်။) ထိုသို့သောအလုပ်ပုံစံများကို သမားရိုးကျ၊ သမားရိုးကျမဟုတ်သော စီးပွားရေး လုပ်ငန်းအားလုံး၊ မိသားစုတွင်းနှင့် မိသားစုပြင်ပ၊ လုပ်ခပေးခြင်း သို့မဟုတ် အခြားပစ္စည်း (ငွေသား အစားပေးခြင်း၊ အချိန်ပိုင်း သို့မဟုတ် အချိန်ပြည့်) အလုပ်များ၊ ကလေးမိသားစုပြင်ပတွင် အလုပ်ရှင်တစ်ဦးအတွက် အိမ်အကူလုပ်သား အဖြစ်လုပ်ပေးခြင်း (လုပ်ခဖြင့်၊ လုပ်ခမရဘဲ) စသဖြင့် ပုံစံမျိုးစုံတွေ့ရသည်။

သမားရိုးကျနှင့် သမားရိုးကျမဟုတ်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် အလုပ်လုပ်ခြင်း

ကလေးများကို ကဏ္ဍအလိုက် သို့မဟုတ် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအလိုက် အမျိုးအစားခွဲရာတွင် ကလေးများနှင့် ၎င်းတို့ကို အလုပ်ခန့်အပ်သည့် ပုံစံတစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုး မတူညီသော ပုဂ္ဂိုလ်များ (ဖောက်သည်များ၊ အလုပ်ရှင်များနှင့် မိသားစု ဝင်များ) အကြားဆက်ဆံရေးကို အနည်းငယ်သာ သိရှိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် နိုင်ငံများစွာနှင့် လုပ်ကိုင်နေ သော စိုက်ပျိုးစီးပွားလုပ်ငန်းမှ မိသားစုအတိုင်းအတာအထိပါဝင်သော စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍတွင် အလုပ်လုပ်သော ကလေးများမှာ အမြဲတမ်း၊ ရာသီအလိုက်၊ ပုတ်ပြတ်၊ ကျေးကျွန်များ သို့မဟုတ် မိသားစုလုပ်သားများအဖြစ် အမျိုးမျိုး ဖြစ်နိုင်သည်။ သမားရိုးကျမဟုတ်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများဖြစ်သည့် ကျယ်ပြန့်လှသော ရိုးရာလုပ်ငန်း၊ ဖွဲ့စည်းပုံ မရှိသည့်လုပ်ငန်း၊ မိသားစု၊ လက်မှုလုပ်ငန်းနှင့် ယေဘုယျအားဖြင့် မှတ်ပုံတင်မထားသည့်လုပ်ငန်းများတွင် ကလေး များကို လုပ်ခရလုပ်သား၊ အလုပ်သင်များ၊ သဘောတူစာချုပ်မရှိသော လုပ်ခမရသည့်လုပ်သား၊ အိမ်အကူလုပ်သား များ၊ အိမ်တွင်းလုပ်သား သို့မဟုတ် ကန်ထရိုက်လုပ်ငန်းခွဲလုပ်သားများ စသဖြင့်တွေ့ရသည်။ ပုဂ္ဂလိက၊ ပြည်သူ တဝက်ပိုင်သော သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်ပိုင် ပမာဏအမျိုးမျိုးရှိသည့် လုပ်ငန်းများတွင် ကလေးများကို အမြဲတမ်း လုပ်သား၊ ရာသီအလိုက် သို့မဟုတ် နေ့စားလုပ်သား၊ သဘောတူစာချုပ်မချုပ်ထားသော/ချုပ်ထားသော အလုပ် သင်များ အဖြစ်ခန့်အပ်ခြင်းနှင့် မိဘများနှင့်အတူအလုပ်ခွင်သို့လိုက်ပါပြီးနောက် ကူညီရန်ခိုင်းစေခံရသော ကလေး များ စသဖြင့်တွေ့ရသည်။

ကလေးလုပ်သားများကို အမျိုးအစားခွဲနိုင်သည့် အခြားသောနည်းလမ်းမှာ ၎င်းတို့ကို မြင်နိုင်မှုရှိမရှိဖြစ်သည်။ နံရံများ အနောက်တွင် မမြင်ရဘဲ လုပ်ရသောအလုပ် သို့မဟုတ် ပြင်ပတွင် မြင်သာသောနေရာ၌လုပ်ရသောအလုပ် စသည့် အချက်များသည် ကလေးလုပ်သားများကို လွယ်ကူစွာတွေ့နိုင်ရန် ဆက်စပ်နေသော အရေးပါသည့် အချက်များ ဖြစ်သည်။ အခြေအနေကို သိရှိနိုင်မည့် အခြားသိသာထင်ရှားမှုတစ်ခုမှာ ကလေးတစ်ဦးတည်း အထီးကျန်အလုပ် လုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် အဖွဲ့လိုက်လုပ်ခြင်း စသည့်အချက်ဖြစ်သည်။ အောက်တွင်ပြထားသည့် ဇယားတွင် ထိုနည်းဖြင့် ကလေးများ မည်သို့အုပ်စုဖွဲ့လုပ်ကိုင်နိုင်မည်ကို ပြသထားသည်။ ကလေးလုပ်သားသည် တခါတရံတွင် မြင်ကွင်းမှ ပျောက်နေတတ်သည်။ ကလေးလုပ်ရသည့်အလုပ်ကို တခါတရံ "ဝိုင်းကူသည်" ဟူသည့်အနေအထား နှင့် တရားဝင် စာရင်းအချက်အလက်များမှာလည်း ရှားပါးသောကြောင့် မူဝါဒရေးရာနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သူများ အနေဖြင့် တကယ့်ဖြစ်ရပ်မှန် ပြဿနာ၏အတိမ်အနက်ကို မမြင်နိုင်ကြပေ။ တခါတရံအလုပ်လုပ်နေသည်ဟု စာရင်း ပြထားသူမှာ အိမ်ထောင်ဦးစီး တစ်ယောက်တည်းသာတွေ့ရပြီး အထူးသဖြင့် ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားမိသားစုများတွင် ဖြစ်သည်။

ဇယား ၁ : ကလေးလုပ်သားများ၏ အခြေအနေများကို အမျိုးအစားခွဲခြား မြင်သာမှု၊ မမြင်သာမှု၊ စုစည်း တည်ရှိခြင်း၊ ပြန့်ကျဲနေခြင်း

	မြင်သာသည်	မမြင်သာပါ
<p>စုစည်း တည်ရှိခြင်း</p>	<p>ကလေးလုပ်သားများ စုစည်းတည်ရှိပြီး မြင်သာ သည့် ကလေးများမှာ တနေရာတည်းတွင် အလုပ် လုပ်နေကြသော ကလေးများဖြစ်ပြီး ပြင်ပမှ ချဉ်းကပ် ၍ ရနိုင်သည်။</p> <ul style="list-style-type: none"> • အပ်ချုပ်သမ၊ စက်ချုပ်သူ၊ ဘောလုံးချုပ်သူ၊ သတ္တုလုပ်သားများ၊ သစ်လုပ်သားများ (နှင့် ဆိုင် များတွင် ၎င်းတို့၏အကူလုပ်သားများ) • ဘဏ်လုပ်ငန်း၊ အချို့မုန့်ရောင်းသူများ၊ စားဖိုမှူး များ (အကူများ)၊ လမ်းသွားလမ်းလာများကို မုန့်ပြင်ရောင်းသူများ။ • စက်ပြင်ဆိုင်အသေးများရှိလုပ်သားများ (ဥပမာ မော်တော်ကားဝပ်ရှော့) • လူထူထပ်သည့်နေရာများတွင် ဝန်ဆောင်မှု ပေးသူများ (ဥပမာ ဖိနပ်တိုက်သူ၊ ကားရေဆေး သူ၊ ကားစောင့်ပေးသူများ) • စုပါမားကတ်များတွင် အကူများ၊ ဈေးရောင်းများ၊ သယ်ပို့သူများ၊ သန့်ရှင်းရေး၊ ဈေးများတွင် ငွေကိုင်စာရေးများ။ • လမ်းနှင့် အဆောက်အဦး ဆောက်လုပ်ရေးတွင် ကျောက်များ၊ အုတ်များခွဲသူများ။ • လယ်ယာလုပ်သားများ (ကြုံ၊ ကော်ဖီ၊ ဟင်းသီး ဟင်းရွက်များ) တစ်ဦးခြင်းစီ သို့မဟုတ် မိသားစု လိုက်။ • အိမ်တွင်းသုံးရန် သို့မဟုတ် ပြည်ပတင်ပို့ရန် အတွက် မိသားစုထုတ်လုပ်ရေး သို့မဟုတ် စိုက်ပျိုးရိတ်သိမ်းခြင်းများ။ • စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ငါးများကို နည်းစနစ်ဖြင့် စီမံ ပြုပြင် ထုတ်လုပ်ခြင်း 	<p>ထိုအခြေအနေတွင် အလုပ် အတူလုပ်နေကြသော ကလေးများ သို့မဟုတ် အနီးအပါးတွင် အလုပ်လုပ် နေကြသောကလေးများမှာ ပြင်ပမှ မမြင်နိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် ချဉ်းကပ်၍ မရနိုင်ပါ။</p> <ul style="list-style-type: none"> • အုတ်ဖုတ်လုပ်သားများ၊ ကျောက်တွင်း လုပ်သား များ • ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်း လက်သမား၊ အကူနှင့် သယ်မသူများ • အိုး၊ ဖန်၊ သတ္တုပစ္စည်းများ၊ ပလတ်စတစ် ပစ္စည်းများ၊ လက်ဝတ်ရတနာများ ထုတ်လုပ် သည့် လုပ်ငန်း အလုပ်သမားများ သို့မဟုတ် အကူများ။ • အစားအသောက်များ နည်းစနစ်ဖြင့် စီမံ ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းစက်ရုံ လုပ်သားများ။ • အိမ်ထောင်စု အုပ်စုများ သို့မဟုတ် အလုပ်ရုံ အသေးစားများဖြင့် ရိုးရာကော်ဇော၊ ချည်ထည် များ ရက်လုပ်ခြင်းလုပ်ငန်း။ • ဆေးပေါ့လိပ် လိပ်သူများ။ • မီးခြစ်ဆံ၊ ပေါက်ကွဲစေတတ်သော ပစ္စည်းများနှင့် မီးရှူးမီးပန်းစက်ရုံ လုပ်သားများ။ • ကျောက်မီးသွေးနှင့် တွင်းထွက်လုပ်ငန်း လုပ်သားများ။ • သဘောပေါ်တွင် ရေထွက်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်ရေး စက်ရုံပါသည့်သဘောပေါ်များ၊ ငါးဖမ်းသဘောပေါ်များ သို့မဟုတ် ရေလုပ်ငန်းပြုလုပ်သည့် နေရာများ။
<p>ပြန့်ကျဲ နေခြင်း</p>	<p>ဤကလေးများမှာ သီးသန့် တစ်ဦးတည်း အလုပ် လုပ်ကြပြီး ကိုယ်တိုင်အလုပ် ရှာဖွေလုပ်ကြသည်။</p> <ul style="list-style-type: none"> • ပစ္စည်းပို့သည့် ယောက်ျားလေးများ၊ စာ/သတင်း ပို့သူများနှင့် လက်တိုလက်တောင်းကိစ္စလုပ်ပေး ရသူများ • လမ်းပေါ်တွင် ပစ္စည်းရောင်းခြင်း သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများ (ဥပမာ ဖိနပ်တိုက်သူ များ၊ ပန်းရောင်းသူများ) • ဟိုတယ်၊ စားသောက်ဆိုင်များ၊ ကဖေးဆိုင်များ တွင် ဖောက်သည်များအား ဝန်ဆောင်မှုပေးသူ၊ ပန်းကန်ဆေးသူ၊ ပရဂုဏ်အား သန့်ရှင်းရေး လုပ်သူများ။ 	<p>ဤကလေးများသည် ရှာဖွေတွေ့ရှိရန် အခက်ဆုံးဖြစ် ပြီး ဝေးလံသိခေါင်သည့်နေရာများ၊ သီးခြားဖြစ်နေ သည့်နေရာများနှင့် လုပ်ဆောင်နိုင်သည့် အင်အား မရှိသည့် နေရာများတွင် အလုပ်လုပ်ကြရသည်။</p> <ul style="list-style-type: none"> • အိမ်အကူလုပ်သားများ။ • လက်မှုလုပ်ငန်းကဲ့သို့ မိသားစု အခြေပြု လုပ်ငန်း များတွင် လုပ်နေသည့် ကလေးများ။ • တပိုင်တနိုင်လုပ်ငန်းများဖြစ်သည့် အမဲ လိုက်ခြင်း၊ ကောက်ယူ စုဆောင်းခြင်း၊ ငါးဖမ်း ခြင်းနှင့် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများ။ • ခိုးယူခြင်း၊ ခါးပိုက်နှိုက်ခြင်း၊ မှောင်ခိုလုပ်ငန်း၊ မူးယစ်ဆေးဝါးလုပ်ငန်းနှင့် လိင်ဖျော်ဖြေမှု

မြင်သာသည်	မမြင်သာပါ
<ul style="list-style-type: none"> • အုပ်စုလိုက်ကြီး ရွေ့လျားသွားလာကြသည့် ဖျော်ဖြေသူနှင့် ကခုန်သူများ၊ ကုလားအုတ်စီးသည့် ဂျက်ကီများနှင့် ဆပ်ကပ်ပွဲတွင် ဖျော်ဖြေသူများ။ • အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းအဖြစ် တောင်းရမ်းစားသောက်သူများ။ • ခရီးဝေး သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးတွင် အကူလုပ်သားများ (ဘတ်စ်ကား၊ ကုန်တင်သင်္ဘောများ၊ ခရီးသယ်တင် သင်္ဘောများ) • ငှက်များ၊ မျောက်များ၊ သူခိုးများ စသည့် ဘေးရန်များကို စောင့်ရှောက်ပေးသည့်ကလေးများ။ • တိရစ္ဆာန်ကျောင်းသူများနှင့် မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းတွင် စောင့်ရှောက်ပေးသူများ၊ နို့ညှစ်ခြင်း၊ တိရစ္ဆာန် အစာ စုဆောင်းပေးသူများ။ 	<ul style="list-style-type: none"> • လုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်နေသည့်ကလေးများ။ • လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခေါင်းပုံဖြတ်ခံနေရသည့် ကလေးများ။ • ကျွန်ပြုခြင်း သို့မဟုတ် နောင်ကြီးဖြင့် ခိုင်းစေခြင်းများဖြင့် အလုပ်လုပ်နေရသည့် ကလေးများ။ • လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များသို့ စုဆောင်းခံရခြင်း သို့မဟုတ် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများတွင် ကူညီပေးနေရသည့် အခြေအနေများတွင် အလုပ် လုပ်နေရသည့်ကလေးများ

အဓိကကျသော အပြည် ပြည်ဆိုင်ရာစံနှုန်းများ

ပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် ILO အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအတွက် သဘောတူအတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးရန်အတွက် ခွင့်ပြုထားသော နိုင်ငံတကာ သဘောတူစာချုပ်များဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံမှ ပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ခုကို လက်မှတ်ထိုးချိန်တွင် အမျိုးသားအဆင့်ဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းလိုက်နာရန် လိုအပ်ပြီးပြဋ္ဌာန်းချက်တွင် ဖော်ပြထားသည့် အချက်များနှင့် အညီ ကျင့်သုံးလိုက်နာရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အသစ်ထွက်ပေါ်လာသည့် ကျင့်သုံးလိုက်နာရန် အချက်များနှင့် ပတ်သက်၍ လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့်အချက်များကိုလည်း နိုင်ငံတကာ ကြီးကြပ်ရေးဌာနများသို့ အစီရင်ခံ တင်ပြရသည်။

ILO ၏ လုပ်ငန်းခွင်ဝင်ရန် အငယ်ဆုံးအသက်ဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်၊ ၁၉၇၃ (အမှတ် ၁၃၈)

နိုင်ငံများအနေဖြင့် အလုပ်လုပ်နိုင်သည့် အနိမ့်ဆုံးအသက် သတ်မှတ်ရာတွင် မသင်မနေရပညာရေး ပြီးပြည့်စုံချိန် သို့မဟုတ်ပါက အသက် (၁၅) နှစ်ထက် မငယ်ရန်လိုအပ်သည်။ သို့သော်လည်း စီးပွားရေးနှင့် ပညာရေး ဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့များ လုံလောက်စွာဖွံ့ဖြိုးမှု မရှိသည့် နိုင်ငံများတွင် အနိမ့်ဆုံးအသက်ကို ကနဦးအနေဖြင့် (၁၄) နှစ် သတ်မှတ်နိုင်သည်။

ပြဋ္ဌာန်းချက်တွင် “ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်” ကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်မှာ “မည်သည့် အလုပ်ခန့်အပ်မှု သို့မဟုတ် အလုပ်အမျိုးအစားဖြစ်စေ အလုပ်သဘောသဘာဝနှင့် အခြေအနေများသည် ငယ်ရွယ်သူများ၏ ကျန်းမာရေး၊ ဘေးကင်းလုံခြုံရေး သို့မဟုတ် စိတ်ဓာတ်များကို ထိခိုက်ပျက်ပြားစေမည့်ဟန်ရှိသော အလုပ်များ” ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ထို့ထက်ပို၍ အထူးပြုဖော်ပြထားသည်မှာ ထိုကဲ့သို့သော အလုပ်အမျိုးအစား သို့မဟုတ် အလုပ်ခန့်အပ်မှုများကို အနည်းဆုံးအသက် (၁၈) နှစ်ရှိသော အလုပ်သမားများအတွက်သာဖြစ်သည်။ ပြဋ္ဌာန်းချက် တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသကဲ့သို့ ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော အလုပ်သည် အလုပ်သမားများ၊ အလုပ်ရှင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ပြီးမှသာ နိုင်ငံတော်မှ သတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်ပေးရန်ဖြစ်သည်။

ပြဋ္ဌာန်းချက်အမှတ် ၁၃၈ သည် အမျိုးသားဥပဒေများတွင် ကလေးများကျောင်းတက်ချိန်ကို မထိခိုက်ပါက အသက် (၁၃) နှစ်အထက် အသက်(၁၅) နှစ်အောက်ရှိသော ကလေးများကို “ပေါ့ပါးသောအလုပ်” များကို လုပ်ခွင့်ကို

ခွင့်ပြုထားသည်။ သို့သော်လည်း ကနဦးကတည်းက အလုပ်လုပ်ခွင့်ရှိသော အနိမ့်ဆုံးအသက်ကို (၁၄) နှစ် သတ်မှတ်ထားသော နိုင်ငံများအနေဖြင့် အသက် (၁၃ မှ ၁၅) အစား (၁၂ မှ ၁၄) သို့ အစားထိုးပြင်ဆင်ရန် လိုမည် ဖြစ်သည်။

ပြဋ္ဌာန်းချက်အမှတ် (၁၃၈) သည် ကလေးများအနေဖြင့် လုပ်ခလစာဖြင့် အလုပ်လုပ်ခြင်းဖြစ်သည်ဖြစ်စေ၊ မဖြစ်သည် ဖြစ်စေ ကဏ္ဍအားလုံးမှ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအားလုံးကို သက်ရောက်စေသည်။ ယင်းသည် တဆင့်ခြင်း တိုးတက် သွားမှုကို ဖြစ်စေသည့် လိုက်လျောညီထွေရှိသော ပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ခုဖြစ်ပြီး အရေးအကြီးဆုံးမှာ ဖွံ့ဖြိုးဆဲ တိုင်းပြည် များအတွက် (ဥပမာ ပညာရေးနှင့် စီးပွားရေးစနစ်များ အပြည့်အဝဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုမရှိသေးသော) စတင် အလုပ် လုပ်နိုင်သည့် အသက်ကို ပိုမိုလျော့ချ သတ်မှတ်နိုင်စေရန်ဖြစ်သည်။ အချို့သောကဏ္ဍများအတွက် (ဥပမာ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် စီးပွားဖြစ်မဟုတ်သော စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများ)၊ အကန့်အသတ်ရှိသော အလုပ် အမျိုးအစား များ၊ ပညာရေးနှင့် လေ့ကျင့် သင်ကြားရေး၊ အနုပညာလုပ်ငန်းများအတွက် ချွင်းချက်ထားခွင့်ပြုသည်။

သို့သော်လည်းပြဋ္ဌာန်းချက်အမှတ် (၁၃၈) သည် ယေဘုယျအားဖြင့် ကျောင်းတက်နေသည့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း သို့မဟုတ် နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ ပညာရေးနှင့် အခြားသော ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ကျောင်းများတွင်တက်ရောက်နေသည့် ကလေးများနှင့် ငယ်ရွယ်သူများ သို့မဟုတ် အနည်းဆုံး အသက် (၁၄) နှစ်ရှိသည့် ကလေးများနှင့် လုပ်ဆောင်ရ သည့်အလုပ်သည် သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များမှ ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် အခြေအနေများနှင့်အညီ လုပ်ဆောင်လျှင် သော်လည်းကောင်း အောက်ပါအခြေအနေများအတိုင်း ဖြစ်နေလျှင်သော်လည်းကောင်း သက်ရောက်မှုမရှိပါ။

၁. စာသင်ကျောင်း သို့မဟုတ် သင်တန်းကျောင်းတစ်ခုခု အဓိက တာဝန်ယူသင်ကြားသော ပညာရေး သို့မဟုတ် လေ့ကျင့်သင်ကြားရေး သင်ရိုးတစ်ခုဖြစ်ခြင်း
၂. သက်ဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိသူမှ အဓိက သို့မဟုတ် လုံးလုံးလျားလျား တရားဝင်သဘောတူခွင့်ပြုထားသော သင်တန်း အစီအစဉ်တစ်ခုဖြစ်ခြင်း သို့မဟုတ်
၃. အလုပ်အကိုင်တစ်ခု သို့မဟုတ် သင်တန်းအမျိုးအစားတစ်ခုကို ရွေးချယ်ရန်အတွက် သင်တန်းလမ်းညွှန် သို့မဟုတ် အကြံမိတ်ဆက်သင်ကြားမှု အစီအစဉ်တစ်ခုဖြစ်ခြင်း

ဇယား ၂ : အလုပ်အကိုင်ခန့်အပ်ရန် သို့မဟုတ် အလုပ်လုပ်ရန်အတွက် အငယ်ဆုံးအသက်အရွယ်

	ကလေးများစတင် အလုပ် လုပ်နိုင်သည့် အငယ်ဆုံးအသက်	ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအတွက် ဖြစ်နိုင်သည့် ချွင်းချက်များ
ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်	၁၈ နှစ်	၁၈ နှစ်
ကလေးငယ်၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်ပိုင်း ဆိုင်ရာ (အရွယ်ရောက်ပြီး သို့မဟုတ် စိတ်ဓာတ်ရေးရာ ကျန်းမာရေးကို ထိခိုက်ပျက်စီးစေသော၊ အသက်(၁၈)နှစ်အောက် ရှိသူများ မလုပ်သင့်သော မည်သည့် အလုပ်ကို ကိရိယာများ မဆို ဆိုလိုသည်။	သူတစ်ဦး၏ တင်းကြပ်သော ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲမှု အောက်တွင် အသက် (၁၆) နှစ်အရွယ်	သူတစ်ဦး၏ တင်းကြပ်သော ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲမှု အောက်တွင် အသက် (၁၆) နှစ်အရွယ်
အခြေခံ အနိမ့်ဆုံးအသက်	၁၅ နှစ်	၁၄ နှစ်
အလုပ်လုပ်ခွင့်ရှိသည့် အနိမ့်ဆုံးအသက်သည် မသင်မနေရ ပညာရေးပြီးဆုံးချိန်ထက် မစောသင့် သလို ယေဘုယျအားဖြင့် အသက် (၁၅) နှစ် ဖြစ်သည်။		

	ကလေးများစတင် အလုပ် လုပ်နိုင်သည့် အငယ်ဆုံးအသက်	ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအတွက် ဖြစ်နိုင်သည့် ချွင်းချက်များ
ပေါ့ပါးသောအလုပ်	၁၃ နှစ်	၁၂ နှစ်
အသက် (၁၃)နှစ်မှ (၁၅)နှစ် အတွင်း ကလေးများ သည် ၎င်းတို့၏ ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်း လုံခြုံရေးကို မမြိမ်းခြောက်ခြင်း သို့မဟုတ် ပညာရေး၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း သင်တန်းများ ကို အတားအဆီး မဖြစ်စေသမျှ ကာလပတ်လုံး ပေါ့ပါးသော အလုပ်များကို လုပ်နိုင်သည်။		

အလုပ်လုပ်ခွင့်ရှိသည့် အငယ်ဆုံးအသက်ဆိုင်ရာ အကြံပြုထောက်ခံချက်အမှတ် (၁၄၆)၊ ၁၉၇၃

ILO ၏ အကြံပြုထောက်ခံချက်များသည် သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးရန် မဟုတ်သော်လည်း အစိုးရများ၊ လွှတ်တော်အဖွဲ့ဝင်များ၊ အလုပ်ရှင်၊ အလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြား စိတ်ပါဝင်စားသော အဖွဲ့များအတွက် သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးရာတွင် ကျင့်သုံးလိုက်နာရန်များကို ထိရောက်စေမည့် အသုံးဝင်သော လုပ်ဆောင် ချက်များ စာရင်းကို တွေ့ရှိအသုံးပြုနိုင်စေသည်။

အကြံပြုထောက်ခံချက်အမှတ် (၁၄၆) ၏ အလေးအနက်ထားသောကိစ္စရပ်များမှာ -

၁. အလုပ်သမားစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးနှင့် ဆက်စပ်သော ဝန်ဆောင်မှုများကို ပိုမိုအားကောင်းလာစေရန် ဥပမာ အားဖြင့် ကလေးသူငယ်များနှင့် ငယ်ရွယ်သူများကို အလုပ်အကိုင်ခန့်အပ်ခြင်း သို့မဟုတ် အလုပ် လုပ်ခြင်း များတွင် ညှင်းပန်းနှိပ်စက်မှုများကို အလုပ်သမားစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိများ အနေဖြင့် လေ့လာစုံစမ်းနည်း အထူးသင်တန်းများပေးခြင်းနှင့် ထိုသို့သော ညှင်းပန်းနှိပ်စက်မှုများကို မှန်ကန်အောင် အရေးယူ ဆောင်ရွက်ခြင်း
၂. စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင်ပေးသည့် သင်တန်းများကို ပိုမိုတိုးတက်စေရန်အတွက် အစိုးရ၏ ဝန်ဆောင်မှု များကို ခိုင်မာအားကောင်းစေခြင်း
၃. သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် တရားဥပဒေကို စောင့်ရှောက်ကာကွယ်ရာတွင် ထိရောက်သည့် နည်းလမ်းများ ကျင့်သုံးနိုင်ရန်အတွက် သတင်းအချက်အလက်များနှင့် အကြံဉာဏ်များကို အလုပ်သမား အရာရှိများအား ပေးအပ်ခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့၏ အခန်းကဏ္ဍကို ပိုမိုအသားပေးဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း
၄. အလုပ်သမားစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးနှင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးသင်တန်းများကို စီးပွားရေးအရ အကျိုးရှိထိရောက် စေရန် အတွက် ပူးတွဲညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်း
၅. အလုပ်သမားဦးစီးဌာနမှ ဝန်ဆောင်မှုများကို ကလေးငယ်များနှင့် ငယ်ရွယ်သူများအတွက် ပညာရေး၊ လေ့ကျင့်သင်ကြားရေး၊ လူမှုဖူလုံရေးနှင့် လမ်းညွှန်မှုများပေးရန် တာဝန်ရှိသော ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် အတူ အနီးကပ် ပူးပေါင်း လုပ်ဆောင်စေရန်

ကလေးသူငယ်၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ UN ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်၊ ၁၉၈၉

ကလေးသူငယ်၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ UN ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက် (CRC) ကို ၁၉၈၉ နိုဝင်ဘာတွင် ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။ ကလေးသူငယ်များသည်လည်း အရွယ်ရောက်ပြီး သူများကဲ့သို့ပင် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများ ရပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ သို့သော် ၎င်းတို့၏ အထူးလိုအပ်ချက်များနှင့် ထိခိုက်လွယ်မှုများကြောင့် ကလေးများအခွင့်အရေးကို အထူး

ဂရုပြုဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်။ ကလေးသူငယ်၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ UN ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်သည် ကလေး သူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးအပေါ် ဥပဒေအရဆောင်ရွက်နိုင်ရန်နှင့် အကာအကွယ်ပေးရန်ရေးဆွဲထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအခွင့်အရေးများတွင် ပါဝင်သည်မှာ -

၁. ရှင်သန်ခွင့်

ကလေးအားလုံးတွင် ဘဝအသက်ရှင်သန်ခွင့်ရှိပြီး အစားအသောက်၊ နားခိုရာနှင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုများကို လက်လှမ်းမှီနိုင်မှုအပါအဝင် ၎င်းတို့၏ အခြေခံလိုအပ်ချက်များကို ရပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

၂. ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခွင့်

ကလေးအားလုံးတွင် အဟန့်အတားမရှိဘဲ သင့်လျော်ကောင်းမွန်စွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခွင့်ရှိသည်။ ၎င်းတို့တွင် ပညာ သင်ခွင့်၊ ကစားခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာတွေးခေါ်ပိုင်ခွင့်၊ ဘာသာရေးနှင့် အသိတရားဆိုင်ရာလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ၎င်းတို့၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အလားအလာကို အပြည့်အဝရစေမည့် အခြားအခွင့်အရေးအားလုံး ရှိရန်လိုအပ်သည်။

၃. အကာအကွယ်ပေးရမည့် အခွင့်အရေး

ကလေးအားလုံးတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၊ ဥပေက္ခာပြုမှုနှင့် ခေါင်းပုံဖြတ်အမြတ်ထုတ်ခံရမှုတို့မှ အကာအကွယ်ပေးရ မည့် အခွင့်အရေးရှိသည်။

၄. အတူပါဝင်လုပ်ဆောင်ခွင့်

ကလေးများအားလုံးတွင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ခွင့်၊ အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့၏အဖွဲ့ဝင် စသည့်အချက်များအပါအဝင် ၎င်းတို့၏ ရပ်ရွာလူထု၊ နိုင်ငံအတွင်း တက်ကြွစွာ ပါဝင်လုပ်ဆောင်ခွင့်ရှိသည်။

ပြဋ္ဌာန်းချက်သည် ကလေးလုပ်သားနှင့်ပတ်သက်သည့်အထူးပြုကိစ္စရပ်များကိုလည်း အလေးထားဖော်ပြထားသည်။

► **ကလေးလုပ်သား**

ကလေးများကို ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်းနှင့် ၎င်းတို့ကို မည်သည့်နည်းနှင့်မဆို အန္တရာယ်ဖြစ်စေမည့် သို့မဟုတ် ပညာရေးကို ရပ်တန့်သွားစေမည့် အလုပ်များမှ အကာအကွယ်ပေးသင့်သည်။

► **ပညာရေး**

ကလေးအားလုံးတွင် အခြေခံမူလတန်းပညာရေးကို သင်ကြားခွင့်ရရန် အခွင့်အရေးရှိသည်။ အလယ်တန်း အဆင့် ပညာရေးကိုလည်း သင်ယူရန်မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် အားပေးခြင်းများ ပြုလုပ်သင့်သည်။

အပိုဒ်ခွဲ (၁) တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်မှာ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံမှ အရွယ်ရောက်သူအသက်ကို သီးသန့်ဥပဒေဖြင့် ပိုမိုနိမ့်ချ သတ်မှတ် ထားခြင်းမရှိပါက 'ကလေးသူငယ်' ဆိုသည်မှာ အသက် (၁၈) နှစ်အောက်ဟူ၍ဖြစ်သည်။ ပြဋ္ဌာန်းချက်ကို စောင့်ကြည့်လေ့လာသည့် အဖွဲ့ဖြစ်သည့် ကလေးသူငယ် အခွင့်အရေးဆိုင်ရာကော်မတီမှ အကယ်၍ နိုင်ငံများတွင် အရွယ်ရောက်သူ အသက်ကို (၁၈) နှစ်ထက်လျော့ချသတ်မှတ်ထားပါက ကလေးအများစု၏ အသက်အရွယ်ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး အသက် (၁၈) နှစ်အောက်ကလေးအားလုံးကို အကာအကွယ်ပေးရန်အဖြစ် အဆင့်တိုးမြှင့်ရန် တိုက်တွန်းခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။

အပိုဒ်ခွဲ (၃၂) တွင် အထူးပြုဖော်ပြထားသည်မှာ ကလေးများကို ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်စေသော သို့မဟုတ် ကလေးငယ်၏ ပညာရေးကို အနှောင့်အယှက် ဖြစ်စေမည့်ဟန်ရှိသည့် မည့်သည့်အလုပ်ကိုမဆို လုပ်ကိုင်ရန်နှင့် ကလေးငယ်၏ ကျန်းမာရေး သို့မဟုတ် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်ဓာတ် သို့မဟုတ် လူမှုရေးရာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများကို ဘေးဖြစ်စေမည့် အလုပ်များလုပ်ကိုင်ခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးရန် အခွင့်အရေးရှိသည် ဟူ၍ဖြစ်သည်။

အောက်ပါအချက်များကဲ့သို့ဖြစ်သော ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ပညာရေးဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ဆောင်ရွက်ရန် နိုင်ငံများကို တောင်းဆိုထားသည်။

- က. အလုပ်အကိုင်ခန့်အပ်ရန်အတွက်ခွင့်ပြုသော အနိမ့်ဆုံးအသက် သတ်မှတ်ချက်တစ်ခု သို့မဟုတ် အနိမ့်ဆုံး အသက် သတ်မှတ်ချက်များ
- ခ. အလုပ်ချိန်များနှင့်အလုပ်ခန့်အပ်မှုဆိုင်ရာအခြေအနေများအတွက် သင့်လျော်သောစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ
- ဂ. လက်ရှိပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ထိရောက်သော အရေးယူဆောင်ရွက်မှု ဖြစ်စေရန်အတွက် သင့်လျော်သည့် ပြစ်ဒဏ်ပေးမှု သို့မဟုတ် အခြားသောအရေးယူမှုများကို သတ်မှတ်ရန်

အခြားသော သက်ဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်အပိုဒ်ခွဲများတွင် ပါဝင်သည်မှာ -

- ▶ အပိုဒ်ခွဲ ၃၃၊ ကလေးသူငယ်များကို တရားဥပဒေနှင့်မညီသောထုတ်လုပ်မှုများနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါး ကုန်ကူးခြင်းများ တွင်အသုံးပြုမှုမှ ကြိုတင်အကာအကွယ်ပေးရန် လိုအပ်သည့် ကိစ္စရပ်များ
- ▶ အပိုဒ်ခွဲ ၃၄၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအမြတ်ထုတ်မှုမှ အကာအကွယ်ပေးရန်လိုအပ်သည့် ကိစ္စရပ်များ
- ▶ အပိုဒ်ခွဲ ၃၅၊ မည်သည့်ရည်ရွယ်ချက်နှင့်မဆို ကလေးသူငယ်များကို သွေးဆောင်ဖျားယောင်းခြင်း၊ ရောင်းချခြင်းနှင့် ကုန်ကူးခြင်းတို့မှ အကာအကွယ်ပေးရန် လိုအပ်သည့်ကိစ္စရပ်များ
- ▶ အပိုဒ်ခွဲ ၃၆၊ ကလေးငယ်၏ လူမှုဘဝကောင်းကျိုးများကို မည်သည့်နည်းနှင့်မဆို ထိခိုက်စေရန် ခေါင်းပုံဖြတ် အမြတ်ထုတ်မှုပုံစံအားလုံးမှ အကာအကွယ်ပေးရန် လိုအပ်သည့်ကိစ္စရပ်များ
- ▶ အပိုဒ် ၂၈၊ ကလေးငယ်၏ ပညာသင်ကြားခွင့်ကို အတည်ပြုခြင်းဆိုင်ရာများနှင့်
- ▶ အပိုဒ်ခွဲ ၃၉၊ ဓားစာခံဖြစ်ရသူကလေးများ၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူမှုရေးရာ ပေါင်းစည်းရေးအတွက် မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည့်ကိစ္စရပ်များ

ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်တွင် စိတ်ကြိုက်ရွေးချယ်နိုင်သော ကျင့်သုံးလိုက်နာရန်စာချုပ်များ

စိတ်ကြိုက်ရွေးချယ်နိုင်သော စာချုပ်နှစ်ခုရှိပြီး (၂၀၀၀) ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဖော်ရေးဆွဲခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အဆိုးဝါးဆုံးပုံစံ ကလေးလုပ်သားများနှင့် ပတ်သက်သည့် အချို့သောအကြောင်းအရာများလည်းဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့၏ သက်ဆိုင်ရာကိစ္စရပ် များမှာ -

- ၁. လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများတွင် ကလေးသူငယ်များ ပါဝင်မှု
- ၂. ကလေးသူငယ်များရောင်းချခြင်း၊ ကလေးသူငယ်ပြည့်တန်ဆာလုပ်ငန်းနှင့် ကလေးသူငယ် လိင်ဖျော်ဖြေမှုဆိုင်ရာများ

ILO ၏ အဆိုးရွားဆုံးပုံစံဖြင့် ကလေးလုပ်သားခိုင်းစေခြင်းဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်၊ ၁၉၉၉ (အမှတ် ၁၈၂)

အဆိုးရွားဆုံးပုံစံဖြင့် ကလေးလုပ်သားခိုင်းစေခြင်းများဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်တွင် အဆိုးရွားဆုံးပုံစံဖြင့် ကလေးလုပ်သား ခိုင်းစေခြင်းများကို ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းခြင်း၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့် စံနှုန်းများ သတ်မှတ်၍ ချက်ချင်းတားဆီးကာကွယ်ရန် တောင်းဆိုထားသည်။ ဒုတိယအနေဖြင့် ထိုသို့သောအဆိုးရွားဆုံးပုံစံခိုင်းစေခြင်းများကို ပပျောက်စေရန် အရေးယူဆောင်ရွက်သည့် စီမံချက်များဖြင့် ထိရောက်သော၊ လက်ငင်းဆောင်ရွက်မှုများ လုပ်ဆောင်ရန် နိုင်ငံများ၏ သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးမှုလိုသည်။ ယင်းသည် အသက် (၁၈) နှစ်အောက်ကလေးအားလုံးကို အကျုံးဝင်သော်လည်း အထူးသဖြင့် မိန်းကလေးများကို အထူးအသားပေး ဖော်ပြထားသည်။

အပိုဒ်ခွဲ (၄) တွင် အဆိုးရွားဆုံးပုံစံဖြင့်ကလေးလုပ်သားခိုင်းစေခြင်းကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်မှာ -

- ၁. ကျွန်ပြုခြင်း သို့မဟုတ် ကျွန်ပြုခြင်းနှင့် အလားသဏ္ဍာန်တူပုံစံများဖြစ်သည့် ကလေးသူငယ်ရောင်းချခြင်းနှင့် ကုန်ကူးခြင်း၊ အကြွေးနှောင်ကြီးဖြင့်ခိုင်းစေခြင်း၊ မြေကျွန်ကျေးကျွန်နှင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများအတွက် ကလေးများကို အတင်းအကြပ် သို့မဟုတ် မဖြစ်မနေစုဆောင်းခြင်းများအပါအဝင် အဓမ္မ သို့မဟုတ် အတင်းအကျပ်လုပ်သားများ။ (ကျွန်ပြုခြင်း)
- ၂. ကလေးသူငယ်များကို ပြည့်တန်ဆာလုပ်ငန်း၊ လိင်ဖျော်ဖြေရေးထုတ်လုပ်မှုများ သို့မဟုတ် လိင်ဖျော်ဖြေရေးလုပ်ဆောင်မှုများတွင် အသုံးပြုခြင်း၊ ရောင်းဝယ်ခြင်း သို့မဟုတ် ကမ်းလှမ်းခြင်းများ။ (လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအမြတ်ထုတ်ခြင်း)
- ၃. ကလေးသူငယ်ကို တရားမဝင်လုပ်ငန်းများ အထူးသဖြင့် သက်ဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်များတွင် ဖော်ပြထားသည့် မှူးယစ်ဆေးဝါးထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခြင်းများတွင် အသုံးပြုခြင်း၊ ရောင်းဝယ်ခြင်း သို့မဟုတ် ကမ်းလှမ်းခြင်းများ။ (တရားမဝင်လုပ်ငန်းများ)
- ၄. ကလေးသူငယ်၏ ကျန်းမာရေး၊ ဘေးကင်းလုံခြုံရေး သို့မဟုတ် စိတ်ဓာတ်ရေးရာများကို ထိခိုက်စေခြင်းဖြစ်စေမည့်ဟန် ရှိသော သဘောသဘာဝနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ရှိသော အလုပ်များတွင်လုပ်ရခြင်း။ (ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်)

ပထမအမျိုးအစားသုံးခုသည် တရားမဝင်သောအလုပ်များဖြစ်ပြီး အဓိကအားဖြင့် ရဲတပ်ဖွဲ့၏တာဝန်ဖြစ်သည်။ ပိုမိုကြီးမားသောအဖွဲ့နှင့် ပိုမိုပြည့်စုံသောချဉ်းကပ်မှုများ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့်ပါဝင်သည်ဆိုသော်လည်း အလုပ်သမားစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိများအနေဖြင့် အထူးသတိပြုလုပ်ဆောင်ရန်မှာ နောက်ဆုံးအမျိုးအစားဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် အုပ်စုအားလုံးကို ကိုင်တွယ်လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်သည်။

ပြဋ္ဌာန်းချက်တွင် ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်တွင်မည်သည်တို့ပါဝင်သည်ကို ဖော်ပြထားဘဲ အတည်ပြုပါဝင်လက်မှတ်ရေးထိုးမည့် နိုင်ငံများအတွက်သာ “ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်စာရင်း” တစ်ခုရေးဆွဲရန် ချန်လှပ်ထားသည်။ သို့သော်လည်း ILO ၏ အဆိုးရွားဆုံးပုံစံဖြင့်ကလေးလုပ်သားခိုင်းစေခြင်းဆိုင်ရာအကြံပြုထောက်ခံချက်အမှတ် (၁၉၀)၊ ပြဋ္ဌာန်းချက်အမှတ် ၁၈၂ တွင် သီးခြားယှဉ်တွဲပါရှိသော လမ်းညွှန်ချက်များတွင်မူ တားမြစ်ရမည့်အလုပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ ရည်ညွှန်းချက်တစ်ချို့ကို ဖော်ပြထားသည်။ ယင်းသည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ စဉ်းစားသတ်မှတ်နိုင်စေရန် တိုက်တွန်းထားသည်။

- ▶ ကလေးငယ်များကို ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်ခံစားချက်ဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု ဖြစ်စေမည့် အလုပ်များ

- ▶ မြေအောက်၊ ရေအောက်၊ အန္တရာယ်ရှိသောအမြင့်နေရာများနှင့် ကျဉ်းကျပ်ကျပ်တည်းသောနေရာများရှိ အလုပ်များ
- ▶ အန္တရာယ်ရှိသော စက်ယန္တရား၊ ကိရိယာတန်ဆာပလာများ၊ လက်ဖြင့်ကိုင်တွယ်လုပ်ဆောင်ရသော အရာများ သို့မဟုတ် လေးလံသောဝန်များကို သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း
- ▶ ကျန်းမာရေးနှင့် မညီညွတ်သောအခြေအနေများ ဥပမာအားဖြင့် ကလေးများကို ဘေးဖြစ်စေသည့် အရာဝတ္ထုများ၊ ကြားခံတုပစ္စည်းများ သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းအဆင့်များ၊ အပူရှိန်၊ ဆူညံသံအဆင့်များ၊ ၎င်းတို့၏ ကျန်းမာရေးကို ထိခိုက်စေနိုင်သည့် တုန်ခါမှုများ
- ▶ ရှည်လျားသောအလုပ်ချိန်များ၊ ညအလုပ်များ သို့မဟုတ် တနေ့တာအတွက် အိမ်ပြန်ရန် မဖြစ်နိုင်လောက်အောင် ဖြစ်သော အလုပ်များကဲ့သို့ အထူးခက်ခဲပင်ပန်းသော အလုပ်အခြေအနေများ

သီးသန့်ကဏ္ဍ သို့မဟုတ် အလုပ်အကိုင်ကို "အဆိုးရွားဆုံးပုံစံ"ဟု ကြေငြာထောက်ပြရန်မှာ မဖြစ်နိုင်ပါ။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် အဆိုးဝါးဆုံးပုံစံညှင်းပန်းမှုများကို ကလေးငယ်များ မခံစားရင်လျှင်ပင် ကလေးအများစုမှာ လုံလောက်သော အနားယူချိန်မရှိဘဲ အမွေခိုင်းစေခံရခြင်း၊ ကျဉ်းကျပ်သောနေရာများ၊ အလင်းရောင်နည်းသော နေရာများတွင် လုပ်ရခြင်း၊ မြေကြီးပေါ်တွင်ထိုင်ချ၍အလုပ်လုပ်ရခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ ဝန်အားထက်ကြီးသော ကိရိယာများကို ကိုင်တွယ်အသုံးပြုရခြင်း၊ လုံလောက်သော သောက်ရေနှင့် အိမ်သာမရှိခြင်း၊ အထူးသဖြင့် ၎င်းတို့၏ အနာဂတ်ကို ပျက်စီးစေမည့် ကျောင်းမတက်ရခြင်းတို့သည်လည်း အလားတူပင်ဖြစ်သည်။ မိသားစုလုပ်ငန်းအတွက် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း လုပ်ပေးရသော မိရိုးဖလာ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းတွင် အလုပ်လုပ်နေကြရသည့် ကလေးငယ်သန်းပေါင်းများစွာသည် ပင်လျှင် ဘေးအန္တရာယ် အမျိုးမျိုးကို ကျယ်ပြန့်စွာထိတွေ့ ခံစားကြရသည်။

ILO ၏အဆိုးရွားဆုံးပုံစံဖြင့်ကလေးလုပ်သားခိုင်းစေခြင်းဆိုင်ရာ အကြံပြုထောက်ခံချက် အမှတ် (၁၉၀)၊ ၁၉၉၉ တွင် ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်များကိုသတ်မှတ်ခြင်း သို့မဟုတ် အမျိုးသားအဆင့်ဆောင်ရွက်ရန် စီမံချက်များ ရေးဆွဲရန်နှင့် အကောင်အထည်ဖော်ရန် စသည့်ကိစ္စရပ်များကဲ့သို့ အဆိုးရွားဆုံးပုံစံကလေးလုပ်သားပပျောက်ရေး လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ခြင်း လမ်းညွှန်များကိုထည့်သွင်းထားသည်။

ILO ၏ အိမ်အကူလုပ်သားများအတွက် သင့်လျော်ကောင်းမွန်သောအလုပ်နှင့် ပတ်သက်သည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်၊ ၂၀၁၁ (အမှတ် ၁၈၉)

အလုပ်သမားများ၏ အခြေခံအခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးရေးနှင့် ပတ်သက်၍ အမှန်တကယ် လိုအပ်နေခဲ့ပြီး မညီမမျှ ဖြစ်နေခဲ့သည်ကို လိပ်မူဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့သည့် သမိုင်းဝင်မှတ်တိုင်တစ်ခုမှာ ပြဋ္ဌာန်းချက်အမှတ် ၁၈၉ ဖြစ်သည်။ ယင်းမှာ အိမ်အကူလုပ်သားများသည်လည်း အလုပ်သမားများပင်ဖြစ်ပြီး အခြားအလုပ်သမားများကဲ့သို့ အခွင့်အရေးရှိသည်ကို အတည်ပြုနိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းသည် အိမ်အကူလုပ်သားများ၏ အခြေခံအခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ် ပြုပြီး အိမ်အကူလုပ်သားများကို ညှင်းပန်းမှု၊ နောက်ယှက်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်မှုပုံစံအားလုံးကို အကာအကွယ် ပေးရန်အတွက် လိုအပ်သောအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကို စီမံဆောင်ရွက်စေပြီး အသက်အရွယ်မျိုးစုံရှိနေသော အိမ်အကူလုပ်သားများကို အကာအကွယ်ပေးရေးအတွက် အနိမ့်ဆုံးစံနှုန်းများ သတ်မှတ်ခဲ့သည်။

ပြဋ္ဌာန်းချက် ၁၃၈ နှင့် ၁၈၂ တို့နှင့်အညီ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံခြင်းစီသည် အိမ်အကူလုပ်သားများအတွက် အနိမ့်ဆုံး အသက်သတ်မှတ်ချက်ထားရှိရန်လိုအပ်ပြီး ယေဘုယျအားဖြင့် သာမန်အလုပ်သမားများ တရားဝင်အလုပ်လုပ်နိုင်သည့် အသက်ထက် မနိမ့်သင့်ပေ။

နိုင်ငံတကာပြဋ္ဌာန်းချက်များ

- ▶ လုပ်ငန်းခွင်ဝင်ရန် အငယ်ဆုံးအသက်ဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်၊ ၁၉၇၃ (အမှတ် ၁၃၈)
- ▶ အဆိုးရွားဆုံးပုံစံဖြင့်ကလေးလုပ်သားခိုင်းစေခြင်းဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်၊ ၁၉၉၉ (အမှတ် ၁၈၂)
- ▶ အိမ်အကူလုပ်သားများအတွက် သင့်လျော်ကောင်းမွန်သောအလုပ်ဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်၊ ၂၀၁၁ (အမှတ် ၁၈၉)
- ▶ အလုပ်အကိုင်ခန့်အပ်ရန်အတွက် အနိမ့်ဆုံးအသက်ဆိုင်ရာ အကြံပြုထောက်ခံချက်၊ ၁၉၇၃ (အမှတ် ၁၄၆)
- ▶ ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ UN ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်၊ ၁၉၈၉

အလုပ်လုပ်ခွင့်ရှိသည့် အနိမ့်ဆုံးအသက်ထက်ငယ်သော ကလေးများလုပ်ရသည့် အိမ်အကူအလုပ်သည် ကလေးလုပ်သားပင်ဖြစ်ပြီး ပပျောက်အောင်ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ အသက် (၁၈) နှစ်အောက်ဖြစ်သော်လည်း အလုပ်လုပ်နိုင်သည့် အနိမ့်ဆုံးအသက်ထက် ကျော်လွန်နေသော အိမ်အကူကလေးလုပ်သားများကို ၎င်းတို့၏ အထူးလိုအပ်ချက်များကို (မသင်မနေရ ပညာရေးနှင့် လေ့ကျင့်သင်ကြားရေး အခွင့်အလမ်းများအပါအဝင်) ဖြည့်ဆည်းပေးသင့်ပြီး အကာအကွယ် ပေးရမည်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့၏ အလုပ်အနေအထားမှာလည်း ပြဋ္ဌာန်းချက်အမှတ် (၁၈၉) နှင့်အညီ သင့်လျော်ကောင်းမွန်သော အလုပ်များဖြစ်သင့်သည်။

ကလေးလုပ်သားနှင့် ငယ်ရွယ်သည့်အလုပ်သမားများအတွက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကလေးလုပ်သားဆိုင်ရာ တရားဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များမှာ ကွဲပြားသော ဥပဒေအမျိုးမျိုးဖြင့် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းစီဖြစ်နေပြီး ကလေးလုပ်သားဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ၊ ILO ပြဋ္ဌာန်းချက် (၁၃၈) (အနိမ့်ဆုံးအသက်)၊ ILO ပြဋ္ဌာန်းချက် (၁၈၂) (ကလေးလုပ်သားများကိုအဆိုးဝါးဆုံးပုံစံဖြင့်ခိုင်းစေခြင်း)၊ ILO ပြဋ္ဌာန်းချက် (၁၈၉) (အိမ်အကူအလုပ်)နှင့် ကုလသမဂ္ဂကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက် (UNCRC) စသည်တို့နှင့် အပြည့်အဝ ကိုက်ညီကျင့်သုံးမှုလည်းမရှိပေ။

ကလေးလုပ်သားဆိုင်ရာအဓိက ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များမှာ -

- ▶ ကလေးသူငယ်ဥပဒေ (၁၉၉၃)
- ▶ အလုပ်ရုံများဥပဒေ (၁၉၅၁)၊ ၂၀၁၆ တွင် ပြင်ဆင်
- ▶ ဆိုင်များနှင့်အလုပ်ဌာနများ အက်ဥပဒေ (၁၉၅၁)၊ ၂၀၁၆ တွင် ပြင်ဆင်
- ▶ ခွင့်ရက်နှင့် အလုပ်ပိတ်ရက်များ အက်ဥပဒေ (၁၉၅၁)၊ ၂၀၁၆ တွင် ပြင်ဆင်
- ▶ ခကြေးခွေပေးချေရေး အက်ဥပဒေ (၁၉၃၆)၊ ၂၀၁၆ တွင် ပြင်ဆင်
- ▶ ရေနံမြေအက်ဥပဒေ (အလုပ်သမားနှင့် လူမှုဖူလုံရေး)၊ (၁၉၅၁)

အသက်အရွယ်တားမြစ်ချက်

ကလေးသူငယ်ဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားသည်မှာ ကလေးများသည် အလုပ်ကို စေတနာ့ဝန်ထမ်းဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟု ဥပဒေအရပြဋ္ဌာန်းထားပြီး အလုပ်ချိန်၊ အနားယူချိန်နှင့် အပန်းဖြေချိန်များစသည့် အထူးခံစားခွင့်များကိုလည်း ခံစားခွင့်ရှိသည်။

သို့သော်လည်း အလုပ်သမားဥပဒေအရ အသက် (၁၄)နှစ်အောက်ရှိမည်သူတစ်ဦးတယောက်မှ အလုပ်လုပ်ခွင့် မရှိဘဲ အသက် (၁၈) နှစ်အောက်ရှိသည့် (ငယ်ရွယ်သည့်အလုပ်သမား သို့မဟုတ် လူငယ်များ) သည်လည်း တရားဝင်ခွင့်ပြုချက် ပေးပိုင်ခွင့်ရှိသည့် လက်မှတ်ရဆရာဝန်/ ဆေးကုသခွင့်ရှိသူတို့ထံမှ အလုပ်လုပ်ရန်အတွက် ကောင်းစွာ ကျန်းမာကြောင်း ခွင့်ပြုချက် လက်မှတ်ရမှသာ အလုပ်လုပ်နိုင်မည်ဖြစ်ပြီး ထိုခွင့်ပြုချက်လက်မှတ်ကိုသည် စက်ရုံမန်နေဂျာမှ သိမ်းဆည်းထားရမည်ဖြစ်သည်။ ငယ်ရွယ်သည့်အလုပ်သမားများတွင် အလုပ်လုပ်နေချိန်၌ အလုပ်လုပ်ရန် ကောင်းစွာ ကြံ့ခိုင်ကျန်းမာကြောင်း လက်မှတ်ရှိထားရမည်ဖြစ်ပြီး အလုပ်ရှင်များသည်လည်း လုပ်ငန်းတွင်းရှိ လူငယ်အလုပ်သမားများကို စာရင်းမှတ်သားထားရမည်ဖြစ်သည်။

ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များ

အလုပ်လုပ်လိုသည့် ငယ်ရွယ်သူများ (အသက် ၁၈ နှစ်အောက်)သည် လက်မှတ်ရဆရာဝန်ဖြင့် ဆေးစစ်ရမည် ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ထိုကလေးသည် အနည်းဆုံး အသက် (၁၄) နှစ်ပြည့်ပြီး ထုတ်လုပ်မှု/စက်ရုံလုပ်ငန်းကို လုပ်ကိုင်ရန် ကောင်းစွာကြံ့ခိုင်သည်ဟု ယူဆပါက ဆရာဝန်မှ လက်မှတ်ထုတ်ပေးမည်ဖြစ်သည်။

ထိုလက်မှတ်သည် (၁၂) လသက်တမ်းရှိပြီး ထိုငယ်ရွယ်သည့်သူလုပ်ရမည့် အလုပ်အမျိုးအစားကို ကန့်သတ်နိုင် သည်။ လက်မှတ်ထုတ်ပေးခြင်း (သို့မဟုတ် ပြန်လည်ထုတ်ပေးခြင်း) မပြုလိုသည့် ဆရာဝန်သည် ထုတ်ပေးရန် ငြင်းဆိုရသည့် အကြောင်းကို စာဖြင့်ရေးသားဖော်ပြရမည်ဖြစ်သည်။ ကျန်းမာကြံ့ခိုင်ကြောင်း လက်မှတ်ရရှိရန် အတွက် ကုန်ကျစရိတ်ကို အလုပ်ရှင်မှ ကျခံရမည်ဖြစ်ပြီး အလုပ်သမား သို့မဟုတ် မိဘများမှ ပေးရန်မလိုပါ။

ကလေးများလုပ်ရမည့်အလုပ်ဆိုင်ရာ ကန့်သတ်ချက်များနှင့် တားမြစ်ချက်များ

ကလေးများ၏ လုပ်ခလစာများကို အလုပ်မလုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် ခွင့်မပြုဘဲအလုပ်မှ ပျက်ကွက်ခြင်း (ဥပမာ နှစ်ပတ်လည်ခွင့်၊ ကျန်းမာရေးခွင့်၊ သို့မဟုတ် အခြား ခံစားခွင့်များ) မဟုတ်လျှင် အရွယ်ရောက်ပြီးသူများကဲ့သို့ ဖြတ်တောက်ခြင်းများ မလုပ်ရပါ။ ထို့အပြင် အသက် (၁၆) နှစ်အောက်ကလေးများ၏ လုပ်ခလစာမှ ဒဏ်ကြေး ဖြတ်တောက်ခြင်းလည်း မရှိရပါ။

အသက် (၁၅) နှစ်အောက် အလုပ်သမားများသည် အရွယ်ရောက်သူများခံစားခွင့်ရှိသည့် လစာပြည့် နှစ်ပတ်လည်ခွင့် (၁၀) ရက်နှင့် မတူဘဲ (၁၄) ရက်ဆက်တိုက် နှစ်ပတ်လည်ခွင့် ခံစားနိုင်သည်။

စက်ရုံများတွင် အသက် (၁၄) နှစ်မှ (၁၆) နှစ်ရှိသော မည်သည့်ကလေးမဆို မည်သည့်ရက်တွင်မှ လေးနာရီထက် ပို၍ အလုပ်လုပ်ခွင့်မရှိပါ (နားချိန်များပါထည့်ပေါင်းလျှင် ငါးနာရီအများဆုံး)။ ညနေ ၆ နာရီမှ မနက် ၆ နာရီ အတွင်းတွင်လည်း အလုပ်လုပ်ခွင့်မရှိပါ။

ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော အခြေအနေများ၊ သူ/သူမ၏ ကျန်းမာရေးကိုဘေးဖြစ်စေမည့် အခြေအနေများ၊ ပညာရေးကို အတားအဆီးဖြစ်စေမည့် အခြေအနေများ၊ ခေါင်းပုံဖြတ်အမြတ်ထုတ်ခံရမည့် လုပ်ငန်းခွင်များ အပါအဝင် ကလေး များသည် အဆိုးဝါးဆုံး ပုံစံအလုပ်သမားအနေဖြင့် လုပ်ရန်မလိုပါ။ စက်ထဲသို့ ပစ္စည်းထည့်သွင်းသည့်ဘက်သည် ပစ္စည်းထွက်လာသည့်ဘက်နှင့် အခန်းကန့်ပြီးခွဲထားခြင်းမရှိပါက ဝါဂွမ်းအဆံဖွင့်သည့် နေရာများတွင် တာဝန်မချရပါ။

အသက် (၁၈) နှစ်အောက်လုပ်သားများသည် လုံလောက်သော သင်တန်းပေးထားခြင်းမရှိပါက (သို့မဟုတ်) ကျွမ်းကျင်သူ၏ ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲမှုမရှိပါက အန္တရာယ်ရှိသော ယန္တရားများကို အသုံးမပြုရ။ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရစေနိုင် လောက်သော အလေးအပင်များကို ပင့်မခြင်း၊ သယ်ခြင်း သို့မဟုတ် ရွှေ့ပြောင်းခြင်းများကို မပြုလုပ်စေရ။

ဆိုင်များနှင့် အလုပ်ဌာနများတွင် အသက် (၁၄) နှစ်မှ (၁၆) နှစ်အတွင်းရှိ ကလေးများ၏ အလုပ်ချိန်သည် တနေ့လျှင် လေးနာရီထက် မပိုရ (နားချိန်များပါထည့်ပေါင်းလျှင် ငါးနာရီအများဆုံး)။ ညနေ ၆ နာရီမှ မနက် ၆ နာရီ အတွင်းတွင်လည်း အလုပ်လုပ်ခွင့်မရှိပါ။ အချိန်ပိုလုပ်ခွင့်မပြု။

အသက် (၁၆) နှစ်မှ (၁၈) နှစ်အတွင်း ကလေးများအကြားတွင် သက်ဆိုင်ရာ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းသင်တန်း တက်ရောက်ထားသူ၊ လုပ်ငန်းခွင်ဆိုင်ရာ ဘေးကင်းလုံခြုံရေးနှင့် စပ်လျဉ်းသော ညွှန်ကြားချက်များကို လိုက်နာသူ၊ ဆရာဝန်ထံမှ အလုပ်လုပ်ခွင့်ဆေးလက်မှတ်ရရှိထားပြီးသူများသည် ဘေးကင်းလုံခြုံမှုရှိပြီး ၎င်း၏ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် စိတ်ဓာတ်ရေးရာမထိခိုက်စေသော အသက်မွေးလုပ်ငန်းများတွင် လုပ်ကိုင်နိုင်သည်။ အသက် (၁၈) နှစ်အောက် အလုပ်သမားများသည် ဖော်ပြခဲ့သည့် ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော အလုပ်များ သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းခွင်များတွင် အလုပ် လုပ်ရန် မလို သို့မဟုတ် ခွင့်မပြုပါ။

ဇယား ၄ : မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဥပဒေရေးရာမူဘောင်

ဥပဒေရေးရာမူဘောင်	အနိမ့်ဆုံးအသက်
အလုပ်ရုံများဥပဒေ (၁၉၅၁)	၁၄နှစ် (အသက် ၁၆ နှစ်အောက်ကို အလုပ်ခန့်မည်ဆိုလျှင် ကျန်းမာကြံ့ခိုင်ကြောင်း ဆေးထောက်ခံချက်လို)
ရေနံမြေအက်ဥပဒေ (အလုပ်သမားနှင့် လူမှုဖူလုံရေး) (၁၉၅၁)	၁၃ နှစ် (အသက် ၁၅ နှစ်အောက်ကို အလုပ်ခန့်မည်ဆိုလျှင် ကျန်းမာကြံ့ခိုင်ကြောင်း ဆေးထောက်ခံချက်လို)
ဆိုင်များနှင့် အလုပ်ဌာနများအက်ဥပဒေ (၁၉၅၁)	၁၄နှစ် (အသက် ၁၆ နှစ်အောက်ကို အလုပ်ခန့်မည်ဆိုလျှင် ကျန်းမာကြံ့ခိုင်ကြောင်း ဆေးထောက်ခံချက်လို)

အခန်း ၂ : ကလေးလုပ်သားကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာနှင့် အမျိုးသားအဆင့်
ခန့်မှန်းတွေ့ရှိချက်များအား နားလည် သဘောပေါက်ခြင်း

နောက်ဆုံးရရှိထားသော ILO ၏ခန့်မှန်းချက်များအရ တစ်ကမ္ဘာလုံးရှိ ကလေးဦးရေ စုစုပေါင်း ၁၅၂ သန်းတွင် ယောက်ျားလေးဦးရေ ၈၈ သန်းနှင့် မိန်းကလေးဦးရေ ၆၄ သန်းသည် ကလေးအလုပ်သမားများအဖြစ် လုပ်ကိုင်နေရပြီး ကမ္ဘာ့အနှံ့ ကလေးဆယ်ဦးလျှင် တစ်ဦးနှုန်းကလေးလုပ်သားများအဖြစ် ရှိနေကြသည်။ ထိုကလေးလုပ်သားများထဲမှ ၇၁% သောကလေးများသည် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍများတွင်လုပ်ကိုင်နေရပြီး ထိုအထဲမှ ၆၉% သည် မိမိတို့၏ကိုယ်ပိုင် မိသားစု စိုက်ပျိုးရေးအလုပ်များကို လုပ်ကိုင်နေကြရသည်။ ကလေးလုပ်သားအရေအတွက်၏ တစ်ဝက်နီးပါးခန့်ဖြစ်သော ၇၃% သည် ၎င်းတို့၏ ကျန်းမာရေး၊ လုံခြုံရေးနှင့် စာရိတ္တပိုင်းဆိုင်ရာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများအား တိုက်ရိုက်အားဖြင့် ထိခိုက်နစ်နာစေသော ဘေးအန္တရာယ်ရှိသည့် လုပ်ငန်းခွင်များထဲတွင် ထိတွေ့လုပ်ကိုင်နေကြရသည်။ ကလေးလုပ်သားအပါအဝင် ခွင့်ပြုထားသည့် အလုပ်အကိုင်ပုံစံများတွင် လုပ်ကိုင်နေကြသော တရားဝင်အလုပ် လုပ်ကိုင်နိုင်သည့် အသက်အရွယ်ရှိသော ကလေးအရေအတွက်စုစုပေါင်းမှာ ၂၁၈ သန်းခန့်ရှိပါသည်။

ဒေသတွင်းအနေအထား

အာဖရိကသည် ကလေးလုပ်သားရာခိုင်နှုန်းအများဆုံးဖြစ်ပြီး ကလေးငါးပုံတစ်ပုံ သို့အရေအတွက်အတိအကျအားဖြင့် ၇၂ သန်းရှိသည်။ အာရှနှင့် ပစိဖိတ်ဒေသသည် ဒုတိယအများဆုံးဖြစ်ပြီး ကလေးအားလုံး၏ ၇% သို့ အရေအတွက်အားဖြင့် ၆၂ သန်းခန့် ကလေးအလုပ်သမားများအဖြစ် လုပ်ကိုင်နေကြရသည်။ အာဖရိက၊ အာရှနှင့် ပစိဖိတ်ဒေသများပေါင်းလိုက်ပါက ကမ္ဘာ့အနှံ့ ကလေးဆယ်ယောက်တွင် ကိုးယောက်သည် ကလေးအလုပ်သမားများဖြစ်နေကြသည်။ ကျန်သောကလေးအလုပ်သမားအရေအတွက်အား တွက်ချက်လိုက်သောအခါ အမေရိကတွင် ၁၁ သန်း၊ ဥရောပနှင့် အာရှအလယ်ပိုင်းဒေသများတွင် ၆ သန်းနှင့် အာရပ်ဒေသများတွင် ၁ သန်းအသီးသီးရှိကြသည်။ အရေအတွက်ပမာဏအရ အမေရိကဒေသများတွင် ကလေးများ၏ ၅% သည် ကလေးလုပ်သားများအဖြစ်သော်လည်း ၄% သည် ဥရောပနှင့် အာရှအလယ်ပိုင်းဒေသများတွင်သော်လည်းကောင်း ၃% သည် အာရပ်ဒေသများတွင်သော်လည်းကောင်း တွေ့ရသည်။ ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်များအတွက် ဒေသအလိုက်အဆင့်သတ်မှတ်သောအခါ ကွဲပြားခြားနားမှုမရှိပဲ တူညီနေသည်ကိုတွေ့ရသည်။

ဇယား ၅ : ဒေသအလိုက် ကလေးလုပ်သားနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်လုပ်နေရသည့် ကလေးလုပ်သားများ အရေအတွက်နှင့် ရာခိုင်နှုန်း (၅ နှစ်မှ ၁၇ နှစ်ရှိ အသက်အုပ်စု၊ ၂၀၁၆)

ဒေသ	ကလေးလုပ်သား		ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော အလုပ်လုပ်နေရသည့် ကလေးလုပ်သားများ	
	(‘၀၀၀)	%	(‘၀၀၀)	%
ကမ္ဘာ့အနှံ့ (၅ နှစ်မှ ၁၇ နှစ်)	၁၅၁,၆၂၂	၉.၆	၇၂,၅၂၅	၄.၆
အာဖရိက	၇၂,၁၁၃	၁၉.၆	၃၁,၅၃၈	၈.၆
အာရပ်နိုင်ငံများ	၁,၁၆၂	၂.၉	၆၁၆	၁.၅
အာရှနှင့် ပစိဖိတ်	၆၂,၀၇၇	၇.၄	၂၈,၄၆၉	၃.၄
အမေရိကနိုင်ငံများ	၁၀,၇၃၅	၅.၃	၆,၅၅၃	၃.၂
ဥရောပနှင့်အာရှအလယ်ပိုင်း	၅,၅၃၄	၄.၁	၅,၃၄၉	၄.၀

ကလေးလုပ်သားနှင့် အသက်အရွယ်

ကလေးအလုပ်သမားများအား အသက်အရွယ်အလိုက်ခွဲခြားသတ်မှတ်လိုက်သောအခါ ၄၈%သည် အသက် ၅နှစ်မှ ၁၁ နှစ်ကြားတွင်သော်လည်းကောင်း၊ ၂၈% သည် အသက် ၁၂ နှစ်မှ ၁၄ နှစ်ကြားတွင်သော်လည်းကောင်း၊ ၂၅% သည် အသက် ၁၅ နှစ်မှ ၁၇ နှစ်ကြားတွင်သော်လည်းကောင်း ကျရောက်နေကြောင်းဖော်ပြထားပါသည်။ အသက် ငယ်သောကလေးများအနေဖြင့် အရေအတွက်အနည်းငယ်သာပါသော်လည်း ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောလုပ်ငန်း ခွင်များအတွင်း လုပ်ကိုင်နေရသော ကလေးပမာဏထဲတွင် သိသာသောအရေအတွက်ပါဝင်နေသည်ကို တွေ့ရပါ သည်။ ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်အကိုင်အတွင်းရှိသော ကလေးပမာဏ၏လေးပုံတစ်ပုံခန့် အတိအကျအားဖြင့် ၁၉ သန်းခန့်သည် အသက် ၅နှစ်မှ ၁၁ နှစ်အရွယ်ကလေးများဖြစ်ကြသည်။ ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်အခြေအနေ များတွင် လုပ်ကိုင်နေရသော ငယ်ရွယ်သည့်ကလေးများသည် ၎င်းတို့၏ကျန်းမာရေး၊ လုံခြုံမှုနှင့် စာရိတ္တပိုင်းဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုများအားအဓိကအားဖြင့် တိုက်ရိုက်ထိခိုက်စေနိုင်သောကြောင့် ထိုကဲ့သို့သောကလေးများအား အကာအကွယ်ပေးရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်များအတွက်လည်း ချွင်းချက်များလုံးဝမရှိစေ ရန်ဖြစ်ပါသည်။

ဇယား ၆: အသက်အုပ်စုအလိုက် ကလေးလုပ်သားနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်၊ ၅ နှစ်မှ ၁၇ နှစ်ရှိ အသက်အုပ်စု၊ ၂၀၁၆

အသက်အုပ်စု	ကလေးလုပ်သား		ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော အလုပ်လုပ်နေရသည့် ကလေးလုပ်သားများ	
	(၀၀၀)	%	(၀၀၀)	%
အသက် ၅-၁၁နှစ်	၇၂,၅၈၅	၈.၃	၁၉,၀၂၀	၂.၂
အသက် ၁၂-၁၄နှစ်	၄၁,၈၈၇	၁၁.၇	၁၆,၃၅၅	၄.၆
အသက် ၁၅-၁၇နှစ်	၃၇,၁၄၉	၁၀.၅	၃၇,၁၄၉	၁၀.၅

ကလေးလုပ်သားနှင့် ကျား/မဆိုင်ရာ

ကလေးအလုပ်သမားအရေအတွက်တွင် ယောက်ျားလေးဦးရေသည် မိန်းကလေးဦးရေထက် ၂၃ သန်းပိုနေပြီး ဘေး အန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်တွင်လည်း ယောက်ျားလေးဦးရေသည် မိန်းကလေးဦးရေထက် ၁၇ သန်းပိုမိုများပြားနေ သည်။ အခြားရှုထောင့်အနေဖြင့်ကြည့်မည်ဆိုပါက ကလေးလုပ်သားစုစုပေါင်းဦးရေတွင် ယောက်ျားလေးအရေ အတွက်သည် ၅၈% နှင့် ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်လုပ်ကိုင်နေရသည့် ကလေးများ၏ ၆၂% သည်လည်း ယောက်ျားလေးများဖြစ်ကြသည်။ ကျား/မဆိုင်ရာကွာဟချက်သည် အသက်အလိုက်လည်း မြင့်တက်လာသည်။ အသက် ၅ နှစ်မှ ၁၁ နှစ်ကြားတွင် ကလေးလုပ်သားပမာဏကွာဟချက်သည် ၁% လျော့နည်းလာပြီး အသက် ၁၂ နှစ်မှ ၁၄ နှစ်ကြားတွင် ၃% တိုးတက်လာပြီး အသက် ၁၅ နှစ် ၁၇ နှစ်ကြားကလေးများတွင် ၅% တိုးမြင့်လာသည်။ သို့သော် ထိုအချက်အလက်များသည် မိန်းကလေးများလုပ်ကိုင်ရသော အလုပ်များအား ထည့်သွင်းစဉ်းစား ထားခြင်းမရှိပေ။ ပြီးခဲ့သောကမ္ဘာ့လုံးဆိုင်ရာအစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ပင် မိန်းကလေးများ၏အလုပ်သည် ထင်သာ၊ မြင်သာမှုနည်းပါးသည့်အလုပ်ဖြစ်သော အခြားသောသူများ၏အိမ်တွင်လုပ်ကိုင်ရသော အိမ်အကူလုပ်ငန်း ကဲ့သို့သော အလုပ်များကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားခြင်းမရှိပေ။ ထပ်ဆောင်းအားဖြင့် မိန်းကလေးများသည် ကလေး လုပ်သားများ လုပ်ကိုင်ရသောလုပ်ငန်းပုံစံများအဖြစ်သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိသည့် မိမိတို့၏ကိုယ်ပိုင်အိမ်တွင်လုပ်ရ

သည့် အိမ်မှုကိစ္စများကို ပိုမိုလုပ်ကိုင်နေကြရသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်အတွင်း ကလေးလုပ်သား အရေအတွက်သည် မိန်းကလေးများသည် ယောက်ျားလေးများထက် တစ်ဝက်ခန့်လျော့ကျခဲ့ပြီး ကျား/မကွာခြားမှုသည် နိပါးကျဉ်းမြောင်း လာခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့သောပုံစံမျိုးကို ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောလုပ်ငန်းခွင်တွင်လည်း တွေ့နိုင်သည်။

ဇယား ၇ : အလုပ်လုပ်နေသည့်ကလေး၊ ကျား မ ကွဲပြားမှုအလိုက် ကလေးလုပ်သားနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော အလုပ်၊ ၅ နှစ်မှ ၁၇ နှစ်ရှိ အသက်အုပ်စု၊ ၂၀၁၆

လိင်	ကလေးလုပ်သား		ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော အလုပ်လုပ်နေရသည့် ကလေးလုပ်သားများ	
	(၀၀၀)	%	(၀၀၀)	%
ယောက်ျားလေး	၈၇,၅၂၁	၁၀.၇	၄၄,၇၇၄	၅.၅
မိန်းကလေး	၆၄,၁၀၀	၈.၄	၂၇,၇၅၁	၃.၆

ကဏ္ဍအလိုက်ကလေးလုပ်သားပျံ့နှံ့ဖြစ်ပေါ်မှု

စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍသည် ကလေးလုပ်သားများအတွက် အဓိကအရေးကြီးသောကဏ္ဍအဖြစ်ရှိနေပြီး ၇၁% သော ကလေးလုပ်သားများရှိနေပြီး အရေအတွက်အတိအကျအားဖြင့် ၁၀၈ သန်းခန့်ရှိပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းတွင် လုပ်ကိုင်နေရ သောကလေးများမှာ ဝမ်းစာဖူလုံရေးအတွက်အဓိကလုပ်ဆောင်နေရပြီး စီးပွားဖြစ်စိုက်ပျိုးရေးနှင့် မွေးမြူရေးလုပ်ငန်း များကိုလုပ်ဆောင်နေရသည်။ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍတွင် ငါးလုပ်ငန်း၊ သစ်တောနှင့် ရေလုပ်ငန်းများလည်း ပါဝင်ထည့်သွင်း လုပ်ဆောင်လာကြသည်။ ကလေးအများစုလုပ်ကိုင်နေကြသော စိုက်ပျိုးရေးအလုပ်သည် လုပ်ခလစာမရသောမိသားစု လုပ်ငန်းများဖြစ်နေကြပြီး ထိုအလုပ်များသည် သဘာဝအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း အခြေအနေအားဖြင့်သော်လည်း ကောင်း ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်များဖြစ်ကြသည်။ ယခုအချက်အလက်သည် ၂၀၁၂ ခုနှစ်ကဖော်ပြခဲ့သော ၅၉ ရာခိုင်နှုန်းထက်သိသာစွာမြင့်တက်လာခြင်းမှာ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍတွင်ကလေးလုပ်သားများအများဆုံးထည့်သွင်းအသုံးပြုသည့် အာဖရိကဒေသများရှိ ကလေးလုပ်သားဦးရေ၏ ဒေသဆိုင်ရာအချက်အလက်များပြောင်းလဲလာခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများတွင် လုပ်ကိုင်နေရသောကလေးလုပ်သားများမှာ ၂၆ သန်းနှင့် စက်မှုကဏ္ဍများတွင် လုပ်ကိုင်နေရသော ကလေးလုပ်သားများမှာ ၁၈ သန်း အသီးသီးဖြစ်ပါသည်။ အရေအတွက်အရအနည်းဆုံးဖြစ်နေ သော်လည်း ကလေးအများစုအတွက် ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်နိုင်သောအလုပ်များလုပ်ကိုင်ရသည့် စက်မှုကဏ္ဍတွင် ကလေးသုံးပုံတစ်ပုံသည် အန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်များကို လုပ်ကိုင်နေရသည်။ အချို့သောတိုင်းဒေသကြီးများတွင် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်နေကြသော မိသားစုများသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲလာမှုများကြောင့် ပုံစံတကျမဟုတ်သော မြို့ပြစီးပွားရေး လုပ်ငန်းများဖြစ်သည့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းများသို့ နောင်အနာဂတ်ကာလများတွင် ပိုမိုပြောင်းရွှေ့လုပ်ကိုင်လာကြမည်ကိုလည်း ခန့်မှန်းတွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား ၈ : ကဏ္ဍအလိုက်ကလေးလုပ်သားပျံ့နှံ့တည်ရှိမှု၊ အရေအတွက်နှင့် ဝေစုရာခိုင်နှုန်း၊ ၅ နှစ်မှ ၁၇ နှစ်ရှိ အသက်အုပ်စု၊ ၂၀၁၆

ကဏ္ဍ	(၀၀၀)	% share
စိုက်ပျိုးရေး	၁၀၇,၅၄၃	၇၀.၉
စက်မှုလုပ်ငန်း	၁၈,၀၀၇	၁၁.၉
ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း	၂၆,၀၇၂	၁၇.၂

မြန်မာနိုင်ငံ လုပ်သားအင်အား စစ်တမ်းကောက်ယူမှု ၂၀၁၅

အလုပ်သမားဝန်ကြီးဌာန၊ အလုပ်အကိုင်ခန့်အပ်ရေးနှင့် လူမှုဖူလုံရေးဌာနနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ ဗဟိုစာရင်းအင်းဆိုင်ရာအဖွဲ့ တို့သည် ILO၏ ဘဏ္ဍာရေးပိုင်း၊ နည်းပညာပိုင်းပံ့ပိုးမှုနှင့် အတူ လုပ်သားအင်အားစစ်တမ်းကောက်ယူမှုကို ၂၀၁၅ ခုနှစ် မတ်လတွင် ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ စစ်တမ်းသည် နိုင်ငံတဝှမ်းရှိ အိမ်ထောင်စုပေါင်း (၂၃,၄၂၅) ကို လွှမ်းခြုံလုပ်ဆောင် ခဲ့သည်။ စစ်တမ်း၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ လုပ်သားအင်အား အရွယ်အစား၊ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ ပျံ့နှံ့တည်ရှိမှုနှင့် စိုက် လက်မှုလုပ်ငန်းများ၊ အလုပ်အကိုင်ခန့်အပ်မှု၊ အလုပ်အကိုင်မရှိမှုနှင့် အခြားသော ပြည်သူလူထု၏ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ စရိုက်လက်မှုလုပ်ငန်း၏ လက်ရှိနေရာဆုံးအချက်အလက်ကို သိရှိရန်နှင့် ကလေးလုပ်သားဆိုင်ရာ အမြင်ရှုထောင့် များ၊ စာသင်ကျောင်းမှ အလုပ်ခွင်သို့ အကူးအပြောင်း စသည့် အချက်များကို သိရှိနိုင်ရန်ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ခန့်မှန်းချေ လူဦးရေ (၄၈) သန်းခန့်ရှိသည်။ လူဦးရေ၏ (၇၂%) မှာ ကျေးလက်ဒေသတွင် နေထိုင် ကြပြီး (၂၈%) မှာ မြို့ပြတွင် ဖြစ်သည်။ တိုင်းပြည်၏ အလုပ်လုပ်နိုင်သော လူဦးရေမှာ ခန့်မှန်းချေ (၃၃.၉) သန်းခန့်ရှိပြီး အမျိုးသမီး (၅၄%) နှင့် အမျိုးသား (၄၆%) ဖြစ်သည်။ စုစုပေါင်းအနေဖြင့် အလုပ်အကိုင်ခန့်အပ်ထားမှု အရေအတွက် မှာ စုစုပေါင်း (၂၁.၈) သန်းဖြစ်ပြီး အဓိက အလုပ်အကိုင်များမှာ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း၊ သစ်လုပ်ငန်းနှင့် ရေလုပ်ငန်းတို့ ဖြစ်သည်။ အခြေခံ အလုပ်အကိုင်များမှာ ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်းနှင့် ရောင်းချခြင်း၊ လက်မှုပညာ၊ ၎င်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော အရောင်းအဝယ်တို့ဖြစ်ကြသည်။ လုပ်သားအင်အားဆိုင်ရာ စရိုက်လက်မှုလုပ်ငန်းကို ထိုစစ်တမ်း၏ အနှစ်ချုပ် ဖော်ပြချက် တွင် ပိုမိုတွေ့ရှိနိုင်သည်။

၂၀၁၅ စစ်တမ်းအစီရင်ခံစာအရ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကလေးစုစုပေါင်း (၁၂) သန်း၏ (၁၀.၅%) သို့မဟုတ် ကလေးများနှင့် အသက် (၁၈) နှစ်အောက်ငယ်ရွယ်သူ (၁,၂၇၈,၉၀၉) မှာ အလုပ်လုပ်နေကြသည်။ ထိုအထဲမှ (၁,၁၂၅,၆၆၁) သို့မဟုတ် ကလေးဦးရေစုစုပေါင်း၏ (၉.၃%) မှာ ကလေးလုပ်သားများဖြစ်သည်။ ကလေးလုပ်သားများ၏ တဝက် ကျော်ကျော် (၆၁၆,၈၁၅) သို့မဟုတ် ကလေးဦးရေစုစုပေါင်း၏ (၅.၁%) မှာ ၎င်းတို့၏ ရပ်ပိုင်း၊ စိတ်ပိုင်း သို့မဟုတ် စိတ်ဓာတ်ပိုင်း ဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ထိခိုက်စေမည့် ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော အလုပ်များတွင် ပိတ်မိနေကြသည်။ ဤစစ်တမ်းသည် အခြားသော အဆိုးရွားဆုံးပုံစံဖြင့် ကလေးလုပ်သားများကို ခိုင်းစေခြင်း (WFCL)³ အဖြစ် ပိတ်မိ နေကြသည့် ကလေးအရေအတွက်ကို ခန့်မှန်းလေ့လာမှု ပြုထားပါ။

အလုပ်လုပ်သော ယောက်ျားလေး၊ မိန်းကလေးနှစ်မျိုးစလုံးတွင် ယောက်ျားလေးများသည် မိန်းကလေးများထက် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် ပိုမိုလုပ်ကိုင်ကြဟန်ရှိသည် (ယောက်ျားလေး ၁၁.၃% နှင့် မိန်းကလေး ၉.၈%)

3 အဆိုးရွားဆုံးပုံစံဖြင့် ကလေးလုပ်သားများကို ခိုင်းစေခြင်း အရေအတွက်ခန့်မှန်းချက်မှာ နည်းစနစ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြောင်းပြချက်ကြောင့် အိမ်ထောင်စုစစ်တမ်း ကောက်ယူသည့် ပုံစံမျိုးဖြင့် လုပ်ဆောင်ရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။

အသီးသီးရှိ။ ယင်းအချက်မှာ ယောက်ျားလေးများသည် မိန်းကလေးများထက် အမှန်တကယ် ပိုအလုပ်လုပ်နိုင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်နိုင်သလို မိန်းကလေးများမှာ လူမမြင်သာသောကလေးလုပ်သားပုံစံများတွင် ပိုလုပ်နေကြဟန်ရှိသည်ဟုသည့် ဤစစ်တမ်းတွင် လေ့လာမထားသော အချက်ကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည် (ဥပမာအားဖြင့် စီးပွားရေးအရ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်းများ)။

၂၀၁၅ ခုနှစ်စစ်တမ်းတွေ့ရှိချက်များတွင် အသက်အရွယ်အုပ်စုများဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ၌ ပိုမိုကြီးမားသည့် ခြားနားချက်များကိုတွေ့ရှိရသည်။ အလုပ်တွင်ပါဝင်လာမှုနှုန်းသည် အသက်အရွယ်အလိုက် ရုတ်ခြည်းမြင့်တက်လာသည်။ အသက် (၅ - ၁၁) အရွယ်များတွင် အလုပ်လုပ်မှုနှုန်း (၁.၇%) သာတွေ့ရသော်လည်း၊ (၁၂ - ၁၄) အရွယ်များတွင် (၂၂.၇%) တိုးမြင့်လာပြီး အသက် (၁၅ - ၁၇) အုပ်စုများတွင်မူ မယုံနိုင်ဖွယ်ရာ (၇၅.၆%) အထိ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ မိန်းကလေးများသည် အသက်ငယ်ရွယ်စဉ် ပို၍ အလုပ်လုပ်ကြဟန်ရှိပြီး ယောက်ျားလေးများမှာမူ အသက်ပိုမိုကြီးပြင်းချိန် မှ အလုပ်လုပ်ကြဟန်ဖြစ်သည်။

စစ်တမ်းတွင် အလုပ်လုပ်သည့်ကလေးများ၏ အသက်အရွယ်ကို ခွဲချလေ့လာမှုသည် ပညာရေးဆိုင်ရာ စာရင်းအချက်အလက်များနှင့် အပြန်အလှန်ဆက်စပ်နေသည်။ မိန်းကလေး/ ယောက်ျားလေး နှစ်မျိုးလုံးသည် အရွယ်ရလာသည်နှင့်အမျှ ကျောင်းတက်နှုန်း ကျဆင်းသွားသည်။ အသက် (၅ - ၁၁) အုပ်စု ကလေးများမှ (၈၈.၉%) မှာ ကျောင်းတက်ကြသည်။ အသက် (၁၂ - ၁၄) အုပ်စုများတွင် ကိန်းဂဏန်းမှာ (၇၉.၈%) အထိကျဆင်းသွားပြီး အသက် (၁၅ - ၁၇) အရွယ်များတွင်မူ တဝက်ထက်ပင်နည်းသော (၄၇.၇%) သာကျန်တော့သည်။ ညွှန်ပြနေသည်မှာ အလွန်များပြားသော ကလေးအရေအတွက်သည် အလယ်တန်းအဆင့်သို့ ကူးပြောင်းချိန်တွင် ကျောင်းထွက်ကြရသည်ဟုသည့်အချက်ဖြစ် သည်။ အသက်အရွယ်အုပ်စုအားလုံးတွင် မိန်းကလေးများသည် ယောက်ျားလေးများထက် ကျောင်းတက်နှုန်းအနည်းငယ်မျှပို၍မြင့်မားသည်။ ယင်းအချက်အရယောက်ျားလေးများသည်မိန်းကလေးများထက် အချိန်ပြည့်ပို အလုပ်လုပ်ရသည်ဟုသည့်အချက်နှင့် အပြန်အလှန်ဆက်စပ်နေသည်။

၂၀၁၅ စစ်တမ်းမှ စိတ်မချမ်းမြေ့ဖွယ်တွေ့ရှိချက်မှာ အထူးသဖြင့် အသက် (၁၂ - ၁၄) ရှိသည့် ကလေးများသည် အလွန် ရှည်လျားသော အလုပ်ချိန်များဖြင့် လုပ်ရသည်ဟုသည့်အချက်ဖြစ်သည်။ အသက် (၁၂ - ၁၄) အုပ်စု၏ (၂၅.၈%) နှင့် အသက် (၁၅နှစ်မှ ၁၇နှစ်) အုပ်စု၏ (၂၄.၃%) မှာ နာရီပေါင်း (၆၀) ထက်ပို၍အလုပ်လုပ်ကြရသည်။ ထို အသက် အုပ်စုနှစ်ခု၏ ကလေးအများစုမှာ (၃၅.၃% နှင့် ၃၃.၃% အသီးသီး) တပတ်လျှင် နာရီပေါင်း ၅၀ မှ ၅၉ နာရီအထိ အလုပ်လုပ်ကြရသည်။ ယင်းအချက်သည် ကျောင်းထွက်ခြင်းနှင့် အလုပ်လုပ်ခြင်းအကြားအပြန်အလှန် ဆက်စပ်မှုကို ပို၍သေချာစေပြီး နာရီပေါင်းများစွာအလုပ်လုပ်ကြရသောကြောင့် ကျောင်းတက်ချိန်များကို အဟန့်အတား ဖြစ်စေခြင်းဖြစ်သည်။

အလုံးစုံအားဖြင့် ဆိုရသော် (၆၀.၇%) သော ကလေးများမှာ စိုက်ပျိုးရေး၊ သစ်တောလုပ်ငန်းနှင့် ရေလုပ်ငန်းများတွင် အလုပ်လုပ်နေကြပြီး ကုန်ထုတ်လုပ်ရေး ထို့နောက် လက်လီလက်ကားရောင်းချမှုလုပ်ငန်းများ (မော်တော်ကားပြင်ခြင်း) ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ ထိုကဏ္ဍသုံးခုတွင် အလုပ်လုပ်နေသည့် ကလေး (၈၀%) ကျော်ရှိသည်။ ကလေးအရေအတွက် အလွန်နည်းသည့်ပမာဏမှာ သတ္တုတွင်း၊ ကျောက်ထုတ်လုပ်ရေးနှင့် လျှပ်စစ်၊ ဓာတ်ငွေ့၊ ရေပေးရေးတို့တွင် အလုပ်လုပ် ကြသည်။ ကလေးများ အလုပ်လုပ်လေ့ရှိကြသည်များမှာ ဆောက်လုပ်ရေး၊ တည်းခိုခြင်းနှင့် အစားအသောက် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ထောက်ပံ့ရေး ဝန်ဆောင်မှုများ၊ အိမ်အကူဝန်ဆောင်မှုနှင့် အခြားဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများဖြစ်သည်။

ထိုကဏ္ဍများထဲမှ တချို့မှာ ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်များနှင့် စပ်ယှက်နေပြီး ဥပမာအားဖြင့် စိုက်ပျိုးရေး၊ သစ်တောလုပ်ငန်းနှင့် ရေလုပ်ငန်း၊ သတ္တုတွင်းနှင့် ကျောက်ထုတ်လုပ်ရေးတို့ဖြစ်ပြီး ကလေးလုပ်သားများအနေဖြင့် ဖုန်မှုန့်များနှင့် အခြားအမှုန့်များ၊ အန္တရာယ်ရှိသည့် ကိရိယာများ၊ အလွန်အမင်း ပူခြင်း သို့မဟုတ် အေးခြင်း၊ ပိုးသတ်ဆေးများ၊ ဓာတုပစ္စည်းများ စသည့် ဘေးအန္တရာယ်များကိုထိတွေ့ခံစားကြရသည်။ ထို့အပြင် အိမ်အကူအလုပ်နှင့် ကြိုဆိုဧည့်ခံရေးကဲ့သို့ အချို့သော ဝန်ဆောင်မှုပေးရသည့်လုပ်ငန်းများတွင် တခါတရံ ကလေးများ၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ဓာတ်ရေးရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ထိခိုက်စေနိုင်သည့် ဘေးအန္တရာယ်များ၊ ကျန်းမာရေးနှင့် မညီညွတ်သော ပတ်ဝန်းကျင်များတွင် အလုပ်လုပ်ကြရသည် (ဥပမာ သီးခြားခွဲ၍ အလုပ်လုပ်ရခြင်း သို့မဟုတ် အန္တရာယ်ရှိသော အရာများကိုထိတွေ့ရခြင်း/ ညှင်းပန်း နှိပ်စက်ခံရခြင်း)။

ဇယား ၉ : အလုပ်လုပ်နေသောကလေးများ၊ ကလေးလုပ်သားနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ရှိနေသော ကလေးလုပ်သား

	စုစုပေါင်း	ယောက်ျားလေးများ	မိန်းကလေးများ
ကလေးဦးရေ	၁၂,၁၄၆,၄၆၃	၆,၀၁၀,၄၅၉	၆,၁၃၆,၀၀၄
အလုပ်လုပ်နေသော ကလေး	၁,၂၇၈,၉၀၉	၆၇၆,၂၀၈	၆၀၂,၇၀၁
ကလေးလုပ်သား	၁,၁၂၅,၆၆၁	၆၀၁,၄၇၁	၅၂၄,၁၉၀
အန္တရာယ်ရှိနေသော ကလေးလုပ်သား	၆၁၆,၈၁၅	၃၃၇,၃၁၈	၂၇၉,၄၉၈
ကလေးလုပ်သား (အန္တရာယ်မရှိသော)	၅၀၈,၈၄၆	၂၆၄,၁၅၃	၂၄၄,၆၉၃
အလုပ်လုပ်နေသော ကလေးအချိုးအစား	၁၀.၅	၁၁.၃	၉.၈
ကလေးလုပ်သားအချိုးအစား	၉.၃	၁၀.၀	၈.၅
အန္တရာယ်ရှိနေသော ကလေးလုပ်သားအချိုးအစား	၅.၁	၅.၆	၄.၆
ကလေးလုပ်သား အချိုးအစား (အန္တရာယ်မရှိသော)	၄.၂	၄.၄	၄.၀

၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ နှစ်စဉ်လုပ်သားအင်အားစစ်တမ်း (သုံးလပတ်အစီရင်ခံစာ၊ ပထမသုံးလပတ်၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ-မတ်လ)

အလုပ်သမား၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အားဝန်ကြီးဌာန၊ စစ်တမ်းများနှင့် စာရင်းအင်းဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်များလုပ်ငန်းအဖွဲ့ ပြည်သူ့အင်အားဦးစီးဌာနတို့သည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားရေးရာအဖွဲ့၏ နည်းပညာ ပိုင်းဆိုင်ရာအကူအညီဖြင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ နှစ်စဉ်လုပ်သားအင်အားစစ်တမ်း (သုံးလပတ်အစီရင်ခံစာ၊ ပထမသုံးလပတ်၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ-မတ်လ) အား ကောက်ယူခဲ့ပါသည်။ နှစ်စဉ်လုပ်သားအင်အားစစ်တမ်းကို ရာသီချိန်နှင့် ရာသီချိန်ပြင်ပရှိ လုပ်သားဈေးကွက်အသင်းအချက်အလက်ရရှိရန်ရည်ရွယ်ပြီး quarterly ကောက်ယူခြင်းဖြစ်သည်။ စစ်တမ်းပထမအကြိမ်ကို ဇန်နဝါရီလမှ မတ်လအထိလည်းကောင်း၊ ဒုတိယအကြိမ်ကို စက်တင်ဘာလမှ နိုဝင်ဘာလ အထိလည်းကောင်း ကောက်ယူသွားမည်ဖြစ်သည်။ စစ်တမ်းကောက်ယူရန် ကုန်ကျစရိတ်၊ အချိန်နှင့် လုပ်သားအင်အားကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား၍ တစ်ကြိမ်လျှင် စာရင်းကောက်ကွက် ၇၈၀ ကိုနမူနာအရွယ်အဖြစ် သတ်မှတ်ကောက်ယူခြင်းဖြစ်သည်။ စစ်တမ်းအတွက် စာရင်းကောက်ကွက် တစ်ကွက်လျှင် နမူနာအိမ်ထောင်စု ၁၈

အိမ်ကိုရွေးချယ်ကောက်ယူခဲ့ပြီး စုစုပေါင်းနမူနာအိမ်ထောင်စု ၁၄၀၄၀ ကို ကောက်ယူခဲ့ပါသည်။ နှစ်စဉ်လုပ်သား အင်အားစစ်တမ်းအတွက် နှစ်ကြိမ်ကောက်ယူပြီးသည့် အချက်အလက်များကို အသုံးပြုသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၁၇ ခုနှစ်ပထမသုံးလပတ်အစီရင်ခံစာအရ ကလေးစုစုပေါင်း ၁၂.၄ သန်းတွင် ကလေးလုပ်သားဦးရေ ၀.၆၂ သန်း ရှိရာ ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် ၅.၀% ရှိကြောင်းတွေ့ရသည်။ ယောက်ျားလေးအားလုံး၏ ၅.၇% နှင့် မိန်းကလေးအားလုံး ၏ ၄.၄% သည် ကလေးလုပ်သားအဖြစ် လုပ်ကိုင်နေသည်ကိုတွေ့ရှိရပါသည်။ အရေအတွက်အားဖြင့်ကြည့်မည်ဆိုပါ က ယောက်ျားလေး ၃၄၉၆၀၅ ဦးနှင့် မိန်းကလေး ၂၇၃၂၄၇ ဦးရှိသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ ကျေးလက်ကလေးဦးရေ၏ ၅.၃% နှင့် ကျေးလက်ယောက်ျားလေးများ၏ ၆.၃% သည် ကလေးလုပ်သားများအဖြစ်တွေ့ရှိရမည်ဖြစ်ပြီး မြို့ပြ ကလေးဦးရေ၏ ၄.၁% နှင့် မြို့ပြယောက်ျားလေးများ၏ ၄.၅% သာကလေးလုပ်သားအဖြစ် တွေ့ရှိကြရသည့် အတွက် ကျေးလက်ဒေသရှိကလေးများသည် ကလေးလုပ်သားအဖြစ် ပိုမိုတွေ့ရှိရမည်ဖြစ်ပါသည်။ အလုပ်လုပ်ကိုင်နေ သော်လည်း ကလေးလုပ်သားမဟုတ်သည့်ရာခိုင်နှုန်းသည် ကျေးလက်ဒေသရှိယောက်ျားလေးများနှင့် မိန်းကလေး နှစ်ခုလုံးတွင် မြင့်မားသည်ကို တွေ့ရှိရမည်ဖြစ်ပါသည်။

စုစုပေါင်းကလေးအလုပ်သမား ၆၂၃,၀၀၀ ဦးတွင် ၆၀၈,၀၀၀ ဦးသည် အန္တရာယ်ရှိသောလုပ်ငန်းခွင်တွင် ဝင်ရောက် လုပ်ကိုင်နေကြပြီး ယောက်ျားလေး ၀.၃၄ သန်းနှင့် မိန်းကလေး ၀.၂၆၅ သန်းရှိသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ မျှော်လင့် ထားသည့်အတိုင်း အသက်အုပ်စုအကြီးဆုံးဖြစ်သည့် အသက် ၁၅-၁၇ နှစ် အသက်အပိုင်းအခြားရှိ ကလေးများ၏ အန္တရာယ်ရှိသောလုပ်ငန်းခွင်တွင် လုပ်ကိုင်နေသည့်ရာခိုင်နှုန်းသည် မြင့်မားကြောင်း တွေ့ရှိရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဇယား ၁၀- အလုပ်လုပ်သောကလေး၊ ကလေးလုပ်သားနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်လုပ်နေရသည့် ကလေး လုပ်သားများ အရေအတွက်နှင့် ရာခိုင်နှုန်း (၅ နှစ်မှ ၁၇ နှစ်ရှိ အသက်အုပ်စု၊ ၂၀၁၇)

	ယောက်ျားလေး	မိန်းကလေး	စုစုပေါင်း
စုစုပေါင်းကလေးအရေအတွက် (000)	၆,၁၅၇	၆,၂၅၃	၁၂,၄၁၀
အလုပ်လုပ်နေသောကလေး (000)	၄၄၈	၃၅၇	၈၀၅
ကလေးလုပ်သား (000)	၃၅၀	၂၇၃	၆၂၃
ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်လုပ်ရသည့်ကလေးလုပ် သား (000)	၃၄၃	၂၆၅	၆၀၈
အလုပ်လုပ်နေသောကလေးအချိုး	၇.၃	၅.၇	၆.၅
ကလေးလုပ်သားအချိုး	၅.၇	၄.၄	၅.၀
ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်လုပ်ရသည့်ကလေးလုပ် သားအချိုး	၅.၆	၄.၂	၄.၉

အခန်း ၃ : ကလေးလုပ်သားဖြစ်ခြင်း အကြောင်းရင်းများနှင့်
နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးဆက်များ

ကလေးလုပ်သားဖြစ်ခြင်းအကြောင်းရင်းများ

ကလေးလုပ်သားဆိုသည်မှာ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ကျယ်ပြန့်စွာဖြစ်ပွားနေသည့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုနှင့် မညီမျှမှုများ၏ လက္ခဏာတစ်ခုဖြစ်သည်။ ယင်းသည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုကိုဖြစ်စေသော အကြောင်းတစ်ခုလည်းဖြစ်ပြီး ထိုအနေအထားကြောင့်ပင် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုကို ဆက်လက်တည်တံ့စေသည်။ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုသည် အမြစ်တွယ်နေပြီး သဘာဝ ဘေးအန္တရာယ်များ၊ လူသားချင်းပဋိပက္ခများ (စစ်နှင့် ပြည်တွင်းပဋိပက္ခများ)၊ စာမတတ်မြောက်မှု၊ ဩဇာ အာဏာမရှိခြင်း၊ မိမိတို့၏ ကလေးများကို အလုပ်ခွင်သို့ အတင်းအကြပ်စေလွှတ်သော ချို့ငဲ့မှုကို ရင်ဆိုင်နေရသည့် ဆင်းရဲသော မိဘများ ကြောင့် ရွေးချယ်စရာမရှိခြင်း စသည့်အချက်များကြောင့်ဖြစ်သည်။

သို့သော်လည်းဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုသည် ကလေးလုပ်သားဖြစ်စေသည့် တစ်ခုတည်းသော အကြောင်းရင်းမဟုတ်ဘဲ အလုပ်အကိုင်နှင့် ခိုင်းစေခံရခြင်းပုံစံအားလုံးကို စေ့မိအောင်ရှင်းပြနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ကလေးလုပ်သားဖြစ်ရသည့် အကြောင်းရင်းများစွာရှိပြီး နိုင်ငံတစ်ခုနှင့်တစ်ခု၊ စီးပွားရေးကဏ္ဍ တစ်ခုနှင့်တစ်ခုအကြား အမျိုးမျိုးကွဲပြားမည် ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ဘုံတူညီသည့်အကြောင်းရင်းများစွာရှိပြီး အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု

ကလေးလုပ်သားဖြစ်စေရန် အားကောင်းသောအချက်တစ်ခုမှာ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုဖြစ်သည်။ ဆင်းရဲသောမိသားစုများ သည် ၎င်းတို့၏ ကလေးများကို အလုပ်သို့စေလွှတ်ခြင်း သို့မဟုတ် မိသားစုစီးပွားရေးတွင် ဝင်လုပ်စေခြင်း သို့မဟုတ် မိသားစုလယ်ယာတွင်လုပ်ခိုင်းခြင်းများရှိပြီး အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်မိသားစုသည် အပိုဝင်ငွေလိုအပ်ခြင်း သို့မဟုတ် ထိုကလေး၏လုပ်အားကို လိုအပ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ ကလေးပေါင်းများစွာသည် လုပ်ခလစာမရသော မိသားစု လယ်ယာများ သို့မဟုတ် မိသားစုပိုင်ဆိုင်မှုများတွင် အလုပ်လုပ်နေကြရပြီး စီးပွားရေးအရရှင်သန်နေထိုင်ရန် မိသားစု လုပ်အားကို မှီခိုနေကြရသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ အချို့သောမိသားစုများတွင် ကလေးလုပ်သားများသည် အခြေခံ ပညာရေးသည် အခမဲ့မဟုတ်သည့်နေရာများတွင် ၎င်းတို့၏ကျောင်းစားရိတ်ကို တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းပေးရန်အတွက် ၎င်းတို့၏ လုပ်အားခသည်သာ တစ်ခုတည်းသောလုံလောက်သည့် ဝင်ငွေဖြစ်တတ်သည်။ ယခုအချိန်တွင် ကလေးလုပ်သား သည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုပြဿနာတစ်ခုတည်းကိုသာ ဖြေရှင်းရန်မရတော့ကြောင်း ကျယ်ပြန့်စွာလက်ခံလာ ရပြီဖြစ်သည်။

ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုသည် သံသယဖြစ်ဖွယ်မရှိ ကလေးလုပ်သားဖြစ်စေသည့် အဓိကအကြောင်းရင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ထိုသို့ကလေးလုပ်သားအဖြစ် လုပ်နေခြင်းသည်လည်း ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုကိုဖြစ်စေသည့် အကြောင်းရင်း တစ်ခု ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ကလေးလုပ်သားများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ဆင်းရဲသည့်မိသားစုများမှ လာသည်။ ယင်းအချက်သည် ၎င်းတို့ကို မျိုးဆက်တစ်ခုမှ တစ်ခုသို့ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုဖြစ်စေရန် တားဆီးပေးနိုင်သည့် ပညာရေးကို ရရှိရန်အတွက် တားဆီးထားသည်။ ကလေးလုပ်သားသည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု သံသရာစက်ဝန်းကို ဖြစ်စေသည်။ ထို့ကြောင့် ကလေးလုပ်သားများပပျောက်ရေးအတွက် ကလေးများကို ကျောင်းတက်စေခြင်းဖြင့် ထိုသို့သော ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု သံသရာ စက်ဝန်းကို ချိုးဖြတ်ခြင်းဖြင့် ကူညီရမည်ဖြစ်သည်။ အပြန်အလှန်အနေဖြင့် ကလေးများသည် ပိုမိုကောင်းမွန်သည့် အလုပ်များကို ရရှိကြမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့မှ မွေးလာမည့် ကလေးများကိုလည်း ပိုမိုကောင်းမွန်သော အထောက်အပံ့များ ပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ကလေးလုပ်သားသည် စားရိတ်နည်းပါးခြင်း

ကိစ္စရပ်တော်တော်များများတွင် ကလေးလုပ်သားသည် ဈေးပေါသည့်လုပ်သားအရင်းအမြစ်များစွာကို ကိုယ်စားပြု ဖော်ပြသည်။ အချို့သောစီးပွားရေးကဏ္ဍများတွင်ကလေးလုပ်သားပုံနှံ့ဖြစ်ပေါ်မှုသည်အရွယ်ရောက်သူများအတွက် သင့်လျော်ကောင်းမွန်သောအလုပ်များရစေရန် အတားအဆီးဖြစ်စေပြီး မိသားစုဝင်ငွေဖြစ်သည့် ကိုယ်ပိုင်အလုပ်

လုပ်သော အလုပ်သမားနှင့် လုပ်ခလစာရ အလုပ်သမားနှစ်မျိုးလုံးအတွက် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များကို လုံလောက်မှု မရှိစေဘဲ သံသရာစက်ဝန်းကိုဆက်လက်တည်တံ့စေသည်။

သင့်လျော်ကောင်းမွန်သော ကျောင်းတက်ပညာသင်မှု မရှိခြင်း

အားလုံးအတွက် အရည်အသွေးရှိသော ပညာရေးမရှိသည့်နေရာများစွာရှိသည်။ ထိုအချက်တွင် အခြားသော အရာများထက် စာသင်ကျောင်းများမရှိခြင်း၊ အရည်အသွေးအမျိုးမျိုးနှင့် ကျောင်းများဖြစ်နေခြင်း၊ ကလေးများ လက်လှမ်းမီနိုင်သော ပညာရေးမရှိခြင်း၊ ကျောင်းတက်ချိန်နှုန်း ဆိုးဝါးခြင်း/မတည်ငြိမ်ခြင်း၊ ပညာရေးဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ချက်များနှင့် ရရှိအောင်မြင်မှုများ အဆင့်အတန်းနိမ့်ခြင်း၊ ဆရာ၊ ဆရာမများကို လုပ်ခလစာပေးမှု နည်းပါး ညံ့ဖျင်းခြင်းနှင့် အလွန်ဝေးလံ သီခေါင်သော ကျေးလက်နေရာများတွင် ဆရာ/ဆရာမများကို အမြဲနေနိုင်အောင် ထိန်းသိမ်းထားနိုင်မှုမရှိသည့် ပြဿနာများ ဖြစ်သည်။

မည်သူမဆိုတက်ရောက်နိုင်သော၊ အခမဲ့၊ မသင်မနေရာ၊ အရည်အသွေးရှိသော မူလတန်းပညာရေးမရှိခြင်းသည် အမျိုးမျိုးသောပြဿနာများကို ဖြစ်စေသည်။ အကယ်၍ ကျူရှင်နှင့် အခြားစားရိတ်များ(ကျောင်းဝတ်စုံနှင့် စာအုပ် ကြေးများကဲ့သို့) ပေးရမည်ဆိုလျှင် မိဘများအနေနှင့် ကလေးများကို ကျောင်းပို့ရန်အခက်အခဲဖြစ်သည်ဟုယူဆကြ သည်။ ထိုစားရိတ်များကို မိဘများမှ မတတ်နိုင်လျှင် ကလေးသည် ကျောင်းမတက်ရတော့ဘဲ တခါတရံ မိသားစု အလုပ်နှင့် အခြားအလုပ်များ လုပ်ရင်းအဆုံးသတ်သွားကြရသည်။ အခြေခံပညာရေးသည် အခမဲ့မဟုတ်လျှင် အချို့သော မိသားစုများအတွက် ကလေးငယ်၏ကျောင်းစားရိတ်ကို အနည်းဆုံး တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းရရှိစေမည့် တခုတည်း သောနည်းလမ်းမှာ ကလေးကို ကလေးလုပ်သားအဖြစ်အလုပ်ခိုင်းခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

ပိုမိုသေးငယ်သောအလုပ်ခွင်များတွင် ထိန်းချုပ်မှုမရှိခြင်း

ကလေးလုပ်သားသည် ကြီးမားသည့်လုပ်ငန်းများတွင် အများကြီးအတွေ့ရနည်းသည်။ သေးငယ်ပြီး တခါတရံ မှတ်ပုံတင်ထားခြင်းပင်မရှိသည့် လုပ်ငန်းများကို ကလေးလုပ်သားများ ပိုမိုယုံ့နှံ့များပြားသည်။ အလုပ်သမား စုံစမ်း စစ်ဆေးရေးအရာရှိများသည် ထိုသို့သောအလုပ်ခွင်များသို့ သွားရောက်ခြင်းနည်းပါးပြီး အလုပ်သမား သမဂ္ဂများမှ ဝင်ရောက် ဆောင်ရွက်ခြင်းလည်းနည်းသည်။ ကလေးလုပ်သားများသည် ထိုသို့သောအခြေအနေများတွင် ပို၍ ဖြစ်ပွားပြီး ကလေးများသည်လည်း ကောင်းစွာထိန်းသိမ်းကွပ်ကဲမှုမရှိဘဲ အလွယ်တကူပို၍ ခေါင်းပုံဖြတ်ခံကြရသည်။

အလုပ်သမားရေးရာအဖွဲ့အစည်းများမရှိခြင်း

အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ အားနည်းခြင်း သို့မဟုတ် မရှိသည့် နေရာများတွင် ကလေးလုပ်သားဖြစ်ပွားမှု အများဆုံး ဖြစ်သည်။ အလုပ်သမားသမဂ္ဂများသည် တခါတရံ အသေးစားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် သို့မဟုတ် "သမားရိုးကျ မဟုတ်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်း"များတွင် မရှိတတ်ကြဘဲ အလုပ်သမားများအနေဖြင့် စနစ်တကျဖွဲ့စည်းရန်လည်း အခက်အခဲရှိသည်။

ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုရေးရာ အကာအကွယ်ပေးရေး

မိသားစုတွင်း အဓိကဝင်ငွေရှာဖွေသူ၏ ကျန်းမာရေးအခြေအနေနှင့် လုံလောက်သော လူမှုရေးရာ အကာအကွယ် ပေးမှုမရှိခြင်းများကြောင့် ကလေးများကို ကျောင်းမှထုတ်ပြီး အလုပ်ခွင်သို့လွှတ်ရသည့် အရေးကြီးသော လွှမ်းမိုးမှု များဖြစ်စေသည်။ အကယ်၍ မိဘများနာမကျန်းဖြစ်ပါက ကလေးများသည်မဖြစ်မနေ အိမ်ထောင်ဦးစီးဖြစ်လာ ကြရသည်။ မိဘတစ်ဦး သို့မဟုတ် နှစ်ဦးလုံး ကွယ်လွန်သွားပါကလည်း အလားတူ ရလဒ်ကိုသာ ရစေသည်။

ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု သို့မဟုတ် မိသားစုထုံးတမ်းစဉ်လာများ

အချို့သော လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် အရွယ်ရောက်ပြီးသူများနှင့်အတူ ကလေးများအလုပ်လုပ်ခြင်းသည် ကလေးငယ်၏ လူမှုရေးရာဆက်ဆံရေးအတွက် မရှိမဖြစ် အခြေခံလိုအပ်ချက်တစ်ခုအဖြစ် ယူဆကြသည်။ ထို့အပြင် တချို့သော အရောင်းအဝယ် သို့မဟုတ် ကျွမ်းကျင်မှုပညာများသည် အလုပ်သင်အဖြစ် အချိန်ယူကာ သင်ကြား ရသည်များလည်း ရှိသည်။ ထိုနည်းတူပင် အရွယ်ရောက်သူများ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာမှုတွင် ကလေးများ ပါဝင်ကြခြင်း သည် (ဥပမာ အနောက်တိုင်းနှင့် အာဖရိကတိုက် အလယ်ပိုင်းဒေသခွဲများ) သို့မဟုတ် မိဘများခရီးသွားရာတွင် လိုက်ပါခြင်း၊ အခြားသော မိသားစုများအတွင်း သွားရောက်သင်ယူရန် သို့မဟုတ် အလုပ်သင်ရန်အတွက် အတူနေ သင်ကြားခိုင်းခြင်းမျိုးသည် ရိုးရာအလေ့အကျင့်အနေဖြင့် ကျယ်ပြန့်စွာတည်ရှိသည်။

မိဘများသည် ၎င်းတို့၏ခြေရာကို ကလေးများလိုက်နာနိုင်စေရန် မိသားစုတိုင်း အရေးကြီးသည်။ ထိုထုံးတမ်း အစဉ်အလာသည် လူမှုရေးရာဘက်လိုက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်ရန် အားဖြည့်ပေးသလိုဖြစ်နိုင်သည်။ မိန်းကလေးများသည့် မိခင်များကို အတုခိုးသလို ယောက်ျားလေးများသည်လည်း ၎င်းတို့၏ ဖခင် သို့မဟုတ် အဖိုးဖြစ်သူများကို အတုခိုး ကြခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ အကယ်၍ မိသားစုသည် ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်အကိုင်တွင် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်နေပါက ထိုမိသားစုတွင်ရှိသည့် ကလေးသည်လည်း ထိုအလုပ်ကိုင်ပင်ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်နိုင်ချေ များစွာရှိပါသည်။

“ကလေးများကစိုင်းကောင်းသည်” ဟူသောအငြင်းပွားချက်

ကလေးများသည် အချို့သောအလုပ်များကို လူကြီးများထက်ပိုလုပ်တတ်သည်ဟု မှားယွင်းစွာ ဘုံလက်ခံထားသည့် အချက် များရှိသည်။ ယင်းအတွေးအခေါ်သည် ကလေးများက “ပိုလက်သွက်သည်” ဟူသောအငြင်းပွားဖွယ်ရာအ ချက်ပေါ်တွင် အခြေခံပြီး ကော်ဇောယက်ခြင်းကဲ့သို့အလုပ်များတွင် လူကြီးများထက် ပို၍သွက်လက်သောကြောင့် တချို့အလုပ်များတွင် ထိုကဲ့သို့သော အယူအဆများ ပေါ်ပေါက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ထိုအိန္ဒိယ ကော်ဇောယက်လုပ်ခြင်းဆိုင်ရာ အလုပ်များအပါအဝင် အသေးစိတ်ကဏ္ဍအလိုက် လေ့လာသည့်အခါတွင် ထိုယူဆချက် သဘောတရားသည် မှားယွင်းနေကြောင်းသက်သေပြခဲ့သည်။

စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့် ဥပဒေများ မရှိခြင်း သို့မဟုတ် အရေးယူဆောင်ရွက်မှုမပြုခြင်း

အလုပ်သမားဥပဒေများ အားနည်းခြင်း သို့မဟုတ် မရှိခြင်းနှင့် ဥပဒေရှိပြီး အရေးယူဆောင်ရွက်မှုမပြုခြင်းများသည် ကလေးလုပ်သားအသုံးပြုမှုကို ကြီးစွာသော ပံ့ပိုးမှုဖြစ်စေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူများမှ (၇၅%)သည် အလုပ်သမားစံနှုန်းများ များသောအားဖြင့် နိမ့်ပါးသည့် ကျေးလက်ဒေသများတွင် နေထိုင်ကြပြီး (၆၀%) သော ကလေးလုပ်သားများကိုတွေ့ရှိရသည်။ ကိုယ်ပိုင်အလုပ်လုပ်သူနှင့် လုပ်ခစား ကျေးလက်လုပ်သား အများအပြားသည် ဆိုးဝါးသည့် အလုပ်ခွင်အခြေအနေများနှင့် ရင်ဆိုင်နေကြရသည်။ သင့်လျော်ကောင်းမွန်သော အလုပ်များ မရှိခြင်းသည် အဓိကအားဖြင့် လွတ်လပ်စွာအသင်းအပင်းဖွဲ့ပိုင်ခွင့်နှင့် စုပေါင်းအရေးဆိုမှု မရှိခြင်း၊ အလုပ်ခန့်အပ်မှုလျော့နည်းခြင်း၊ နည်းပါးသည့်လုပ်ခများ၊ ညံ့ဖျင်းသည့် လုပ်ငန်းခွင်ဆိုင်ရာ ဘေးကင်းလုံခြုံရေးနှင့် ကျန်းမာရေး၊ အထွေထွေ အလုပ်ခွင်အနေအထားများ၊ ကျားမ အခွင့်အရေးတန်းတူညီမျှမှုမရှိခြင်း၊ အလုပ်လုပ်ချိန် ရှည်ကြာခြင်း၊ အလုပ်ချိန်စီမံမှုများ မကောင်းခြင်း၊ လူမှုရေးရာ အကာအကွယ်ပေးမှု မရှိခြင်း၊ ညံ့ဖျင်းသည့် အိမ်ယာ၊ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် လူမှုရေးအရ အပြန်အလှန်ပြောဆိုဆွေးနွေးမှုများ အားနည်းခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။ အခြား သော စီးပွားရေးကဏ္ဍများတွင် အလုပ်လုပ်နေသူများနှင့် ယှဉ်လျှင် များစွာသော ကျေးလက်/စိုက်ပျိုးရေးလုပ်သား များမှာ အမျိုးသားအလုပ်သမား ဥပဒေများဖြင့် လုံလောက်စွာ အကာအကွယ်ပေးမှု မခံကြရပေ။

ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း

ကမ္ဘာတဝှမ်းတွင် ကလေးလုပ်သားများ တည်မြဲနေစေသည့် အခြားသော အကြောင်းတစ်ခုမှာ လိင်၊ လူမျိုး၊ လူမှုရေးရာ မူလဇစ်မြစ်၊ ဇာတ်အနိမ့်အမြင့်ခွဲခြားခြင်း၊ တိုင်းရင်းသားရေးရာ သို့မဟုတ် အခြားသောကိစ္စရပ်များအပေါ်တွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပြုခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။

ရွှေ့ပြောင်းသွားလာမှုကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသည့်ဒုက္ခများ

လေ့လာတွေ့ရှိခဲ့သည်မှာ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု၊ အလုပ်အကိုင်နှင့် ဝင်ငွေရရန် အခွင့်အလမ်းများမရှိခြင်းနှင့် အခြားသော အကြောင်းများကြောင့် မိသားစုများစွာသည် ကျေးလက်မှ မြို့ပြသို့ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာကြသည်။ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာပြီး နောက်စီးပွားရေးအရ မျှော်မှန်းထားသည့် အိမ်မက်များ အကောင်အထည်ပေါ်မလာသောအခါ ထိုမိသားစုများသည် မရင်းနှီးသည့် မြို့ပြပတ်ဝန်းကျင်တွင် ပို၍ပင်ထိခိုက်လွယ်ဖြစ်လာပြီး ၎င်းတို့၏ဘဝ ရှင်သန်ရေးအတွက်လည်း ခြိမ်းခြောက်မှုဖြစ်လာသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုမိသားစုများသည် ၎င်းတို့ကလေးများ ဝင်ငွေရှာဖွေမှုကိုလည်း လိုအပ်လာကြသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုကဲ့သို့ ကျေးလက်မှ မြို့ပြ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာမှုသည်လည်း ကလေးလုပ်သားများကို ပိုမိုကြီးထွား ပေါ်ပေါက်စေသည်။

အလုပ်သည် ကလေးတယောက်၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို မည်သို့ သက်ရောက်စေသနည်း?

ကလေးဘဝသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ဘေးပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ကမ္ဘာကို လေ့လာရန်အတွက် အရေးကြီးသော အခွင့်အလမ်းများပေးသည်။ လူမှုရေးရာရှင်သန်မှုနှင့် မိသားစု၊ ရပ်ရွာအတွင်း ပြည့်ဝစွာပါဝင် ပျော်ရွှင်နိုင်ရန်အတွက် ကျွန်ုပ်တို့ကို ကျွမ်းကျင်မှု အရည်အချင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။ ထိုငယ်ရွယ်စဉ်ဘဝ အချိန်ကာလသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ အနာဂတ်ဖြစ်တည်မှုကို အဆုံးအဖြတ်ပေးရာတွင် အလွန်အရေးပါသည်။ ကလေးလုပ်သားများသည် ထိုတန်ဖိုးရှိသည့် အချိန်များကို များစွာလက်လွှတ်ကြရသည်။ ၎င်းတို့၏အလုပ်သည် ကလေးဘဝအတွင်း လုပ်ဆောင်ရမည့် လှုပ်ရှားမှုများအတွင်းသို့ ဝင်လာပြီး ၎င်းတို့၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်ခံစားမှုနှင့် လူမှုရေးရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများအတွက် အတားအဆီး ဖြစ်လာစေသည်။

ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု

ကလေးလုပ်သားများသည် အရွယ်ရောက်ပြီးသူများထက်ပို၍ ထိခိုက်လွယ်ပြီး ၎င်းတို့၏ ခန္ဓာကိုယ်များသည် ကြီးထွားဆဲဖြစ်ကာ အပြည့်အဝ မဖွံ့ဖြိုးသေးသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ကလေးများသည် ၎င်းတို့ကို ထိခိုက်ဒဏ်ရာနှင့် နာမကျန်းမှုများ ဖြစ်စေနိုင်သော ဆိုးဝါးသည့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာကျန်းမာရေး အနေအထားများကို ကြုံတွေ့ကြရသည်။ ထိုထိခိုက်မှုများသည် လတ်တလောဖြစ်သည့် အပူလောင်ခြင်း သို့မဟုတ် ပြတ်ရခြင်းများကဲ့သို့လည်း ဖြစ်နိုင်ပြီး ဘဝတလျှောက်လုံး ခံစားသွားရမည့် အသက်ရှူလမ်းကြောင်းဆိုင်ရာရောဂါ၊ AIDS စသည့် ရေရှည်အကျိုးဆက်များလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။

စိတ်ခံစားမှုဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု

ကလေးလုပ်သားများသည် မကြာခဏပင် ခေါင်းပုံဖြတ်သော၊ အန္တရာယ်ရှိသော၊ နိမ့်ချဆက်ဆံသော၊ အထီးကျန်သော အလုပ်ပတ်ဝန်းကျင်များတွင် လုပ်ကြရသည်။ ၎င်းတို့သည် အလုပ်ရှင်များမှ ဆိုးဝါးစွာဆက်ဆံခြင်း၊ ညှဉ်းပန်းခြင်းနှင့် ဥပေက္ခာပြုခြင်းများကို မကြာခဏ ခံစားကြရသည်။ ကလေးများသည် အကျိုးဆက်အနေဖြင့်

အခြားသူများကို သံယောဇဉ်ထားရန်နှင့် အခြားသောခံစားချက်များထားရှိရန် အလွန်ခက်ခဲလာကြောင်းတွေ့ရသည်။ ၎င်းတို့သည် အခြားသူများနှင့် အပြန်အလှန်၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများပြုလုပ်ရန်အတွက် ပြဿနာများဖြစ်လာပြီး ကိုယ်ပိုင်စရိုက် လက္ခဏာနှင့် ပိုင်ဆိုင်ရယူလိုစိတ်များသာ ထွက်ပေါ်လာသည်။ တခါတရံ မိမိကိုယ်ကိုယ့်ကြည့်မှု မရှိဘဲ မိမိကိုယ်ကို အထင်အမြင်ကြီးမှု နည်းပါးခြင်းများကိုလည်း ခံစားလာကြရတတ်သည်။

လူမှုရေးရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု

အလုပ်လုပ်နေသည့်ကလေးများသည် ကစားခြင်း၊ ကျောင်းတက်ခြင်း၊ သက်တူရွယ်တူများနှင့်ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံခြင်း အစရှိသည့် ကြီးပြင်းမှုအတွက် အရေးပါသောလှုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်ရန်အခွင့်အလမ်းမရှိပါ။ ၎င်းတို့သည် ဘဝ တလျှောက် စီမံဖြေရှင်းသွားရမည့်ကိစ္စများအတွက် အခြေခံပညာရေးကို မရကြပါ။ သို့မဟုတ် အခြားသူများနှင့် အပြန်အလှန်တက်ကြွစွာဆက်ဆံခြင်း၊ ပူးပေါင်းပါဝင်ပြီး ဘဝကို ပျော်ရွှင်ဖွယ်ရာဖြတ်သန်းရန် အခွင့်အရေးမရှိပါ။ ထိုသို့ လှုပ်ရှားမှုများကို အလုပ်ကြောင့် စွန့်လွှတ်ခဲ့ရပြီး ကလေးများကို အဆင်သင့်မဖြစ်မှီ အရွယ်ရောက်ပြီး အနေအထားသို့ တွန်းပို့လိုက်ခြင်းဖြင့် အရွယ်ရောက်ပြီးသူများ၏ ရင့်ကျက်မှုအဆင့်ဖြင့် လုပ်ကိုင်ရမည့် အလုပ်များကို လုပ်ရန် လိုလာကြသည်။ ကလေးလုပ်သားသည် ကလေးငယ်၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် အနာဂတ်အလားအလာများ အတွက် အတားအဆီးဖြစ်သည်။ လူမျိုး သို့မဟုတ် လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးအခြေအနေများကို ထည့်မတွက်ဘဲ ကလေးအားလုံးသည် ကလေးဘဝနှစ်များကို အပြည့်အဝ သဘာဝအတိုင်း ပျော်ရွှင်စွာ ရှင်သန်ခွင့်ရှိသည်။ ၎င်းတို့ အားလုံးတွင် မေတ္တာတရား၊ ပညာရေးနှင့် အကာအကွယ်ပေးခံရခြင်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများရှိသည်။ ၎င်းတို့၏ ထိုအခွင့်အရေးများကို ကောင်းစွာနားလည်ခြင်းသည် ကလေးလုပ်သားတားဆီးကာကွယ်ရေးအတွက် ပထမဦးဆုံး အဆင့်ဖြစ်ကာ ကလေးများကို ပညာသင်ကြားပေးခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့၏ အနာဂတ်သည်လည်း ပိုမိုကောင်းမွန်လာမည် ဖြစ်သည်။

ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်၏ နောက်ဆက်တွဲအကျိုးဆက်များ

ဘေးဖြစ်စေမည့် အလားအလာရှိသောအရာအားလုံးသည် ဘေးအန္တရာယ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ထိခိုက်နိုင်ချေဆိုသည်မှာ ဘေးဖြစ်လာမည့်ဟန်ရှိသည့် ထိုဘေးအန္တရာယ်မှ အမှန်တကယ်ဖြစ်လာမည့် အနေအထားဖြစ်သည်။ လုပ်ငန်းခွင် အတွင်း ဘုံတူညီသည့် ဘေးအန္တရာယ်များကို စဉ်းစားမည်ဆိုပါက အရာဝတ္ထုတစ်ခု (ဓား၊ ဓားသွား၊ လှေကားရှည်)၊ ပျော်ရည်တစ်ခု (ဘန်ဇင်း၊ Benzene)၊ ပစ္စည်းတစ်ခု (ကျောက်ဂွမ်းမှုန့်များ)၊ စွမ်းအားအရင်းအမြစ်တစ်ခု (လျှပ်စစ် ဓာတ်အား)၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင် (စိုနေသော ကြမ်းခင်း)၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင် (ခြိမ်းခြောက်ခြင်း)၊ အလုပ်တာဝန်တစ်ခု (ဂဟေဆော်ခြင်း)၊ ယေဘုယျ လုပ်ဆောင်မှုတစ်ခု (ဆေးရွက်ကြီးစိုက်ခြင်း)၊ အလုပ်လုပ်ရသည့် အခြေအနေ (အလွန်ရှည်ကြာသောအလုပ်ချိန်) စသဖြင့် အန္တရာယ်အမျိုးမျိုးကို တွေ့နိုင်သည်။ ထိုဘေးအန္တရာယ်များမှ ဖြစ်လာနိုင်ချေ ရှိသည့် အချို့သော ဘေးရန်များမှာ သိသာပြီး ဓားသွားကြောင့်ပြတ်ရခြင်း၊ ဂဟေဆော်ခြင်းကြောင့် မျက်လုံးကန်းခြင်း စသည်တို့ဖြစ်သည်။ အခြားသောအချိန်များတွင် ဘေးအန္တရာယ်များမှာ မသိသာခြင်း သို့မဟုတ် ခံစားရရန် အချိန်ယူခြင်း တို့ရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဆေးရွက်ကြီးများကို ရိတ်သိမ်းခြင်းကြောင့် အသားအရေ အတွင်းသို့ နီကိုတင်းများ စိမ့်ဝင်နိုင်သည် ဆိုသည့်အချက်ကို ငယ်ရွယ်သည့် လုပ်သားတော်တော်များများ မသိကြ ချေ။ အသက် (၁၆) နှစ်အရွယ်ရှိ ဖိနပ်ချုပ်သူတစ်ဦးသည် ၎င်းအသုံးပြုနေသည့် ကော်များတွင် ဘန်ဇင်းဓာတ်များ ပါဝင်ပြီး ယင်းကြောင့် အသက် (၃၀) ခန့်တွင် သွေးကင်ဆာဖြင့် သေဆုံးနိုင်သည်ကို မသိပေ။ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဘေးအန္တရာယ်များမှာ အားလုံးကို သိရှိရန်မလွယ်ကူပေ။ ဖိစီးမှု၊ ရှည်လျားသည့်အလုပ်ချိန်၊ ခပ်သွက်သွက်မြန်မြန် လုပ်ရသည့်အလုပ်၊ သီးခြားခွဲ၍အလုပ်လုပ်ရခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခံရခြင်း၊ စသဖြင့် အနည်းငယ်ရေတွက် ကြည့်နိုင်ပြီး ယင်းအချက်များအားလုံးသည် အမြန်ကုသ၍ မပျောက်ကင်းနိုင်သည့် အတွင်းဒဏ်ရာများ ဖြစ်စေသည်။

ပထမဦးစွာ ဘေးအန္တရာယ်နှင့် ထိခိုက်လာနိုင်ချေရှိသည်များအကြား ခွဲခြားပြီး အခြေအနေ၏ ပြင်းထန်မှုကို ဆန်းစစ် လေ့လာကာ မည်သည်ကို ဦးစားပေးလုပ်ဆောင်သင့်သည်ကို ဆုံးဖြတ်သည်က အကူအညီဖြစ်စေမည်ဖြစ်သည်။ အရွယ်ရောက်သူများအတွက် ဘေးအန္တရာယ် (hazard) နှင့် ထိခိုက်လာနိုင်ချေ (risk) များကိုစဉ်းစားရာတွင် လူအများစု အနေဖြင့် ယိမ်းယိုင်ပြောင်းလဲမှုများရှိပေမည်။ သို့သော် ကလေးများအတွက် ထိခိုက်လာနိုင်ချေများမှာ အလွန်ခြားနားပြီး စဉ်ဆက်မပြတ် အလေးအနက် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည်။

- ▶ ဘေးအန္တရာယ်ဆိုသည်မှာ ထိခိုက်ဘေးဖြစ်စေမည့် အရာများကို ဖြစ်စေသည့် မည်သည့်အကြောင်းကို မဆို ဆိုလိုသည် ဥပမာ ဓာတုပစ္စည်းများ၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား၊ လေ့ကားပေါ်တွင် အလုပ်လုပ်ခြင်း
- ▶ ထိခိုက်လာနိုင်ချေ ဆိုသည်မှာ သေးသည်ဖြစ်စေ ကြီးသည်ဖြစ်စေ ထိုထိခိုက်ဘေးဖြစ်မှုများ အမှန်တကယ် ဖြစ်လာနိုင်မည့် အခွင့်အလမ်းဖြစ်သည်။

ထိခိုက်လာနိုင်ချေသည် ထိုဘေးအန္တရာယ်များကြောင့် ဘေးဖြစ်နိုင်ချေများကို သဘောပေါက် သိမြင်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် စွမ်းအင်ဖြင့်အလုပ်လုပ်သည့် စိုက်ပျိုးရေးသုံး စက်ယန္တရားတစ်ခုကို အသုံးပြုခြင်းကြောင့် ညပ်သွားခြင်း သို့မဟုတ် လှုပ်ရှားနေသည့် အပိုင်းများတွင် ရစ်ပတ်ငြိသွားခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။ အဖုံးအကာများကို သေချာစွာတပ်ဆင်ထားခြင်းမရှိဘဲ အလုပ်သမားများ ထိုစက်အနီးတွင် အလုပ်လုပ်ရလျှင် ထိခိုက်လာနိုင်ချေ မြင့်မားပေမည်။ သို့သော်လည်း စက်ကို လုံခြုံစွာဖုံးကာထားပြီး၊ ကျွမ်းကျင်သူမှ ပုံမှန်ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် ပြင်ဆင်ခြင်းများ ပြုလုပ်ပါက ထိခိုက်လာနိုင်ချေ နည်းသွားပေမည်။

ကလေးလုပ်သားများ မည်သို့သော ဘေးအန္တရာယ်များကို ခံစားနေကြရပါသလဲ?

အလုပ်လုပ်နေသော ကလေးများနှင့် ငယ်ရွယ်သူများသည် အမျိုးမျိုးသော ကွဲပြားသည့် ဘေးအန္တရာယ်များကို ခံစား နေကြရသည်။ ထိုဘေးအန္တရာယ်များတစ်ခုခု မကျန်ခဲ့စေရန်အတွက် စံသတ်မှတ်ချက်မူဘောင်ကို အသုံးပြု၍ စဉ်းစားလျှင် အထောက်အကူဖြစ်စေမည်ဖြစ်သည်။ လုပ်ငန်းခွင်ဆိုင်ရာအတွင်း အောက်ပါအမျိုးအစားများကို အသုံးပြုသည်။

- ▶ **ဖိစပ်ဘေးအန္တရာယ်:** အန္တရာယ်ရှိသော တိရစ္ဆာန်များနှင့် ပိုးမွှားများ၊ အဆိပ်ရှိသော သို့မဟုတ် ချွန်ထက် သော အပင်များ၊ ဘက်တီးရီးယား၊ ကပ်ပါးပိုးများ သို့မဟုတ် ဗိုင်းရပ်စ်ပိုးများ (HIV, အသည်းရောင်ရောဂါပိုး)
- ▶ **ဓာတုပစ္စည်းဘေးအန္တရာယ်:** အဆိပ်ရှိသောဓာတ်ငွေ့များ၊ အရည်များ (ပျော်ရည်များ၊ ဆေးကြောသည့်အရည် များ)၊ သတ္တုများ (ကျောက်ဂွမ်းမှုန့်၊ ပြဒါး၊ လချေး၊ ခဲ) အဆိုးအငွေ့များ (ယာဉ်အိတ်ဇောငွေ့များ၊ ကော်များ)၊ စိုက်ပျိုးရေးသုံးဓာတုပစ္စည်းများ (ပိုးမွှားသတ်ဆေး၊ ပေါင်းသတ်ဆေးနှင့်ပိုးကောင်သတ်သည့်ဆေးများ)၊ ဖောက်ခွဲရေး ပစ္စည်းများ
- ▶ **လုပ်ငန်းခွင်ကြောင့်ဖြစ်သည့် ဘေးအန္တရာယ်:** လေးလံသောပစ္စည်းများကို ပင့်မရခြင်း၊ ရွှေ့ရခြင်းများ၊ အင်အားသုံးရသော သို့မဟုတ် ထပ်ခါထပ်ခါလုပ်ရသော လှုပ်ရှားမှုများ၊ မသက်မသာ ကိုယ်အနေအထား သို့မဟုတ် အလွန်ရှည်ကြာစွာ မပြောင်းလဲဘဲ နေရသည့်ပုံစံရှိသည့်အလုပ်များ
- ▶ **ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဘေးအန္တရာယ်များ:** အလွန်ပြင်းထန်သည့် အပူချိန်များ (အပူ သို့မဟုတ် အအေး)၊ ဆူညံသံ၊ တုန်ခါမှုများ သို့မဟုတ် ဓာတ်ရောင်ခြည်များ
- ▶ **စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဘေးအန္တရာယ်များ:** ဖိစီးမှု၊ ခြိမ်းခြောက်ခံရခြင်း၊ ငြီးငွေ့ဖွယ်အလုပ်၊ ထိန်းချုပ်မှု သို့မဟုတ် ရွေးချယ်၍မရသောအလုပ်၊ မလုံခြုံခြင်း၊ နှောက်ယှက်ခံရခြင်း၊ ညှင်းပန်းခြင်း (လိင်ပိုင်း သို့မဟုတ် ကိုယ်ထိ လက်ရောက် အကြမ်းဖက်ခြင်း)၊ ယူရသည့် တာဝန်အလွန်လေးလံခြင်း

- ▶ လူမှုရေးဆိုင်ရာ ဘေးအန္တရာယ်များ: သက်တူရွယ်တူများ၊ မိသားစုများနှင့် ခွဲ၍ အထီးကျန်နေခြင်း၊ မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲခြင်း သို့မဟုတ် လူကြီးများလုပ်တတ်သည့် အမှုအကျင့်များကို ပြုလုပ်ခြင်း
- ▶ အခြားသောရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဘေးအန္တရာယ်များ : ပြုတ်ကျနိုင်ချေရှိခြင်း၊ အရာဝတ္ထုများနှင့် ဖိညပ်ခြင်း၊ အရာဝတ္ထု နှစ်ခုကြားတွင် ညပ်မိခြင်း၊ ပြတ်ရှခြင်း သို့မဟုတ် အပူလောင်ခြင်း
- ▶ အလုပ်လုပ်ရသည့် အခြေအနေများ: ရှည်လျားသည့် အလုပ်ချိန်များ၊ ညအလုပ် သို့မဟုတ် သီးခြား အထီးကျန် အလုပ်လုပ်ခြင်း၊ ညအချိန်များတွင် ရာဇဝတ်မှုထူပြောသည့် နေရာများကို ဖြတ်၍ အသွားအပြန် လုပ်ခြင်းများ

ကလေးများကို ထိခိုက်နိုင်ချေရှိသည်များအား နားလည်သိရှိနိုင်ရန်အတွက် စိန်ခေါ်မှုများ

ကလေးများအတွက် ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော အလုပ်များကို သုတေသနပြုလုပ်ခြင်းနှင့် မူဝါဒများသည် အဘယ်ကြောင့် နောက်ကျကျန်ခဲ့ပါသလဲ? ယင်းအချက်မှာ လူအများအနေဖြင့် ကလေးများအလုပ်မလုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်းတို့ လုပ်သည့် အလုပ်များသည် သိပ်ပြီးအန္တရာယ်မရှိလောက်ဟု ယူဆခြင်းကြောင့် ဖြစ်ကောင်းဖြစ်ပေမည်။

သို့မဟုတ် အလုပ်ကြောင့်ကလေးများ၏ ကျန်းမာရေး အပေါ်သက်ရောက်သည်များကို သိရန်မလိုဟု ထင်နေခြင်းလည်း ဖြစ်ကောင်းဖြစ်မည်။ သို့သော် အရိုးရှင်းဆုံးမှာ ငယ်ရွယ်သည့်ကလေးများကို အလုပ်ခွင်များမှ ဖယ်ထုတ်ရန် အလေးပေး လုပ်ဆောင်ရန်သာဖြစ်သည်။

သို့သော် မှတ်သားရမည့်အရေးကြီးသောအချက်ဖြစ်ပြီး ဆုံးဖြတ်ရန်အခက်ခဲဆုံးအလုပ်မှာ ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော အလုပ်လုပ်နေသည့် ကလေးတယောက်သည် ထိခိုက်နိုင်ချေရှိသည့် အချက်တချက်တည်းမကဘဲ များစွာကွဲပြား ဖြစ်ပေါ်နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်မှာ ရံဖန်ရံခါ (သို့သော်အမြဲတမ်းမဟုတ်) ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုနှင့် အတူ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ အကယ်၍ မိန်းကလေးတယောက်သည် အာဟာရချို့တဲ့လျက်ရှိပြီး အလေးအပင်များ မရသည် ဆိုပါက မောပန်းနွမ်းနယ်ပြီး နာမကျန်းဖြစ်နိုင်ချေများ တိုးလာမည်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ယောက်ျားလေး တယောက်သည် လျင်မြန်စွာကြီးထွားလာပြီး ပူပြင်းသောနေရောင်အောက်တွင် နာရီပေါင်းများစွာ အလုပ်လုပ်ရပါက ထိခိုက်ဒဏ်ဖြစ်နိုင်ချေ တိုးလာမည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အလုပ်ကို အာရုံမစိုက်သောကြောင့် ဆူပူခံရခြင်း သို့မဟုတ် အမှားပြုလုပ်သောကြောင့် အရိုက်ခံရသော ကလေးများမှာ ပိုမိုဖိအားများဖြစ် ခက်ခဲလာပြီး မတော်တဆ ထိခိုက်နိုင် ချေများ ပို၍ပင်များပြားလာမည် ဖြစ်သည်။

ကလေးလုပ်သားများသည် အရွယ်ရောက်ပြီးသူများထက် အောက်ပါအကြောင်းရင်းများကြောင့် လုပ်ငန်းခွင်တွင်း အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ချေ ပိုမိုများပြားသည်။

အရေပြား

- ▶ ကလေးတစ်ဦးသည် ခန္ဓာကိုယ်တွင် အရွယ်ရောက်ပြီးသူထက် အရေပြား (၂.၅) ဆပိုများပြီး ပါးလည်းပါးကာ အဆိပ်အတောက်များ ပိုမိုစိမ့်ဝင်နိုင်သည်။

အသက်ရှူသည့်စနစ်

- ▶ ကလေးတစ်ဦးသည် အရွယ်ရောက်ပြီးသူများထက် လေကိုပိုမိုအားစိုက်ရှုရပြီး အကြိမ်ရေလည်း ပိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော အရာဝတ္ထုများကို ပိုမိုရှုမိစေသည်။

ဦးနှောက်

- ▶ အဆိပ်ရှိသော အရာဝတ္ထုများကို ထိတွေ့ရခြင်းကြောင့် ကြီးပြင်းရင့်ကျက်မှုကို အဆီးအတားဖြစ်စေသည်။ ကလေးဘဝတွင် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာများကို ဦးနှောက်ထဲတွင် ပိုမိုမှတ်သားသိမ်းဆည်းပြီး စွဲမှတ်ယူမှုများလည်း ပိုများသည်။

ခွန်အားလိုအပ်မှု

- ▶ ၎င်းတို့သည် ကြီးပြင်းနေဆဲဖြစ်သောကြောင့် ခွန်အားကိုအလွန်အကျွံအသုံးပြုရခြင်းသည် ခန္ဓာကိုယ်တွင်း အဆိပ်အတောက် ပိုမိုဖြစ်စေသည်။

အရည်လိုအပ်မှု

- ▶ ကလေးများသည် (ခန္ဓာကိုယ်အလေးချိန်အလိုက်) အရွယ်ရောက်သူများထက် အဆုတ်များ၊ အရေပြားများမှာ ပို၍ ရေဓာတ်ခမ်းခြောက်လွယ်ပြီး ကျောက်ကပ်များမှာလည်း ဆီးကို ထိန်းထားနိုင်မှုပိုနည်းသည်။

အိပ်စက်မှု လိုအပ်ခြင်း

- ▶ သင့်လျော်ကောင်းမွန်စွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာရန်အတွက် အသက် (၁၀) နှစ်မှ (၁၈) နှစ်အတွင်း ကလေးများသည် တနေ့လျှင် အိပ်စက်ချိန် (၉) နာရီခွဲခန့်လိုသည်။

အပူချိန်

- ▶ ကလေးများ၏ ချွေးဂလင်းများနှင့် အပူချိန်ထိန်းညှိသည့်စနစ်များမှာ အပြည့်အဝ မဖွံ့ဖြိုးသေးသောကြောင့် အပူနှင့် အအေးဒဏ်များကို အထိခိုက်မခံနိုင်မှု ပိုများသည်။

ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အားစိုက်ခြင်း/ ထပ်ခါတလဲလဲ လုပ်ရသော လှုပ်ရှားမှုများ

- ▶ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အားစိုက်ခြင်းများ အထူးသဖြင့် ထပ်ခါတလဲလဲလုပ်ရသော လှုပ်ရှားမှုများသည် အရိုးများ ကြီးထွားနှုန်းကို တုံ့စေခြင်း၊ ကျောရိုးထိခိုက်ခြင်းနှင့် အခြားသော ဘဝတလျှောက်လုံး ချွတ်ယွင်းသွားမှု၊ မသန်စွမ်း သွားမှုများကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။

သိမြင်မှုနှင့် အပြုအမူဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု

- ▶ ပို၍ငယ်ရွယ်သောကလေးများတွင် မှတ်မိနိုင်စွမ်း၊ ဖြစ်လာနိုင်သည့် ဘေးကင်းလုံခြုံမှုနှင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ထိခိုက်နိုင်ချေရှိသည်များကို ဆန်းစစ်လေ့လာနိုင်စွမ်းနှင့် ထိုကိစ္စများကိုဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်စွမ်းများ ပို၍ အားနည်း ကြသည်။

အခြားသော ထိခိုက်နိုင်ချေရှိသည့် အချက်များ

ကလေးများအတွက် ထိခိုက်နိုင်ချေအဆင့် တိုးလာနိုင်မည့် အခြားသောအချက်များမှာ -

- ▶ အလုပ်အတွေ့အကြုံမရှိခြင်း - ကလေးများမှာ အသိဉာဏ်ရှိသော ဆုံးဖြတ်ချက်များ မချနိုင်ကြပါ။
- ▶ ကောင်းစွာလုပ်ပြလိုခြင်း - ကလေးများမှာ အမှန်တကယ်ရှိနေသော ထိခိုက်နိုင်ချေများကို သဘောမပေါက်ဘဲ "ပိုမိုကြိုးစားလုပ်ပြလိုစိတ်" များရှိတတ်ကြသည်။
- ▶ အရွယ်ရောက်ပြီးသူများထံမှ ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးအတွက် လုံခြုံမှန်ကန်မှုမရှိသော အမူအကျင့်များကို တုပသင်ယူခြင်း
- ▶ ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေး သင်တန်းများ မရှိခြင်း

- ▶ မလုံလောက်သော၊ ပြင်းထန်ကြမ်းတမ်းသော ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲမှုနှင့်
- ▶ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခွင့်အရေးတို့အတွက် ဩဇာအာဏာမရှိခြင်း

ဇယား ၁၁ : ကဏ္ဍအလိုက်ကလေးလုပ်သားများ ရင်ဆိုင်နေရသည့် ထိခိုက်မှုဘေးအန္တရာယ်များမှ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် အကျိုးရလဒ်များ

အလုပ်အကိုင်/ ကဏ္ဍ	ဘေးအန္တရာယ်/ထိခိုက်နိုင်ချေ	ဖြစ်လာနိုင်သည့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးနှင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အကျိုးရလဒ်များ
စိုက်ပျိုးရေး	လေးလံသော၊ အန္တရာယ်ရှိပြီး ရွေ့လျားမှုရှိသော စက်ယန္တရားများနှင့် အလုပ်လုပ်ခြင်း (ဥပမာ လယ်ထွန်စက် မောင်းရခြင်း)၊ အဆိပ်အတောက် ဖြစ်စေသော ပိုးသတ်ဆေး၊ ဓာတ်မြေဩဇာများ၊ တိရစ္ဆာန်များနှင့် ထိတွေ့ခြင်း၊ အော်ဂဲနစ် သီးနှံများ နှင့် တိရစ္ဆာန်များ၏ အမှုန်အမွှားများနှင့် ထိတွေ့ ရခြင်း၊ လေးလံပြီး အချိုးမကျသောဝန်များကို ပင့်မရ ခြင်း၊ ရုံဖန်ရုံခါ အလွန်ဝေးကွာနေရာများအထိ ထမ်း သွားရခြင်း၊ အပူချိန်လွန်ကဲခြင်း၊ တကိုယ်ရေ သန့်ရှင်းရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် သန့်ရှင်းမှု မရှိသော အခြေအနေများ။	ခြေလက်ပြတ်တောက်ခြင်းများအပါအဝင် ယန္တရား များမှဖြစ်သော ထိခိုက်ဒဏ်ရာများ၊ ဓာတုဗေဒ အဆိပ်မိခြင်း (နာတာရှည်နှင့် ပြင်းထန်သော)၊ မွေးမြူရေးမှ ထိခိုက် ဒဏ်ရာရခြင်း၊ ချောင်းဆိုး ရင်ကျပ်နှင့် ပန်းနာရောဂါများ၊ ကျောနာခါးနာနှင့် ပုခုံး၊ ခြေထောက် အခြားသောနေရာများတွင် ကြွက် သားဆိုင်ရာဒဏ်ဖြစ်ခြင်းများ၊ ဥပမာ ကြွက်သားပြတ် ခြင်းနှင့် အခြားခန္ဓာကိုယ် ထိခိုက်ခြင်းများ
ငါးဖမ်းခြင်း (ပင်လယ်တွင်း နှင့် ရေချို ငါးဖမ်း လုပ်ငန်း)	လှေပေါ်မှ ပြုတ်ကျခြင်း သို့မဟုတ် ရေငုပ်ချိန်တွင် ပိုက်များနှင့်ညှိပြီး ရေနစ်ခြင်း၊ ချိတ် များ၊ ကြိုး၊ လွန်းကြိုး၊ ပိုက်ကွန်များကြောင့် ဒဏ်ရာရခြင်း၊ နေ နှင့် လွန်ကဲသော အပူချိန်များနှင့် ထိတွေ့ရခြင်း၊ လေးလံသည့် ဝန်များ၊ ပင်လယ်ပြင်တွင် နာရီပေါင်း/ အချိန်ကာလ ကြာမြင့်စွာ နေရခြင်း၊ တကိုယ်ရေ သန့်ရှင်းမှု ညံ့ဖျင်းခြင်း၊ ရေနက်ငုပ်ခြင်း၊ ငါးများ ကြောင့် ဒဏ်ရာရခြင်းများ။	သေစေနိုင်သည့် မတော်တဆမှုများ၊ ကြွက်သားနှင့် အရိုးဆိုင်ရာထိခိုက်မှုများ၊ အရိုးအဆစ်ပုံပျက်သွား ခြင်း၊ ငါးများချိတ်၊ ပိုက်ကွန်စသည်တို့ကြောင့် လက် တွင် ဒဏ်ရာရခြင်း၊ အရည်ကြည်ဖုပေါက်ခြင်း၊ ငါးဆူးတောင်များကြောင့် ပေါက်ပြဲဒဏ်ရာရခြင်း စသဖြင့်။ ရေငုပ်ခြင်းရာတွင် လေဖိအား အနိမ့်အမြင့် ချိန်ညှိပေးရခြင်းများကြောင့် နာမကျန်းဖြစ်ခြင်း နားပိုင်းဆိုင်ရာ ဒဏ်ရာရခြင်းများ။
သတ္တုတွင်း (မြေအောက်၊ မြေပေါ်)	တွင်းပြိုကျခြင်းများ၊ ကျောက်ဆောင်ပြိုခြင်း၊ ဖောက် ခွဲရေးပစ္စည်းများ၊ လေးလံသည့်ဝန်များ၊ အသက်ရှူ ကျပ်ခြင်း၊ အားအင် အလွန်စိုက်ထုတ်ရသောအလုပ် များ၊ ပြဒါးဆိပ်သင့်ခြင်း၊ အဆုတ်နာရောဂါ၊ ပြင်းထန် ပြီး စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်နိုင်ချေရှိသည့် ပတ်ဝန်းကျင်များ။	တွင်းပြိုကျခြင်း သို့မဟုတ် ဖောက်ခွဲရေး ပစ္စည်းများ ကြောင့် သေခြင်းနှင့် ပြင်းထန်စွာ ဒဏ်ရာရခြင်း၊ ကြွက်သားနှင့် အရိုးဆိုင်ရာထိခိုက်မှုများ၊ အရိုး အဆစ် ပုံပျက်သွားခြင်း၊ အသက်ရှူကျပ်ခြင်း၊ အလွန် ပင်ပန်း နွမ်းနယ်ခြင်း၊ ပြဒါးဆိပ်သင့်ခြင်း။
ဆောက်လုပ် ရေး	အမြင့်မှပြုတ်ကျခြင်း၊ ပြုတ်ကျလာသည့် အရာဝတ္ထု များ၊ လေးလံသည့်ဝန်များ၊ တူးခြင်း/ ဂေါ်ဖြင့် ကော် ခြင်း၊ ချွန်ထက်သည့် ကိရိယာများ၊ ဘီလပ်မြေမှုန့်များ စသဖြင့်၊ သတ္တုလုပ်ငန်း၊ ကျောက်တုံးကျောက်ခဲများ ခွဲရခြင်း၊ ဆူညံသံများ။	အမြင့်မှ ပြုတ်ကျခြင်းကြောင့် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရခြင်း သို့မဟုတ် အမြင့်မှကျလာသည့် အရာဝတ္ထုများ ပိ ခြင်း၊ ကြွက်သားနှင့်အရိုးဆိုင်ရာထိခိုက်မှုများ၊ လက် နှင့် အရေပြားများ ပွန်းပဲ့အကြောညှစ်ထဲခြင်း၊ အရေပြား ပြုတ်ရခြင်းနှင့် ဒဏ်ရာရခြင်း၊ ဖုန်မှုန့်များကြောင့် အသက်ရှူလမ်းကြောင်း ပြဿနာများဖြစ်ခြင်း။

အလုပ်အကိုင်/ ကဏ္ဍ	ဘေးအန္တရာယ်/ထိခိုက်နိုင်ချေ	ဖြစ်လာနိုင်သည့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးနှင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အကျိုးရလဒ်များ
အုတ်လုပ်ငန်း	ဆီလီကာ၊ ခဲနှင့် ကာဗွန်မိုနော့ဆိုဒ်များအား ထိတွေ့ခြင်း၊ အလေးအပင်မရခြင်းနှင့် အချိုးမကျသော ဝန်များမရခြင်း၊ မီးဖိုမှ အပူလောင်ခြင်း၊ ရှည်လျားသည့်နာရီများ၊ ဆိုလာဓာတ်ရောင်ခြည်ထိတွေ့ခြင်း။	မီးဖိုမှ အပူလောင်ခြင်း၊ အဆိပ်သင့်ခြင်း (ပြင်းထန်ပြီး နာတာရှည်ဖြစ်)၊ ကြွက်သားနှင့် အရိုးဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများ၊ အရေပြား နီရဲ ရောင်ယမ်းခြင်း။
ကော်ဇော ယက်ခြင်း	သိုးမွေးချည်မှ မှိုပါသောအရာများရှုခြင်း၊ ဆိုးဝါးသော အလုပ်လုပ်ရသည့် ခန္ဓာကိုယ် အနေအထား (ဆောင့်ကြောင့်တိုင်ခြင်း)၊ အလင်းရောင်အားနည်းခြင်း၊ လေဝင်လေထွက် မကောင်းခြင်း၊ ဘေးအန္တရာယ် ရှိသောဓာတုပစ္စည်းများ (ပိုးသတ်ဆေးများ)။	ရင်ကျပ်ပန်းနာကဲ့သို့သော အသက်ရှူလမ်းကြောင်းဆိုင်ရာ ရောဂါများ၊ ကြွက်သားနှင့် အရိုးဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများ၊ မျက်လုံးအာရုံစိုက်ခြင်းနှင့် အရွယ်မရောက်မှီ အမြင်အာရုံချို့ယွင်းခြင်းများ၊ ဓာတုဗေဒအဆိပ်မိခြင်း၊ အလုပ်အကိုင်ကြောင့်မဟုတ်သော ရောဂါများဖြစ်ခြင်း။
သားရေနယ် လုပ်ငန်း	တိုက်စားသော၊ အဆိပ်အတောက်ရှိသောဓာတုဗေဒပစ္စည်းများနှင့် ထိတွေ့ခြင်း၊ ထုံး၊ ခရိုမီယမ်စသဖြင့်၊ အားအင်အလွန်အမင်း စိုက်ထုတ်ခြင်း၊ လေးလံသည့်ဝန်များ၊ အရေပြား ပြဿနာများ၊ မမြင်ရသည့် ဘက်တီးရီးယားကူးစက်ခြင်း။	မမြင်ရသည့် ပိုးမွှားများ၊ ဓာတုဗေဒပစ္စည်းများကို ကိုင်တွယ်ခြင်းကြောင့် အရေပြား နီရဲရောင်ယမ်းခြင်းများ၊ ကြွက်သား နှင့် အရိုးဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများ၊ ပင်ပန်းနွမ်းနယ်ခြင်း၊ ဓာတုဗေဒအဆိပ်သင့်ခြင်း။
အမှိုက် ကောက်ခြင်း	ပြတ်ရှုခြင်းနှင့် ဒဏ်ရာရခြင်း၊ ရောဂါကူးစက်ခြင်း၊ အရေပြား နီရဲရောင်ယမ်းခြင်းများနှင့် မှိုများ ကူးစက်ခြင်း၊ ညံ့ဖျင်းသည့် တကိုယ်ရေသန့်ရှင်းမှုများ၊ ကြွက်၊ ခြံ စသဖြင့် ကိုက်ဖြတ်တတ်သော အကောင်ပလောင်များ။	မေးခိုင်ရောဂါ၊ ပြတ်ရှုခြင်းနှင့် ဒဏ်ရာရခြင်း၊ ရောဂါများ ကူးစက်ခြင်း၊ အရေပြား နီရဲ ရောင်ယမ်းခြင်းများ၊ ဓာတုဗေဒ အဆိပ်သင့် ခြင်း၊ အစာအဆိပ်သင့်ခြင်း၊ အပူလောင်ခြင်း (မိသိန်းဓာတ်ငွေ့ထွက်လာခြင်းနှင့် ပေါက်ကွဲ ခြင်းများကြောင့်)
အိမ်အကူ အလုပ်	ရှည်လျားသောအလုပ်ချိန်၊ အလုပ်ရှင်နှင့် မိသားစုဝင်များမှ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၊ အားအင် စိုက်ထုတ်ရသော၊ အောက်ကျသော အလုပ်များ၊ မိသားစုနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းမှ သီးခြားခွဲနေခြင်း၊ ကျဉ်းကျပ်သော အလုပ်နေရာ။	နှောက်ယှက်ခြင်းနှင့် နှိပ်စက်စော်ကားခြင်းများကြောင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဒဏ်ရာရမှုများ၊ ဆင်းရဲစွာ နေထိုင်ခြင်း၊ အလုပ်အနေအထားနှင့် ကျဉ်းကျပ်သောအလုပ်နေရာများကြောင့် စိတ်ခံစားမှုများဖိစီးခြင်း၊ အလုပ်ရှင်များ၏ ဆိုးဝါးသောဆက်ဆံမှုများနှင့် မိသားစုနှင့် သီးခြားခွဲနေခြင်းများ။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ဆက်စပ်သော အခြေအနေ

မြန်မာနိုင်ငံရှိကလေးလုပ်သားများသည် အမျိုးမျိုးသောအကြောင်းများဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကလေးလုပ်သားဖြစ်ခြင်း၏ ပထမဆုံးနှင့် အများဆုံး ရည်ညွှန်းပြောဆိုကြသည်မှာ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုဖြစ်သည်။ ဆင်းရဲ နွမ်းပါးမှုကို ဝင်ငွေနည်းပါးမှုဟု ရိုးရှင်းစွာသဘောပေါက်ကြမည်ဖြစ်ပြီး ကလေးလုပ်သားမဖြစ်စေဘဲ အိမ်ကို စီမံခန့်ခွဲရန် အတွက် အရင်းအမြစ်အလုံအလောက်မရှိသော မိသားစုများဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုသည် အိမ်ထောင်စုအတွက် အပိုအသုံးစရိတ်များလိုလာခြင်းနှင့်/သို့မဟုတ် ဝင်ငွေလျော့ကျခြင်း၊ ကလေးကို ကျောင်းထုတ်ပြီး အလုပ်ထဲသို့ အချိန်ပြည့်ထည့်လိုက်ခြင်း စသည်တို့ကိုဖြစ်စေသည့် စီးပွားရေး မထင်မှတ်ဘဲထိခိုက်ပြောင်းလဲမှုများကို ထိခိုက်လွယ် ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းဟုလည်းဆိုနိုင်သည်။ ပဋိပက္ခများနှင့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ၊ အထူးသဖြင့် တိုင်ဖွန်းမှန်တိုင်းနှင့် ရေကြီးခြင်းများသည် ကလေးလုပ်သားဖြစ်စေသည့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ မထင်မှတ်ဘဲ အကြီးအကျယ်ထိခိုက်ပြောင်းလဲမှုများကို ဖြစ်စေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုကို တုံ့ပြန်မှုတစ်ခုမှာ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာခြင်းဖြစ်ပြီး ကျေးလက်နှင့် မြို့ပြအကြား ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းသွားလာမှုများရှိသလို အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများဖြစ်သည့် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ သွားရောက်ကြခြင်းမျိုးလည်း ရှိသည်။ ယင်းသည် အိမ်သို့ငွေပြန်လွှဲပို့ခြင်းဖြင့် လိုအပ်ချက်များကို တွန်းလှန်နိုင်သော်လည်း အချို့သော ကျေးလက်မှ ပြင်ပသို့ ရွှေ့ပြောင်းထွက်ခွာခြင်းမျိုးသည် ကြီးမားသည့် အလုပ်သမားလိုအပ်ချက်ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ အထူးသဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးအရ အလုပ်အများဆုံးကာလများတွင်ဖြစ်ပြီး ထို့ကြောင့် ရပ်ရွာလူထုသည် နောက်ဆုံး အားထားရာ ကလေးလုပ်သားများကို ဥပမာအားဖြင့် ရိတ်သိမ်းရာတွင် အသုံးပြုလာကြရသည်။

ထို့အပြင် ရွှေ့ပြောင်းသွားလာရေးသည် ကျေးလက်ဒေသများရှိ ကျောင်းထွက်ထားပြီး မြို့ပြဒေသများသို့ သွားရောက် အလုပ်ရှာဖွေလိုသော လူငယ်များအတွက်လည်း ရွေးချယ်ရန်ကိစ္စတစ်ခုအဖြစ်စဉ်းစားလာကြသည်။ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာမှုသည် အခက်အခဲဖြေရှင်းနိုင်ရန်သာမကဘဲ အခွင့်အလမ်းကို တိုးမြှင့်ရှာဖွေရန်ပါ ဖြစ်လာခဲ့သည်။⁴ အကန့်အသတ်ရှိသော ပညာရေးဖြင့် လုပ်ခနည်းနည်းသာရပြီး ၎င်းတို့အသက်အရွယ်နှင့်မမျှသော ဘေးအန္တရာယ်ရှိသည့်အလုပ်များတွင် လမ်းဆုံးခြင်း သို့မဟုတ် ငယ်ရွယ်စဉ်ကျောင်းထွက်ပြီး ဥပမာအားဖြင့် လက်ဖက်ရည်ဆိုင်ကဲ့သို့သော နေရာများတွင် အဆုံးသတ်ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာမှုထုံးစံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိကလေးကုန်ကူးခြင်းများတွင် ချိတ်ဆက်မှုအချို့ ရှိပြီး ကျောင်းထွက်ရစေယုံသာမက အဆိုးဝါးဆုံးပုံစံကလေးလုပ်သားအဖြစ် ပိတ်မိသွားနိုင်သည့် အလွန်လက်တွေ့ကျသော ထိခိုက်နိုင်ချေလည်းရှိနေသည်။

ထိုဖြစ်ရပ်ပုံစံများသည် ယဉ်ကျေးမှုမလေ့ထုံးစံနှင့် ယုံကြည်ချက်များအကြား စွဲမြဲလျက်ရှိသည်။ ILO ၏ MyPEC စီမံကိန်းမှ အထောက်အကူပေးခဲ့သည့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် KAP စစ်တမ်းတွင် မိဘများကို ဖွံ့ဖြိုးရန်အတွက် ကလေး၏ တာဝန်ဝတ္တရား ဖြစ်သည်ဟု မိဘနှင့် ကလေးနှစ်ဘက်စလုံးမှ မည်သို့မြင်ကြသည်ကို ဖော်ပြထားသည်။ လက်တွေ့အနေအထားတွင် အထူးသဖြင့်မိသားစုတွင်းမှ အကြီးဆုံးကလေးသည် အကယ်၍မိသားစုအနေဖြင့် ဘဏ္ဍာရေးအကြပ်အတည်းဖြစ်နေချိန်တွင် “ကောင်းသော၊ တော်သော သား/သမီး” ဖြစ်စေရန်အတွက် ကျောင်းထွက်ပြီး အလုပ်လုပ်ကြရန် မျှော်လင့်ထားကြပြီး ဖြစ်သည်။

ဆင်းရဲသောမိသားစုများမှ ကလေးများကို အလုပ်ပေးခြင်းသည်လည်း “ကုသိုလ်ကောင်းမှု” တစ်ခုဖြစ်သည်ဟု ယဉ်ကျေးမှုစံနှုန်းများအရ အလုပ်ရှင်များက ယူဆကြသည်လည်းရှိသည်။ သဘောတရားအရ အကယ်၍ အလုပ်ရှင်သည် ကလေးကို အလုပ်ပေးပါက မိသားစုသည် ဆင်းရဲတွင်းနက်နေဦးမည်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့သော ယုံကြည်ချက်များသည် မီးလောင်ရာလေပင့်ဖြစ်သလို သိမြင်ရင်းနှီးမှုမရှိခြင်းနှင့် ကလေးလုပ်သားများ၏ ထိခိုက်လာနိုင်ချေရှိသည်များကို မသိရှိကြခြင်းသည် ကလေးတစ်ဦးခြင်းစီနှင့် နိုင်ငံကိုလည်း ထိခိုက်စေသည် (များပြားလှစွာသော တိုးတက်ကြီးပြင်းလာမည့် ကလေးလုပ်သားများအကြား ညံ့ဖျင်းသည့် ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးများသည် အနာဂတ်တိုင်းပြည်၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အပေါ်တွင် သက်ရောက်စေသည်။)

၂၀၁၅ ခုနှစ် KAP စစ်တမ်းတွင်လည်း မိသားစုများအနေဖြင့် ရေရှည်ရင်းနှီးမြုပ်နှံရမည့် ပညာရေးထက် လတ်တလော စီးပွားရေးအရအဆင်ပြေခြင်းကို ရွေးချယ်လိုက်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်လာနိုင်သည့် ထိခိုက်မှုများကို ၎င်းတို့အနေဖြင့် သိမြင်ရင်းနှီးမှုနှင့် သတင်းအချက်အလက်များ အကန့်အသတ်နှင့်သာရှိကြောင်း ပြုစုထားသည်။ ယင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပညာရေး စနစ် မပြည့်စုံခြင်းများနှင့်လည်း စပ်ဆိုင်သည်။ အရည်အသွေးမပြည့်မီသောပညာရေးသည် တခါတရံ ကလေးများ၊ မိဘများနှင့် မသက်ဆိုင်ဟု ယူဆသော်လည်း ကလေးများကို အလုပ်သို့ သို့မဟုတ် ကျောင်းသို့လွှတ်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက် ချသည့်အချိန်တွင် များစွာအရေးပါသည်။

4 https://www.scribd.com/document/322117512/QSEM-5-English-LOW-RES-FINAL-pdf#fullscreen&from_embed

ယေဘုယျအားဖြင့် အရည်အသွေးရှိသော ပညာရေးကို လက်လှမ်းမီမှု အကန့်အသတ်ရှိနေခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကလေးလုပ်သားများ ဖြစ်ပေါ်စေသည့် အကြောင်းရင်းတစ်ခုလည်းဖြစ်သည်။ ကလေးများ အလယ်တန်းသို့ ကူးပြောင်း တက်ရောက်ချိန်တွင် ကျောင်းထွက်နှုန်းနှင့် အလုပ်သမားအဖြစ်ကူးပြောင်းမှုနှုန်းမှာ အလွန်ပင်များပြားသည်။ အလယ်တန်းကျောင်းများသည် မူလတန်းကျောင်းများကဲ့သို့ အလွယ်တကူ လက်လှမ်းမီသည့် နေရာများတွင် မရှိဘဲ အထူးသဖြင့် အလယ်တန်းကျောင်း၏ အခြေခံအဆောက်အအုံများသည် အကန့်အသတ်ရှိပြီး အလယ်တန်းကျောင်းတက်ရန်အတွက် ကျောင်းသားကျောင်းသူများ ဘော်ဒါဆောင်တွင် သွားရောက်နေထိုင်ပညာသင်ရသည့် ကျေးလက်ဒေသများတွင် ဖြစ်သည်။ ယင်းသည် ကုန်ကျစားရိတ် အလွန်များပြားပြီး အလုပ်လုပ်သည်က ပိုကောင်းသည်ဟု မိသားစုနှင့် ကလေးများကို ဆုံးဖြတ်သွားစေသည်။ အထူးသဖြင့် ပညာသင်ယူရန်အတွက် အိမ်ကိုစွန့်ခွာသွားရမည့် စိတ်ခံစားမှုနှင့် လူမှုရေးရာ မသေချာမှုများ၊ တပ်မတော်အစိုးရအုပ်ချုပ်စဉ်ကာလအတွင်း ပညာရေးမူဝါဒများ၏ ရလဒ်ဖြစ်သည့် ပညာရေးစနစ်အပေါ် အထွေထွေမယုံကြည်မှုများပေါင်းစပ်သည့်အခါ ထိုသို့ ဆုံးဖြတ်မှုများကို ဖြစ်စေသည်။

ယေဘုယျအားဖြင့် မိဘများနှင့် ကလေးများသည် ပညာရေးဖြင့် အလုပ်အကိုင်ရရှိမည်ကို မမြင်ကြသောကြောင့် မိသားစုများစွာတွင် ပညာရေးကို များစွာတန်ဖိုးထားကြပေ။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကလေးလုပ်သားဖြစ်ခြင်း၏ တိုက်ရိုက်အကြောင်းရင်းတစ်ခုမဟုတ်သော်လည်း အဓိကမိတ်ဖက်အဖွဲ့များအကြား စွမ်းဆောင်ရည် အကန့်အသတ်ရှိနေခြင်းသည်လည်း ကလေးလုပ်သားများကို ဆက်လက်တည်တံ့စေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အလုပ်သမား စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးနှင့်ရဲများမှတစ်ဆင့်တရားဥပဒေအရအရေးယူခြင်းအကန့်အသတ်များရှိနေခြင်းကိုအလုပ်ရှင်များအကြား ကောင်းစွာသိရှိကြပြီး ကလေးလုပ်သားကို ဆက်လက်သုံးစွဲကြကာ မဖြေရှင်းရသေးသည့် ကိစ္စများစွာလည်း ကျန်နေသည်။ ထို့အပြင် ကလေးကုန်ကူးခြင်းကဲ့သို့ ကလေးများကို အဆိုးဝါးဆုံးပုံစံကလေးလုပ်သားအဖြစ် အသုံးပြုနေသူများကိုလည်း ဖမ်းဆီးအပြစ်ပေးအရေးယူရန် စွမ်းဆောင်ရည်နည်းပါးနေသေးသော်ကြောင့် ကလေးလုပ်သားများမှာ တည်တံ့နေခြင်းသာဖြစ်သည်။

အခန်း ၄: အလုပ်သမားများ

ကလေးလုပ်သားသည် အလုပ်သမားသမဂ္ဂ၏ အရေးကိစ္စလည်းဖြစ်သည်။

ကလေးလုပ်သားများ အဆုံးသတ်ပပျောက်ရေးမှာ အလုပ်သမားသမဂ္ဂလှုပ်ရှားမှုများနှင့် အဖွဲ့ဝင်များအတွက် အမြဲ လို သတိပြုအလေးထားရသောကိစ္စရပ်ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာတဝှမ်းလုံးတွင် ကလေးလုပ်သားပပျောက်ရေးအတွက် အချင်းချင်း ချိတ်ဆက်မှုပန်းတိုင်များ၊ အားလုံးအတွက် ပညာရေးရရှိမှုနှင့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုတိုက်ဖျက်ရေးများအတွက် အလုပ်သမားသမဂ္ဂများသည် ကနဦးအစပြုလှုပ်ရှားမှုများအတွက် တက်ကြွပြီး လွှမ်းမိုးနိုင်သော မိတ်ဖက်များဖြစ်သည်။

ကလေးလုပ်သားဟူသည်မှာ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေး ကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်ပြီး တန်းတူညီမျှမှုနှင့် လူမှုရေးရာ တရားမျှတမှုတို့ကို မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ရန် အလုပ် သမားသမဂ္ဂ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို အနှောက် အယှက်ဖြစ်စေသည်။ ကလေးလုပ်သားများကို ဈေး ပေါပေါနှင့် ခေါင်းပုံဖြတ်ရရှိနိုင်သောကြောင့် အရွယ် ရောက်ပြီးသူများအတွက် သင့်လျော် ကောင်းမွန် သော အလုပ်အခွင့်အလမ်းများရရှိမှုအပေါ် သက် ရောက်စေပြီး အိမ်ထောင်စုများ၏ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု စက်ဝန်းကို ကြာရှည်တည်တံ့စေသည်။ ကလေး လုပ်သားများ တည်ရှိနေမှုသည် လုပ်ငန်းခွင်များကို အလုပ်သမားသမဂ္ဂမှစည်းရုံးနိုင်စွမ်းအားကို အတား အဆီးဖြစ်စေပြီး အလုပ်သမားသမဂ္ဂ၏ အရေး ဆိုနိုင်မှုဩဇာကိုလည်း လျော့ကျစေသည်။ ကလေး လုပ်သားများသည် အနာဂတ်အလုပ်သမားအင်အား ၏ ကျန်းမာရေးနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုအရည်အချင်းများ အပေါ်ကိုလည်း သက်ရောက်စေသည်။

ကလေးလုပ်သားသည် အဘယ်ကြောင့် အလုပ်သမားသမဂ္ဂ အတွက် အရေးပါသော ကိစ္စဖြစ်ပါသလဲ?

- ▶ ကလေးလုပ်သားသည် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးကို ချိုးဖောက်ခြင်း တရပ်ဖြစ်သည်။
- ▶ ကလေးလုပ်သားဆိုသည်မှာ အရွယ်ရောက်ပြီးသူများအတွက် အလုပ်အကိုင်ဆုံးရှုံးခြင်းတရပ်ဖြစ်သည်။
- ▶ ကလေးများသည် ဈေးပေါသောအစားထိုးလုပ်သားဖြစ်လာသည်။
- ▶ ကလေးလုပ်သားများသည် အလုပ်သမားသမဂ္ဂ၏ အရေးဆိုနိုင်မှု ဩဇာကို လျော့ကျစေသည်။
- ▶ ကလေးလုပ်သားများသည် ၎င်းတို့အရွယ်ရောက်ပြီး အလုပ်လုပ် ချိန်ဘဝတွင် ကျန်းမာကြံ့ခိုင်မှုကျဆင်းစေသည်။
- ▶ ကလေးလုပ်သားများတွင် လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင်းနှင့် တစ်ဦးခြင်း စီတွင်အကြမ်းဖက်လိုခြင်းနှင့် မလုံခြုံခြင်းများ တိုးတက်လာသည်။
- ▶ အလုပ်သမားသမဂ္ဂရှိသည့်နေရာများတွင် ကလေးလုပ်သားများ မရှိတတ်ပါ။
- ▶ ကလေးလုပ်သားသည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုကို ရေရှည်တည်တံ့ စေသည်။
- ▶ ကလေးတစ်ဦး၏ ပညာသင်ကြားခွင့်ဆိုသည်မှာ ညှိနှိုင်း၍မရသော ကိစ္စဖြစ်သည်။

အလုပ်သမားသမဂ္ဂဆိုင်ရာ မူဝါဒအတွက် လိုအပ်သည်များ⁵

ကလေးလုပ်သားရှိခဲလှသော ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများအပါအဝင် အလုပ်သမားသမဂ္ဂအားလုံးသည် ကလေးလုပ်သား အလုံးစုံ ပပျောက်ရေးအတွက် ရှင်းလင်းသော နည်းဗျူဟာကျ ရည်ရွယ်ချက်များ ချမှတ်လုပ်ဆောင်သင့်သည်။ ကလေးလုပ်သား ရှိသည့်နိုင်ငံများတွင် ထိုရည်ရွယ်ချက်သည် စုပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအစီအစဉ်အတွင်းသို့ ပေါင်းစည်း ထည့်သွင်းသင့်သည့် အခြားသောရှုထောင့်တစ်ခုဖြစ်ပြီး အထူးသဖြင့် စည်းရုံးရေး၊ စုပေါင်းအရေးဆိုရေး ပန်းတိုင်များ နှင့် သက်ဆိုင်ကာလုပ်သားစုဆောင်းမှုနည်းဗျူဟာ ဥပမာအားဖြင့် ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများကဲ့သို့သော အလုပ်သမား များစုဆောင်းရေးအတွက်လည်း နည်းဗျူဟာဖြစ်စေသည်။ လက်ရှိလူမှုရေးရာအပြန်အလှန်ဆွေးနွေးမှု ပြုလုပ်နေ သည့်အဖွဲ့များတွင်လည်း ထိုသို့သော ကိစ္စရပ်များကို လိပ်မူဆောင်ရွက်သင့်သည်။ တခါတရံတွင် ကလေးလုပ်သား များနှင့် သက်ဆိုင်သည့်ကိစ္စရပ်များကို “အဓိကအလုပ်မဟုတ်” ဟုမြင်ကြခြင်းမျိုးလည်းရှိပြီး အပိုလုပ်ရသောအလုပ် သို့မဟုတ် အလှူရှင်များ၏ စီမံကိန်း များဖြင့်သာ လုပ်ရသောအလုပ်အဖြစ်မြင်ကြသည်။ ထိုသို့သောအမြင်များကို လက်မခံသင့်ပါ။ ကလေးလုပ်သားသည် အလုပ်သမားသမဂ္ဂ၏ တရားဝင်ရပ်တည်မှုကို တိုက်စားပြီး အရေးဆိုနိုင်မှု ဩဇာကို အားပျောစေခြင်း၊ လုပ်ခလစာများ ကျဆင်းခြင်း၊ အလုပ်ခွင်အခြေအနေများနှင့် အရွယ်ရောက်သူများ အလုပ်အကိုင်ရရှိနိုင်မှုတို့ကို အတားအဆီးဖြစ်စေသည်။ ထို့ကြောင့် သမဂ္ဂထူထောင်ရေးနှင့် လူမှုရေးရာ တရားမျှတမှု နည်းဗျူဟာများမှာ အချက်အချာကျသည်။

⁵ အလုပ်သမားသမဂ္ဂနှင့် ကလေးလုပ်သား၊ လုပ်ဆောင်ချက်နည်းစနစ်တစ်ခု၊ ILO 2016, p 17

အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ၏ ပထမအဆင့်မှာ ရှင်းလင်းပြည့်စုံသော မူဝါဒနှင့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်ရှိရေးဖြစ်ပြီး အဖွဲ့ဝင်များ၏ အပြည့်အဝညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုများအပေါ်တွင် အခြေခံရသည်။ အကြံပြုလိုသည်မှာ ယင်းအထွေထွေမူဝါဒများသည် အမျိုးသားအဆင့် အလုပ်သမားသမဂ္ဂလှုပ်ရှားမှုများနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိသင့်သည်ဟူသောအချက်ဖြစ်သည်။ မူဝါဒများသည် ကလေးလုပ်သားပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များနှင့် အားလုံးအတွက် ပညာရေးအစီအစဉ်များကို အလုပ်သမားသမဂ္ဂများမှ အဘယ်ကြောင့်အထောက်အကူပြု သင့်သည်ဟူသော အကြောင်းရင်းကို မီးမောင်းထိုးပြနိုင်ရမည်ဖြစ်သည်။ စည်းရုံးခြင်းနှင့် စုပေါင်းအရေးဆိုခြင်းများမှတစ်ဆင့် သင့်လျော်ကောင်းမွန်သောအလုပ်ကို မြှင့်တင်ရေးနည်းဗျူဟာ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအနေဖြင့် အလုပ်အကိုင်ခန့်အပ်ရေး အထူးသဖြင့် ငယ်ရွယ်သူများအတွက်၊ အခြေခံ လူမှုရေးရာအကာအကွယ်ပေးရေး၊ အလုပ်အကိုင်အာမခံရှိရေးစီမံကိန်းများ၊ အရည်အသွေးရှိသော ပြည်သူ့ရေးရာ ဝန်ဆောင်မှုများကို ဖော်ထုတ်ရမည်ဖြစ်သည်။

အလုပ်သမားသမဂ္ဂများသည် လက်ရှိအမျိုးသားအဆင့်စီမံချက်များ၊ ပူးပေါင်းခြင်း သို့မဟုတ် လှုံ့ဆော်မဲဆွယ်ခြင်းများတွင် မည်သို့ပါဝင်သင့်သည်ကိုလည်း ပြန်လှန်သုံးသပ်သင့်ပြီး သမဂ္ဂအနေဖြင့် အထူးကျွမ်းကျင်သည့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ အရည်အချင်း သို့မဟုတ် ကျွမ်းကျင်မှုများကို မည်သည့်နေရာတွင် အသုံးပြုနိုင်မည်ကိုလည်း ရှာဖွေသင့်သည်။ ကလေးလုပ်သားဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို အထောက်အကူပြုနိုင်ရန်အတွက် မည်သည့် ပြည်တွင်းအရင်းအမြစ်များ ရရှိနိုင် မည်ကိုလည်း စဉ်းစားသုံးသပ်ရန်အရေးကြီးသည်။

နိုင်ငံတကာအဆင့်တွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားသမဂ္ဂများသည် ကလေးလုပ်သားနှင့်ပတ်သက်၍ ရှင်းလင်းသောမူဝါဒများကို အသုံးပြုသတ်မှတ်ထားကြပြီး ကလေးလုပ်သားပပျောက်ရေးအတွက် တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ပူးပေါင်းအဖွဲ့ များကိုလည်းဖိတ်ခေါ်ကြပြီး နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်းများကို ကလေးလုပ်သားနှင့် အားလုံးအတွက် ပညာရေးဆိုင်ရာ ကတိကဝတ်ပြုဆောင်ရွက်မှုများ လုပ်ဆောင်ကြရန် တိုက်တွန်းကြသည်။

အလုပ်သမားသမဂ္ဂများမှ လုပ်ဆောင်ချက်များ⁶

ယနေ့ခေတ်တွင် သမဂ္ဂများသည် ကလေးလုပ်သားဆိုင်ရာလုပ်ဆောင်ချက်များကို သမဂ္ဂ၏ အလုံးစုံသော မူဝါဒများနှင့် ချိတ်ဆက်ပြီး စည်းရုံးလုပ်ဆောင်ကြသည်။ ကလေးလုပ်သားပပျောက်ရေးသည် အခြေခံလူမှုရေးရာ အကာအကွယ်ပေးမှုများနှင့် သမားရိုးကျမဟုတ်သောစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ တရားဝင်ဖြစ်လာစေရေးမှတစ်ဆင့် သင့်လျော်ကောင်းမွန်သော အလုပ်၊ အလုပ်ခန့်အပ်ခြင်းဆိုင်ရာမူဝါဒများ၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုတိုက်ဖျက်ရေးစသည်တို့နှင့် သက်ဆိုင်သော ကျယ်ပြန့်သည့် အစီအစဉ်များ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ အရည်အသွေးရှိသော အခြေခံပညာရေးကိုလက်လှမ်းမီမှုနှင့် လူငယ်များကို ကျွမ်းကျင်မှုများ လေ့ကျင့်သင်ကြားရေးသည် ဤခေါင်းစဉ်အောက်၌ ပါရှိသည်။

ထို့ကြောင့် အလုပ်သမားသမဂ္ဂများသည် အမျိုးမျိုးသောရှေ့တန်းမှလုပ်ဆောင်မှုများကို ဆောင်ရွက်သည်။

- ၁. **စည်းရုံးခြင်း၊ စုပေါင်းအရေးဆိုခြင်းနှင့် လူမှုရေးရာအပြန်အလှန်ပြောဆိုဆွေးနွေးမှု** : ကလေးလုပ်သားရှိသော ကဏ္ဍများတွင် စည်းရုံးခြင်း၊ အနိမ့်ဆုံးလုပ်ခလစာဆိုင်ရာ တရားဥပဒေနှင့်အညီဆောင်ရွက်မှု၊ ကလေးလုပ်သားကိစ္စရပ်နှင့် ပတ်သက်၍ အလုပ်ရှင်များနှင့် လူမှုရေးရာပြောဆိုဆွေးနွေးမှုများ။
- ၂. **မဲဆွယ်လှုံ့ဆော်ခြင်းနှင့် အသိပေးတင်ပြခြင်းလုပ်ငန်းများ** : ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ supply chain တွင် ကလေးလုပ်သား ဆိုင်ရာများကို မဲဆွယ်လှုံ့ဆော်ခြင်း၊ အားလုံးအတွက်ပညာရေးရရှိနိုင်ရန် ဆွေးနွေးအသိပေးတင်ပြခြင်း၊ မိဘများ၊ ရပ်ရွာ လူထုများနှင့် အသိပညာပေးမြှင့်တင်မှုများဆောင်ရွက်ခြင်း

6 အလုပ်သမားသမဂ္ဂနှင့် ကလေးလုပ်သား၊ လုပ်ဆောင်ချက်နည်းစနစ်တစ်ခု၊ ILO 2016, p 23

- ၃. တရားဥပဒေအရ ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်မှု : အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေစံနှုန်းများကို သဘောတူအတည်ပြု လက်မှတ် ရေးထိုးရေးနှင့် အမျိုးသားဥပဒေများအတွင်း ထည့်သွင်း၍ ကျင့်သုံးလိုက်နာမှု။
- ၄. မူဝါဒများနှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များ : အရွယ်ရောက်ပြီးသူများအတွက် သင့်လျော်ကောင်းမွန်သော အလုပ် မြှင့်တင်ရေး အလုပ်ခန့်အပ်မှုဆိုင်ရာနည်းဗျူဟာများ၊ အခြေခံလူမှုရေးရာ အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့် အားလုံးအတွက် အရည်အသွေးရှိသော ပြည်သူ့ရေးရာဝန်ဆောင်မှုများ၊ သမားရိုးကျမဟုတ်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို တရားဝင်ဖြစ်စေခြင်းဆိုင်ရာ မူဝါဒများ၊ အခမဲ့ဖြစ်သော၊ အားလုံးအတွက် မယူ မနေရ အရည်အသွေးရှိသော ပညာရေးစနစ်၊ ကျေးလက်ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးမူဝါဒများအပြင်
- ၅. ဦးတည်ထားသော ကြားဝင်ကူညီဆောင်ရွက်မှုများ : ကလေးများကိုအလုပ်အကိုင်ခန့်ထားမှုမှ ဖယ်ထုတ် ရေး၊ ကလေးလုပ်သားကင်းမဲ့ရန်များ ဖန်တီးရေး။

အလုပ်သမားသမဂ္ဂများအတွက် ကလေးလုပ်သားဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို ဒေသတွင်း၊ နိုင်ငံတော်အဆင့်၊ နိုင်ငံတကာ အဆင့် တင်ပြအသိပေးရန်နှင့် လုပ်ဆောင်ရန် ကျယ်ပြန့်များပြားသော အခွင့်အရေးများရှိပါသည်။ ဒေသဆိုင်ရာ အသိပညာပေးမြှင့်တင်မှုစီမံချက်များသို့မဟုတ်ဦးတည်ထားသည့်ကြားဝင်ကူညီမှုများဖြစ်သည့်အလုပ်သမားဥပဒေ အတိုင်းအတာ ချဲ့ထွင်ရန်နှင့် ထောက်ကူဝန်းကျင်တစ်ခု ဖန်တီးနိုင်ရေးအတွက် အမျိုးသားဥပဒေများတွင် တင်ပြ ဆွေးနွေးအသိပေးနိုင်ရန် စုပေါင်းအရေးဆိုခြင်းများ စသည်တို့ကိုဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။ သမဂ္ဂများ၏ အဖွဲ့ဝင်ပုံနှင့် ရရှိနိုင်သည့် အရင်းအမြစ်များအပေါ်မူတည်၍ အလုပ်သမားသမဂ္ဂများမှာ ကလေးလုပ်သားကိစ္စရပ်များကို ဝင်ရောက် ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင်နိုင်ကြပါသည်။

အလုပ်သမားသမဂ္ဂများလုပ်ဆောင်နေသည့် ဆောင်ရွက်ချက် အမျိုးအစားများ

အလုပ်သမားသမဂ္ဂမူဝါဒကို ထုတ်ဖော်ဖြန့်ဝေခြင်း

- ▶ လွှတ်တော်၏ဆုံးဖြတ်ချက်များမှတစ်ဆင့် သမဂ္ဂမူဝါဒများကို ချမှတ်ခြင်း
- ▶ ကလေးလုပ်သားဆိုင်ရာ ဗျူဟာကျအစီအစဉ်များ သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်ရန်အစီအစဉ်များကို ချမှတ်ခြင်း

အမျိုးသားအဆင့် မူဝါဒအပေါ်တွင် ဩဇာသက်ရောက်ခြင်း

- ▶ သင့်လျော်ကောင်းမွန်သောအလုပ်၊ အလုပ်လုပ်နိုင်သည့် အနိမ့်ဆုံးအသက်/ လုပ်ခလစာမူဝါဒများအပေါ် အခြေခံသော အလုပ်သမားဈေးကွက်နည်းဗျူဟာများ
- ▶ အားလုံးအတွက် အခမဲ့ဖြစ်သော၊ အရည်အသွေးရှိသည့် မသင်မနေရပညာရေး
- ▶ အားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သော လူမှုရေးရာအကာအကွယ်ပေးမှုများ
- ▶ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုရေးရာအလုပ်သမားများအတွက် သင့်လျော်ကောင်းမွန်သော လုပ်ငန်းခွင် အခြေအနေများအပါအဝင် အရည်အသွေးရှိသည့် ပြည်သူ့ရေးရာ ဝန်ဆောင်မှုများ
- ▶ ဝင်ငွေနည်းပါးသည့် မိသားစုများအတွက် ချွင်းချက်ဖြင့် ခွင့်ပြုသော ငွေကြေးလွှဲပို့ခြင်းများ

လွတ်လပ်စွာအသင်းအပင်းဖွဲ့ပိုင်ခွင့်နှင့် စုပေါင်းအရေးဆိုခွင့်ကို အားကောင်းစေခြင်း

- ▶ အရွယ်ရောက်ပြီးသူများအတွက်သင့်လျော်ကောင်းမွန်သောအလုပ်ဖြစ်လာစေရန် ထိရောက်သော စုပေါင်း အရေးဆိုခြင်း

- ▶ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်သား၊ အိမ်အကူလုပ်သားတို့ကဲ့သို့ ချန်လှပ်ထားခံရသည့် ကဏ္ဍများအတွက် စည်းရုံးခွင့်နှင့် စုပေါင်းအရေးဆိုခွင့်
- ▶ သမားရိုးကျမဟုတ်သော စီးပွားရေးကဏ္ဍများမှ အလုပ်သမားများကို တရားဝင်ဖြစ်စေခြင်းနှင့် အဖွဲ့အစည်း ဆိုင်ရာအနေအထားများကို မြှင့်တင်ခြင်း
- ▶ စုပေါင်းပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင် ကလေးလုပ်သားဆိုင်ရာတားမြစ်သည့် စာပိုဒ်များပါဝင်ရေး

လူမှုရေးအရ အပြန်အလှန် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခြင်း

- ▶ အနိမ့်ဆုံးလုပ်ခလစာသတ်မှတ်ချက်ကို ကျင့်သုံးလိုက်နာကြောင်းသေချာစေခြင်း
- ▶ ပုတ်ပြတ် သို့မဟုတ် လုပ်ရသည့်လုပ်ချက် အပေါ်အခြေခံ၍ လုပ်ခပေးသည့်စနစ်များ ပပျောက်စေရေး ညှိနှိုင်းခြင်း
- ▶ ကလေးလုပ်သားပပျောက်ရေးအတွက် အလုပ်ရှင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် သဘောတူညီမှုရယူခြင်း
- ▶ ကလေးလုပ်သားပပျောက်ရေးအတွက် သုံးဦးသုံးဖလှယ်ကဏ္ဍလုံး သဘောတူညီမှုရယူခြင်း
- ▶ အသက် (၁၈) နှစ်အောက်ကလေးများအတွက် တားမြစ်ထားသော ဘေးအန္တရာယ်ရှိသည့် အလုပ်များစာရင်း ပြုစုရာတွင် ပါဝင်ခြင်း

နိုင်ငံတော်အဆင့် တရားဥပဒေဆိုင်ရာများကို ဆွေးနွေးတင်ပြအသိပေးခြင်း

- ▶ လိုအပ်ပါက အလုပ်ခန့်အပ်မှုဆိုင်ရာ အနိမ့်ဆုံးအသက်ဥပဒေ သို့မဟုတ် ပညာရေးအက်ဥပဒေကို ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေး
- ▶ ကလေးလုပ်သားဆိုင်ရာ အပြစ်ကျူးလွန်သူများကို တရားဥပဒေနှင့်အညီ အရေးယူအပြစ်ပေးကြောင်း သေချာစေရန်
- ▶ အလုပ်သမားစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးစနစ်များ အထူးသဖြင့် သမားရိုးကျမဟုတ်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အတွက် ပိုမိုအားကောင်းလာစေရန်

နိုင်ငံတော်အဆင့် ပေါင်းစည်းရေးနှင့် စည်းရုံးဆောင်ရွက်မှုများတွင် ပါဝင်ခြင်း

- ▶ ကလေးလုပ်သားတိုက်ဖျက်ရေးအတွက် အမျိုးသားအဆင့် လုပ်ဆောင်ချက်အစီအစဉ်တွင် ပါဝင်ခြင်း
- ▶ အမျိုးသားအဆင့်ပညာရေးအတွက် လှုံ့ဆော်စည်းရုံးပွဲအားလုံးတွင် ပါဝင်ခြင်း

ဦးတည်ဆောင်ရွက်မည့် ကြားဝင်ကူညီမှုများ

- ▶ Supply chain အတွင်း ကလေးလုပ်သားပပျောက်စေရန်အတွက် အကျိုးသက်ဆိုင်သူအစုံပါဝင်သော လုပ်ဆောင်ချက်များ
- ▶ အလုပ်အကိုင် အာမခံရှိရေးစီမံကိန်းများအတွက် ထိရောက်သော လုပ်ဆောင်ချက်များ
- ▶ ချွင်းချက်ဖြင့်ခွင့်ပြုသောငွေကြေးများကဲ့သို့ လူမှုရေးရာ အကာအကွယ်ပေးရေး စီမံကိန်းများအတွက် ထိရောက်သော လုပ်ဆောင်ချက်များ
- ▶ မီဒီယာများနှင့် ထိတွေ့မှုအတွက် သုတေသန သို့မဟုတ် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုလုပ်ငန်းစဉ်များ
- ▶ ကလေးများကိုအလုပ်အကိုင်ခန့်ထားမှုမှ ဖယ်ထုတ်ရေး၊ ကလေးလုပ်သားကင်းမဲ့ရန်များ ဖန်တီးရေး။

နိုင်ငံတကာအဆင့်တွင် တရားဥပဒေအရာ အသိပေးတင်ပြဆွေးနွေးခြင်း

- ▶ ILO ၏ ပုံမှန်ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရေး ယန္တရားကိုအသုံးပြုခြင်း
- ▶ လုပ်ငန်းခွင်အတွင်းရှိအခြေခံမူဝါဒများနှင့် အခွင့်အရေးများကြေငြာချက်အောက်ရှိ နှစ်ပတ်လည် အစီရင်ခံစာများကို အသုံးပြုခြင်း
- ▶ ILO ၏ နိုင်ငံတကာပါဝင်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများဆိုင်ရာ သုံးဦးသုံးဖလှယ်ကြေငြာချက် (၁၉၇၇)ကို အသုံးပြုခြင်း
- ▶ EU ၏ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာ ဦးစားပေး ပြဋ္ဌာန်းချက်နှင့် နိုင်ငံတကာ IECD code ကို အသုံးပြုခြင်း
- ▶ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ UN ၏မူဘောင်နှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်းချက်ကို အသုံးပြုခြင်း

ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လှုံ့ဆော်ပွဲများ

- ▶ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလုပ်ဆောင်မှု နေ့/ရက်သတ္တပတ်
- ▶ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ supply chain တွင် ကလေးလုပ်သားများ အသုံးပြုခြင်းဆိုင်ရာ ဦးတည်လှုံ့ဆော်ပွဲများ
- ▶ နိုင်ငံတကာအစီအစဉ်များတွင်ပါဝင်ခြင်း

စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းနှင့် အကဲဖြတ်ခြင်း

- ▶ အစိုးရ၏ ကတိကဝတ်ပြုလုပ်ဆောင်မှု၊ လုပ်ဆောင်ချက်အစီအစဉ်နှင့် အားထားနိုင်သည့် အရင်းအမြစ်များကို စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း
- ▶ သမဂ္ဂလုပ်ဆောင်ချက်အစီအစဉ်များနှင့် ရရှိအောင်မြင်မှုများကို စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း
- ▶ ထပ်တူကူးယူပြန်လည်အသုံးပြုနိုင်မည့် အောင်မြင်သောနည်းဗျူဟာများကို ခွဲခြားသတ်မှတ်နိုင်ရန်အတွက် အကဲဖြတ်ခြင်း

အစိုးရနှင့်အတူ အလုပ်သမားသမဂ္ဂ၏ မူဝါဒရေးရာများတွင် အရည်အသွေးရှိသော ပြည်သူ့ရေးရာဝန်ဆောင်မှုများ ပြဋ္ဌာန်းခြင်း၊ လုံလောက်သော လူမှုရေးရာ အကာအကွယ်ပေးရေး၊ ပိုမိုသင့်လျော်ကောင်းမွန်သော အလုပ်များ ဖန်တီးရေး၊ အနိမ့်ဆုံးလုပ်ခလစာသတ်မှတ်ချက်၊ ထိရောက်သော အလုပ်သမားစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးစနစ်များ အစရှိသည့် ကလေးလုပ်သား အသုံးပြုမှုများ အဆုံးသတ်သွားစေမည့် ကိစ္စရပ်များတွင် ချိတ်ဆက်ပါဝင်ခြင်းများပြုလုပ်သည်။ အလုပ်သမားသမဂ္ဂများသည် ယင်းကဲ့သို့သော မူဝါဒများကို အမျိုးသားအဆင့် သုံးဦးသုံးဖလှယ် လူမှုရေးရာ အရ ဆွေးနွေးမှုများတွင် ဆက်လက်တင်ပြ မြှင့်တင်သွားရမည်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့၏ အမြဲတေအလုပ်ဖြစ်သော စည်းရုံးရေးနှင့် စုပေါင်းအရေးဆိုခြင်းများမှတစ်ဆင့် အလုပ်သမားသမဂ္ဂများသည် အဖွဲ့ဝင်များအတွက် သိမြင်ရင်းနှီးမှု ရှိစေရန် ဖန်တီးခြင်းနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၊ လက်ခွဲကန်ထရိုက်တာများနှင့် ပစ္စည်းတင်သွင်းသူများသည် ကလေးလုပ်သားအသုံးပြုခြင်း အား ထိရောက်သောတားမြစ်မှုရှိစေရန် အတွက် လုပ်ငန်းရှင်များနှင့် ညှိနှိုင်းခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်သည်။ အဆုံးသတ်အနေဖြင့် အလုပ်သမားသမဂ္ဂမှ လှုပ်ရှားတက်ကြွသူများသည် ကလေးလုပ်သား ပပျောက်ရေးကိုပါဝင်ဆောင်ရွက်သည့်အနေဖြင့်အရွယ်ရောက်ပြီးသူများ၏လုပ်ငန်းနှင့် နေထိုင်ရေးအခြေအနေများ ပိုမိုတိုးတက်အောင်ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။

ကလေးလုပ်သားအပေါ်တွင် သက်ရောက်စေသည့် စုပေါင်းအရေးဆိုခြင်း⁷

သင့်လျော်ကောင်းမွန်သော လုပ်ငန်းအခြေအနေများနှင့် အလုပ်အကိုင်များရရှိရန် အလုပ်သမားသမဂ္ဂမှ စည်းရုံးခြင်းနှင့် ညှိနှိုင်းခြင်းပြုလုပ်သည့်အခါ ကလေးလုပ်သားဖြစ်ပွားမှုနှင့် ကျောင်းတက်ရန်စာရင်းပေးမှုနှုန်း အပေါ်တွင် သက်ရောက်မှုရှိသည်။ အကယ်၍ အလုပ်သမားများကို မျှတစွာ လုပ်ခပေးလျှင် ၎င်းတို့အနေဖြင့် ကလေးများကို စာသင်ကျောင်းများသို့ စေလွှတ်နိုင်ကြမည်ဖြစ်ပြီး အိမ်ထောင်စုရှင်သန်ရပ်တည်ရန်အတွက် အပိုဝင်ငွေများ အပေါ်တွင် မှီခိုရန်လည်း မလိုတော့ပေ။ ထို့အတူ ကျောင်းတက်သည့်အတွက် တိုက်ရိုက် သို့မဟုတ် သွယ်ဝိုက် ကုန်ကျစရိတ်များကိုလည်း တတ်နိုင်လာမည်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ အလုပ်သမားများအနေဖြင့် ကျန်းမာရေးနှင့် မတော်တဆမှု အာမခံတို့ကဲ့သို့ လူမှုရေးရာ အကာအကွယ်များမှ အကျိုးခံစားခွင့်များရခဲ့ပါက ခက်ခဲသည့်အချိန်များတွင် ကလေးများကို ကျောင်းမှထုတ်ရန်လိုမည် မဟုတ်ပေ။ အကယ်၍ အမျိုးသမီးများသည်လည်း လုပ်ငန်းခွင် အတွင်း တန်းတူညီမျှဆက်ဆံခံရပါက အမျိုးသမီး အိမ်ထောင်ဦးစီးများအနေဖြင့် ကလေးများကို ကျောင်းထားသည့် စရိတ်များကို ပိုမိုလွယ်ကူစွာကုန်ကျခံနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ထိုအနေအထားအရစုပေါင်းအရေးဆိုခြင်းသည် ကလေးလုပ်သားကိစ္စရပ်များကိုထိရောက်စွာဖြေရှင်းနိုင်ရန်အတွက် အထောက်အကူပြုဝန်းကျင်ကို ဖန်တီးပေးသည်။ စုပေါင်းအရေးဆိုခြင်းသည် ကလေးလုပ်သားကိစ္စရပ်ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်အတွက် အဓိကကျသော နည်းဗျူဟာတစ်ခုဖြစ်သည်။ ယင်းသည် နိုင်ငံတော်အဆင့် ထောက်ခံစည်းရုံးခြင်း သို့မဟုတ် တင်ပြဆွေးနွေးခြင်းနှင့် ဖြစ်နိုင်ပါက ကမ္ဘာ့အဆင့်အထိ ပေါင်းစည်းချိတ်ဆက် ဆောင်ရွက်ပါက အထိရောက်ဆုံးဖြစ်သည်။

ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် စုပေါင်းအရေးဆိုသဘောတူညီမှုရယူခြင်းအများစုမှာ ကလေးလုပ်သားပပျောက်ရေးအတွက် ရည်ညွှန်းသည်။ အလုပ်သမားသမဂ္ဂများအနေဖြင့် အဓိကစီးပွားရေးလုပ်ငန်းနှင့်သာမက အသုံးပြုသည့် ကန်ထရိုက်တာ၊ လက်ခွဲကန်ထရိုက်တာ သို့မဟုတ် ပစ္စည်းတင်သွင်းသူများနှင့်ပါ ကလေးလုပ်သား အသုံးပြုမှု ပပျောက်ရေး ညှိနှိုင်းသည့် ကဏ္ဍများကို ပြုလုပ်သည်။

ကလေးများကို အလုပ်ခိုင်းစေမှုလျော့ကျစေမည့် မက်လုံးများတွင် -

- ▶ ကလေးများကို အလုပ်ခိုင်းစေမှုလျော့ကျစေမည့် မက်လုံးဖြစ်သော နေထိုင်စားသောက်စရိတ်ပေါ်တွင် အခြေခံသည့် အနိမ့်ဆုံးလုပ်ခလစာကို မိတ်ဆက်ခြင်း
- ▶ ပုတ်ပြတ် သို့မဟုတ် လုပ်ချက်အပေါ်တွင် လုပ်ခပေးသည့်စနစ်ကို ဖျက်သိမ်း၍ နာရီအလိုက် သို့မဟုတ် နေ့စားခပေးသည့်စနစ်ကို အစားထိုးပြောင်းလဲခြင်း၊ ပုတ်ပြတ်ပေးသည့်နှုန်းများမှာ တခါတရံအလွန်နည်းပြီး မိသားစုဝင်ငွေကာမိအောင် လိုအပ်သည့်ငွေကြေးကို ကလေးငယ်များရရှိစေရန်လိုအပ်သည်။

7 အလုပ်သမားသမဂ္ဂနှင့် ကလေးလုပ်သား၊ လုပ်ဆောင်ချက်နည်းစနစ်တစ်ခု၊ ILO 2016, p 47 - 48

သမားရိုးကျမဟုတ်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို တရားဝင်ဖြစ်စေခြင်း⁸

သမားရိုးကျမဟုတ်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို စည်းရုံးရန်အတွက် အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ၏ နည်းဗျူဟာများမှာ စည်းစနစ်မကျမှုများကို စနစ်ကျကောင်းမွန်သွားစေရန်အတွက် အရေးကြီးသည်။ ယနေ့ခေတ်တွင် ထိုလုပ်ငန်းကဏ္ဍများ၌ အလုပ်သမားသမဂ္ဂအားကောင်းနေခဲ့ပါက ကလေးလုပ်သားမရှိခြင်း သို့မဟုတ် အနည်းအပါးသာရှိသည်။ ဆန့်ကျင်ဘက်အနေဖြင့် သမဂ္ဂအားမကောင်းသော သို့မဟုတ် လုံးဝလုပ်ဆောင်မှုမရှိသော အထူးသဖြင့် ကျေးလက်ဒေသများနှင့် သမားရိုးကျ စီးပွားရေးကဏ္ဍများတွင် ကလေးလုပ်သား ဖုံးနှံများပြားသည်။ ကလေးလုပ်သားကိစ္စများကို ကိုင်တွယ်ရန် အဓိကကျသော နည်းလမ်းတစ်ခုမှာ သမားရိုးကျမဟုတ်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများမှ အလုပ်သမား ကိုယ်စားလှယ်များနှင့်အဖွဲ့များကို အထောက်အကူပေးခြင်းဖြစ်သည်။ လက်ရှိနှစ်များအတွင်း အလုပ်သမားသမဂ္ဂသည် သမားရိုးကျမဟုတ်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများမှ အလုပ်သမားများနှင့် လက်ခွဲကန်ထရိုက်လုပ်ငန်းများအတွင်းရှိ မရေရာသော အလုပ်ပုံစံများကို စည်းရုံးရာတွင် ကြီးမားသည့် တိုးတက်မှုများ ရရှိခဲ့သည်။ ထိုသူများကို သင့်လျော်ကောင်းမွန်သော ဝန်ဆောင်မှုများ တိုးချဲ့ပေးအပ်သွားနိုင်ရန်အတွက် အလုပ်သမားသမဂ္ဂများစွာမှ နည်းဗျူဟာအသစ်များ ထုတ်ဖော်ခဲ့ကြသည်။ ထိုအလုပ်များမှာ ကလေးလုပ်သားပပျောက်ရေးနှင့် အားလုံးအတွက် ပညာရေးကို ရရှိနိုင်ရန်အတွက် မရှိမဖြစ်လုပ်ဆောင်ရသော အချက်များဖြစ်သည်။

ဘေးအန္တရာယ်ရှိနေသော ကလေးလုပ်သားများစာရင်းပြုစုရာတွင် အလုပ်သမားများ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း

အလုပ်သမားသမဂ္ဂသည် ဘေးအန္တရာယ်ရှိနေသော ကလေးလုပ်သားများ (ILO ပြဋ္ဌာန်းချက်အမှတ် ၁၈၂ အဆိုးရွားဆုံးပုံစံဖြင့် ကလေးလုပ်သား ခိုင်းစေခြင်း၊ အပိုဒ် ၄) နိုင်ငံတော်အဆင့်စာရင်း ပြုစုရာတွင် အရေးကြီးသော ကဏ္ဍမှ ပါဝင်နိုင်သည်။ သမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၊ သမဂ္ဂအဖွဲ့ခွဲများနှင့် လုပ်ငန်းခွင်ကိုယ်စားလှယ်များမှတစ်ဆင့် အလုပ်သမားသမဂ္ဂသည် ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော အလုပ်များကို ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ခြင်းနှင့် ထိုသို့သော အလုပ်အမျိုးအစားများရှိရာ နေရာများကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ကာ နိုင်ငံတော်အဆင့်စာရင်းအတွင်း ပေါင်းစည်းထည့်သွင်းခြင်းဖြင့် အကူအညီပေးနိုင်သည်။ “ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော အလုပ်စာရင်း” သည် ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာနှင့် ထုတ်ဖော်လုပ်ဆောင်မည့် လုပ်ငန်းစဉ် နှစ်ရပ်စလုံး အရေးကြီးသည်။ လုပ်ငန်းစဉ်သည် အရေးကြီးပြီး ထိုစာရင်းကို ပြုစုခြင်းဖြင့် ကလေးလုပ်သားကိစ္စများကို အမျိုးသားအဆင့် ကိုယ်တိုင်လိပ်မူဖြေရှင်းမှု၊ လူမှုရေးရာ အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်ရန်အတွက် ထူးခြားအရေးပါသော အခွင့်အလမ်းများကို ရရှိစေသည်။ ယင်းသည် မရှိမဖြစ်အရေးပါပြီး ကလေးလုပ်သားဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်နှစ်ရပ်အတွက် လိုအပ်ချက်ဖြစ်သည့် သုံးဦးသုံးဖလှယ် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုကို ရရှိစေကာ အလုပ်ရှင်၊ အလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရတို့ အတူထိုင်ပြီး “မည်သည့်အလုပ်က အန္တရာယ်ရှိပါသလဲ?”၊ “မည်သည့်နေရာတွင် တွေ့ရပါသလဲ?” “မည်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်ကို ဦးစားပေးထားသင့်ပါသလဲ?” စသည့် မေးခွန်းများဖြင့် ဆွေးနွေးအဖြေရှာနိုင်သည်။

ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော ကလေးလုပ်သားများ နိုင်ငံတော်အဆင့်စာရင်းတွင် အသက် (၁၈) နှစ်အောက် ကလေးများ လုပ်ဆောင်ရမည့် အလုပ်အမျိုးအစားများကို ဖော်ပြထားပြီး ထိုအလုပ်၏ သဘောသဘာဝ၊ ကလေးသူငယ်၏ ကျန်းမာရေး၊ ဘေးကင်းလုံခြုံရေးနှင့် စိတ်ဓာတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကို ထိခိုက်စေမည့် ဟန့်ရှိသည် စသည့် အချက်များကို အထူးပြုဖော်ပြသည်။

8 အလုပ်သမားသမဂ္ဂနှင့် ကလေးလုပ်သား၊ လုပ်ဆောင်ချက်နည်းစနစ်တစ်ခု၊ ILO 2016, p 34

ကလေးသူငယ်များအတွက် ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်များနိုင်ငံတော်အဆင့်စာရင်းအတွင်း အလုပ်သမားများ ထည့်သွင်း အကြံပြုခဲ့သည့် ဖြစ်ရပ်နမူနာများ

မွန်ဂိုလီးယား : ၂၀၀၈ ခုနှစ်စက်တင်ဘာတွင် အစိုးရဝန်ကြီးဌာနများ၊ အလုပ်ရှင်/ အလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်းများ (မွန်ဂိုလီးယား အလုပ်သမားသမဂ္ဂအဖွဲ့ချုပ်အပါအဝင်) နှင့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းပြီး ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်များ အမျိုးသားအဆင့်စာရင်းကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ စာရင်းအသစ်တွင် သမားရိုးကျ၊ သမားရိုးကျမဟုတ်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများမှ အလုပ်အားလုံးကို ထည့်သွင်းထားပြီး ကလေးများ အတွက် ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်များဖြစ်သည့် တိရစ္ဆာန်ကျောင်းခြင်းများ၊ ညကလပ်များနှင့် ခန္ဓာကိုယ် နှိပ်နယ်ပေးသော လုပ်ငန်းများစသည်တို့တွင် အလုပ်လုပ်ခြင်းကို တားမြစ်ပြီး ကလေးများအတွက် ဘေးအန္တရာယ် ရှိသော အလုပ်ခွင်များကို သတ်မှတ်ထားသည်။

ချီလီ : ၂၀၀၉ ခုနှစ်စက်တင်ဘာတွင် ချီလီ အမျိုးသားအဆင့် သင့်လျော်ကောင်းမွန်သော အလုပ်စီမံချက်ဆိုင်ရာ မူဘောင်အရ အလုပ်ရှင်နှင့် အလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်းများ၊ အလုပ်သမားဝန်ကြီးဌာနတို့သည် အသက် (၁၈) နှစ်အောက်ကလေးများအတွက် ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော အလုပ်များစာရင်းကို အတည်ပြုခဲ့ကြသည်။ အလုပ်သမား များသည် Central Unitaria de Trabajadores အဖွဲ့ကို ကိုယ်စားပြုပါဝင်ခဲ့ကြသည်။

ဘိုလီးဗီးယား : ၂၀၀၇ ခုနှစ်အဆုံးပိုင်းတွင် ဘိုလီးဗီးယား အလုပ်သမားဝန်ကြီးဌာနနှင့် အလုပ်ရှင်/ အလုပ်သမား ကိုယ်စားလှယ်များ (Central Obrera Boliviana) သည် ပထမဆုံးဘေးအန္တရာယ်ရှိသောကလေးလုပ်သားစာရင်းကို ထုတ်ဖော်ရန်အတွက် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခဲ့ကြသည်။ စာရင်းမူကြမ်းသည် လူမှုရေးအရ အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးမှုများ အပေါ် အခြေခံ၍ တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းမှုများမှတစ်ဆင့် ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။

မာလီ အမျိုးသားအလုပ်ရှင်များအဖွဲ့ကောင်စီနှင့် နိုင်ငံတော်အဆင့် အလုပ်သမားသမဂ္ဂနှစ်ခုဖြစ်သော မာလီ အမျိုးသားအဆင့် အလုပ်သမားများသမဂ္ဂ (UNTM) နှင့် မာလီ အလုပ်သမားသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ် (CSTM) တို့သည် နိုင်ငံတော်အဆင့် ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်များစာရင်း ပြန်လှန်သုံးသပ်ခြင်းကို လူမှုရေးရာမိတ်ဖက်များဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။

စာရင်းပြုစုခြင်းသည် ပထမဆုံးအဆင့်သာဖြစ်ပြီး စာရင်းကို ဖြန့်ဝေအသိပေးခြင်းနှင့် လိုအပ်ချက်များကို ထပ်မံ အကောင်အထည်ဖော်ရန် လိုအပ်သည်။ ထိုနည်းတူစွာ အလုပ်သမားသမဂ္ဂများအနေဖြင့် အဆိုးရွားဆုံးပုံစံ ကလေးလုပ်သားများ အမျိုးသားအဆင့်နှင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းများကို သတင်းပေးဖြန့်ချိခြင်း၊ နိုးကြား အသိမြှင့်တင်ခြင်းများလည်း ပြုလုပ်နိုင်သည်။ အမျိုးသားအဆင့် အလုပ်သမားသမဂ္ဂများသည် စာရင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ကဏ္ဍအလိုက် အလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်းများထံသို့ ဖြန့်ဝေနိုင်ပြီး အကြောင်းအရာ အလိုက်သင်တန်းပေးခြင်းများကိုပါ အကူအညီပေးနိုင်သည်။ ကဏ္ဍအလိုက်သမဂ္ဂများသည်လည်း ၎င်းတို့၏ အဖွဲ့ဝင်များ နှင့် လုပ်ငန်းခွင် ကိုယ်စားလှယ်များထံသို့ ဒေသခံသမဂ္ဂအဖွဲ့ခွဲများ၊ လုပ်ငန်းခွင်ကော်မတီများ မှတစ်ဆင့် သတင်းအချက်အလက်များ ဝေမျှဖြန့်ဝေနိုင်သည်။ သမဂ္ဂများစွာတွင် ဘေးအန္တရာယ်ရှိနေသော ကလေး လုပ်သားများစာရင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် သင်တန်းများပေးရန် အလုပ်ခွင်ကိုယ်စားလှယ်များရှိကြပြီး အလုပ်သမား သမဂ္ဂများအနေဖြင့် ကလေးလုပ်သားပပျောက်ရန် ထိုသူများကို မည်သို့အသုံးပြုရမည်ကို စဉ်းစားရမည်။

ဘေးအန္တရာယ်ရှိနေသော ကလေးလုပ်သားများ နိုင်ငံတော်အဆင့်စာရင်းတွင် ဘုံတူညီသည့် အရာများ

အမျိုးသားအဆင့် ဘေးအန္တရာယ်ရှိနေသော ကလေးလုပ်သားများစာရင်းသည် နိုင်ငံတစ်ခုနှင့် တစ်ခုခြားနားသော်လည်း စာရင်းကို ခွဲခြမ်းလေ့လာရာတွင် တူညီသည့်အခြေခံအချက်များပါဝင်သည်။

ယေဘုယျတွေ့ကြုံရနိုင်သောဘေးအန္တရာယ်များ

၁. အလေးအပင်များ သယ်မရခြင်း
၂. အမြင့်နေရာတွင် အလုပ်လုပ်ရခြင်း
၃. လှုပ်ရှားမှုရှိသည့် အဖုံးအကာမပါသော စက်ယန္တရားများအား ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရခြင်း
၄. လှုပ်ရှားမှုရှိပြီး အဖုံးအကာ အပြည့်အစုံမပါသော စက်ယန္တရားများအား ထိန်းကျောင်းမောင်းနှင်ရခြင်း
၅. ကာစီနိုဂျင်များ (ကင်ဆာဖြစ်စေတတ်သည့် ဓာတုဗေဒပစ္စည်းများ) အပါအဝင် အလွန်အဆိပ်ပြင်းသော၊ အဆိပ်အတောက်နှင့် အန္တရာယ်ရှိသည့် ဓာတုဗေဒပစ္စည်းများကို ထိတွေ့ရခြင်း
၆. ကျောက်ဂွမ်းမှုန့်များကို ထိတွေ့ရခြင်း
၇. ဘေးအန္တရာယ်ရှိသည့် ဓာတ်ရောင်ခြည်များကို ထိတွေ့ရခြင်း
၈. ညအလုပ်များ
၉. ထိခိုက်နိုင်ချေမြင့်သည့် ဇီဝဗေဒကြားခံပစ္စည်းများနှင့် အလုပ်လုပ်ရခြင်း
၁၀. ဝန်ချီစက်၊ ပင့်မသည့်စက်များနှင့် စက်သုံးဝန်မစက်များမောင်းနှင်ရခြင်း
၁၁. လျှပ်စစ်ဓာတ်အားမြင့်မားသည့် အရာများနှင့် ထိတွေ့လုပ်ကိုင်ရခြင်း
၁၂. အပူ၊ အအေး၊ တုန်ခါမှုနှင့် ဆူညံသံများအစရှိသည့် ပုံမှန်မဟုတ်သော အခြေအနေများအောက်တွင် အလုပ်လုပ်ရခြင်း
၁၃. စွမ်းအင်သုံး စက်ပစ္စည်းများဖြင့် အလုပ်လုပ်ရခြင်း

လုပ်ရသည့်အလုပ်များ

၁. သားသတ်ရုံတွင် အလုပ်လုပ်ရခြင်း
၂. ပိုးသတ်ဆေးများ ရောစပ်အသုံးပြုခြင်းနှင့် လေကြောင်းမှဆေးဖြန်းချိန်တွင် ပိုးသတ်ဆေးများထိတွေ့ခြင်း
၃. ပေါက်ခွဲရေးပစ္စည်းများနှင့် ပေါက်ကွဲစေတတ်သောပစ္စည်းများပါဝင်သည့်အရာများကို ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ကိုင်တွယ်ခြင်းနှင့် သိုမှီးခြင်း
၄. ခဲဓာတ်ပါသုတ်ဆေးများအပါအဝင် ဓာတ်ငွေ့၊ ဖုန်မှုန့်များ သို့မဟုတ် အငွေ့များအတွင်းမှ ခဲဓာတ်ပါသည့် ဗြဲပေါင်းများနှင့် ထိတွေ့ရခြင်း
၅. သံရည်ကြိုသတ္တုများထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ကိုင်တွယ်ရခြင်းများ
၆. စီးပွားဖြစ်ရေငုပ်ခြင်းနှင့် ရေအောက်တွင် အလုပ်လုပ်ရခြင်းများ
၇. ပင်လယ်ကမ်းဝေးရေလုပ်ငန်း
၈. သင်္ဘောတင်ခြင်း/ချခြင်း
၉. သတ္တုတွင်းနှင့် မြေအောက်လုပ်ငန်း

- ၁၀. စွမ်းအင်သုံး သစ်ထုတ်လုပ်ရေးစက်ယန္တရားများကို မောင်းနှင်ခြင်း
- ၁၁. သစ်ပင်ခုတ်လှဲခြင်း၊ သစ်ထုတ်ခြင်းနှင့် ဖြတ်တောက်ခြင်း
- ၁၂. ရိုင်းစိုင်းသေ၊ အန္တရာယ်ရှိသော သို့မဟုတ် အဆိပ်ရှိသော တိရစ္ဆာန်များဖြင့် အလုပ်လုပ်ခြင်း
- ၁၃. ဖြိုချဖျက်ဆီးသောအလုပ်များ
- ၁၄. သင်္ဘောများကိုပြင်ဆင်တည်ဆောက်ရန် ဖျက်ချသည့်အလုပ်များ

ထိခိုက်နိုင်ချေရှိသည်များ ဆန်းစစ်လေ့လာမှု

ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်များအောက်တွင်ရှိသည့်အခြေအနေများကိုလိပ်မူဖြေရှင်းရန်နှင့်ဘေးကင်းလုံခြုံမှုရှိရန် တီထွင်ဖန်တီးမှုများအတွက် အဓိကကျသော နည်းစနစ်တစ်ခုမှာ လုပ်သားအင်အားနှင့် ပူးပေါင်း၍ အလုပ်ရှင်များ အဖွဲ့အစည်းမှ လုပ်ငန်းခွင်ဘေးကင်းလုံခြုံရေးနှင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ထိခိုက်နိုင်ချေရှိသည်များအား ဆန်းစစ် လေ့လာမှု ပြုလုပ်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

ထိခိုက်နိုင်ချေရှိသည်များအား ဆန်းစစ်လေ့လာမှုသည် အငယ်စား၊ အလတ်စားနှင့် အကြီးစားလုပ်ငန်းများအတွက် အလုပ်သမားအင်အားများပါဝင်၍လက်တွေ့ကျပြီးကုန်ကျစရိတ်နည်းသောနည်းလမ်းများထွက်ပေါ်လာရန်အတွက် ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးဆိုင်ရာကုစားမှုများကို ကိုယ်ထူကိုယ်ထ ရှာဖွေလုပ်ဆောင်နိုင်မည့် ကိရိယာ နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာသေစေနိုင်သောမတော်တဆမှုများ၊ ထိခိုက်မှုများနှင့်လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း နာမကျန်း ဖြစ်မှုများကို ကြိုတင်ကာကွယ်နိုင်ရန်နှင့် လျော့ချနိုင်ရန်ဖြစ်သည်။

ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ဆန်းစစ်လေ့လာမှုအတွက် သတ်မှတ်ထားသည့်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက် များ မရှိသော်လည်း ယင်းသည် အထူးသဖြင့် အလုပ်ရှင်၏ သေချာဂရုပြုလုပ်ဆောင်မှု၊ သူ/သူမ၏ အလုပ်သမား အင်အားမှ ပူးပေါင်းပါဝင်မှု၊ လူအားလုံးကို လုပ်ငန်းအတွင်းမှ ဘေးဖြစ်စေနိုင်မည့် မည်သည့်ရှုထောင့်ကိုမဆို ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်းပင်ဖြစ်သည် (လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်ချက်များပေါ်ထွက်လာခြင်း သို့မဟုတ် အခြားအချက်များ ဖြစ်သည့် လုပ်ငန်းခွင်ပရဝုဏ် နေရာချထားမှုကြောင့်ဖြစ်ခြင်းစသည်)။ ပါဝင်သည့် ထိခိုက်နိုင်ချေရှိသည့် ပမာဏကို သေချာစွာအကဲဖြတ်ခြင်းတွင် လက်ရှိရှိပြီးသား ဘေးကင်းလုံခြုံရေးကိစ္စရပ်များကိုပါ ထည့်သွင်းစဉ်းစားပြီး ထိခိုက်နိုင်ချေများမှ ကာကွယ်ရန် မည်သည့်အချက်များ ထပ်မံလိုအပ်ကြောင်း စဉ်းစားဆုံးဖြတ်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိခိုက်နိုင်ချေရှိသည်များအား ဆန်းစစ်လေ့လာမှုကို ကြီးမားသည့် ကုမ္ပဏီကြီးများကဲ့သို့ပင် အသေးစား၊ အလတ်စား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ (SMEs) သည်လည်း ထပ်တူလုပ်ဆောင်နိုင်သည်။ ထိခိုက်နိုင်ချေရှိသည်များအား ဆန်းစစ် လေ့လာမှုကိုအသုံးပြု၍ ကုမ္ပဏီများတွင် အထူးသဖြင့် SME များတွင် တွေ့ကြုံနေရသည့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေး၊ ကျန်းမာရေးပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရန်ဖြစ်ပြီး ပြင်ပကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ၊ အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်များ သို့မဟုတ် သက်ဆိုင်ရာအရာရှိများမှ အသိပေးလာသည့် ပြဿနာများနှင့် ဖြေရှင်းချက်များကို သုံးသပ်ဖြေရှင်းရန်သာဖြစ်သည်။ (အကြံဉာဏ်များနှင့် အကူအညီများသည်လည်း ထိုသို့သောပုဂ္ဂိုလ်များထံကသာ ရရှိမည်ဖြစ်သည်။)

ထိခိုက်နိုင်ချေရှိသည်များအား ဆန်းစစ်လေ့လာမှု : အဆင့်ငါးဆင့်လုပ်ငန်းစဉ်

- အဆင့် ၁. ဘေးအန္တရာယ်များနှင့် ထိခိုက်နိုင်ချေရှိသည်များကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်း
- အဆင့် ၂. ထိခိုက်နိုင်ချေရှိသည်များကို အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် ဦးစားပေးခွဲခြားခြင်း
- အဆင့် ၃. ထိခိုက်နိုင်ချေရှိသည်များကို ကြိုတင်ကာကွယ်ရန် သို့မဟုတ် ထိန်းချုပ်ရန်အတွက် လုပ်ဆောင်ချက် များကို ဆုံးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်း

အဆင့် ၄. ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်း - ဦးစားပေးအစီအစဉ်အတိုင်း ကြိုတင်ကာကွယ်ရန်နှင့် ထိန်းချုပ်လုပ်ဆောင်ရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း (ပြဿနာအားလုံးသည်ချက်ချင်းပြေလည်သွားမည့်ဟန်တော့မရှိပါ)

အဆင့် ၅. စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း၊ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် အချိန်နှင့်တပြေးညီရှိစေခြင်း

လုပ်ငန်းခွင်ဆိုင်ရာ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးနှင့် ကျန်းမာရေးကော်မတီကို အသုံးပြုခြင်း

စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် လုပ်ငန်းတွင်းဆက်ဆံရေးအတွက် ပုံစံအမျိုးမျိုးရှိသော စီမံခန့်ခွဲရေး - အလုပ်သမားကော်မတီများပါဝင်တတ်သည်။ ကလေးလုပ်သားတိုက်ဖျက်ရေးအတွက် အသုံးပြုနိုင်မည့်လုပ်ငန်းတွင်း ကော်မတီတစ်ခု မှာ လုပ်ငန်းခွင်ဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေး (OSH)အတွက် အလုပ်ရှင်/စီမံခန့်ခွဲရေး - အလုပ်သမားများ ပူးတွဲပါဝင်သည့် ကော်မတီတရပ်ဖွဲ့ရန်ပင်ဖြစ်သည်။

လုပ်ငန်းခွင်ဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးကော်မတီကို ILO မှသတ်မှတ်ထားသည်မှာ "အလုပ်သမားများနှင့် အလုပ်ရှင်များ၏ ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးဆိုင်ရာကိုယ်စားလှယ်များပါဝင်သော ကော်မတီတရပ်ဖြစ်ပြီး အမျိုးသားဥပဒေ၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့် ကျင့်သုံးမှုများအရ အဖွဲ့အစည်းအဆင့် တည်ထောင်လည်ပတ်လျက်ရှိသော ကော်မတီ" ဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ နိုင်ငံတော်တော်များတွင် ထိုကဲ့သို့ OSH ကော်မတီများ တည်ထောင်ရန် (ဥပမာ အင်ဂိုလာ၊ သြစတြီးယား၊ အက်စ်တိုးနီးယား၊ ပြင်သစ်၊ ဂရိ၊ အိုင်ယာလန်၊ ကင်ညာ၊ လစ်သူယေးနီးယား၊ နော်ဝေ၊ ရိုမေးနီးယား၊ တောင်အာဖရိက၊ တန်ဇနီးယား၊ ယူဂန္ဒာနှင့် ယူကေ) ဥပဒေအရ လိုအပ်သည်။

ပူးတွဲ OSH ကော်မတီသည် လုပ်ငန်းတွင်းရှိ ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောကလေးလုပ်သားများနှင့် လုပ်ငန်းချိတ်ဆက်လည်ပတ်မှုကွင်းဆက် (supply chain) အတွင်းရှိ ဘေးအန္တရာယ်ရှိနေသော ကလေးလုပ်သားများနှစ်မျိုးလုံး၏ ကိစ္စရပ်များကို လိပ်မူဖြေရှင်းခြင်းအပါအဝင် အလုပ်ရှင်များနှင့် အလုပ်သမားများအကြား ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးအခြေအနေ များကို ကောင်းစွာတိုးတက်ထိန်းသိမ်းနိုင်ရန်အတွက် ပြဿနာဖြေရှင်းသည့်နည်းလမ်းအခြေခံကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရသည့် အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ဖြစ်သည်။

ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးပူးတွဲကော်မတီ၏လုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်သည်များမှာ -

- ▶ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှုများနှင့် နာမကျန်းမှုဆိုင်ရာတင်ပြမှုများနှင့် သက်ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရခြင်း
- ▶ ဌာနတွင် စုံစမ်းမှု/စစ်ဆေးမှုများနှင့် အလုပ်သမားစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိများထံမှ အစီရင်ခံတင်ပြမှုများကို လက်ခံခြင်း
- ▶ ဒေသဆိုင်ရာအလုပ်သမားစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိ သို့မဟုတ် ဒေသဆိုင်ရာအလုပ်သမားရုံးနှင့် ဆက်ဆံမှုပြုလုပ်ခြင်း
- ▶ ထိခိုက်နိုင်ချေရှိသည်များ ဆန်းစစ်လေ့လာမှုလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများရေးဆွဲခြင်း
- ▶ လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်မည့် လုပ်ငန်းခွင်ဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးဝန်ဆောင်မှုအမျိုးအစားများကို သတ်မှတ်ခြင်း
- ▶ ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များ၊ သင်တန်း၊ အလုပ်သမားများနှင့် ဆက်သွယ်ရေးဆိုင်ရာများကို ပြန်လှန်သုံးသပ်ခြင်း

- ▶ မူဝါဒအသစ်များနှင့် ဘေးကင်းသောအလုပ်လုပ်ခြင်းစနစ်များကို ဖော်ထုတ်ခြင်း
- ▶ အလုပ်ရှင်/ကုမ္ပဏီအတွက် အလုပ်လုပ်ပေးသော ကန်ထရိုက်တာများနှင့် လက်ခွဲကန်ထရိုက်တာများသည် မှန်ကန်သည့် ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို လိုက်နာစေရန်အတွက် မူဝါဒများ ချမှတ်ခြင်း
- ▶ ကုမ္ပဏီ၏ တန်ဖိုးချိတ်ဆက်ထုတ်လုပ်မှုကွင်းဆက်အတွင်း မည်သည့်နေရာ၌မဆို ကလေးလုပ်သား အသုံးပြုခြင်းများကို အလုပ်ရှင်/ကုမ္ပဏီမှ တားဆီးနိုင်ရန်အတွက် မူဝါဒများ ဖော်ထုတ်ခြင်း
- ▶ ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော ကုမ္ပဏီလုပ်ငန်းများနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ ရပ်ရွာလူထုအကြား ချိတ်ဆက်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အတွက် မူဝါဒများရေးဆွဲခြင်း ဥပမာ၊ ပိုးသတ်ဆေးဖြန်းခြင်း၊ ဒေသခံများအား ဘေးမဖြစ်စေခြင်း သို့မဟုတ် လေထု/ ရေထု မညစ်ညမ်းစေခြင်း
- ▶ သဘာဝဘေးပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာမူဝါဒများ ဖော်ထုတ်ခြင်း
- ▶ စုပေါင်းအရေးဆိုမှုဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်းချက်များအရ OSHကိစ္စရပ်များအကောင်အထည်ဖော်ခြင်းကို စစ်ဆေးခြင်း
- ▶ ထိခိုက်နိုင်ချေများကြိုတင်ကာကွယ်ရေးအတွက် အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အလုပ်အပြောင်းအလဲများ၊ အဆောက်အအုံများအတွက် အစီအစဉ်အသစ်များ၊ ကိရိယာနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်အသစ်များကိုဆွေးနွေးခြင်း

OSH ကော်မတီ မတည်ထောင်ရသေးမှ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုခုမှစတင်ထားနိုင်သည့် အလုပ်သမားအရေအတွက် သတ်မှတ်ချက်ရှိပြီး ပုံမှန်အားဖြင့် ၂၀ မှ ၅၀ အထိရှိသည်။ ယင်းသည်အမျိုးသားဥပဒေအပေါ်တွင်မူတည်ပြီး များစွာသော လုပ်ငန်းအသေးစားများတွင် OSH ကော်မတီဖွဲ့ရန်အတွက် လုံလောက်သောအလုပ်သမားများ မရှိတတ်ကြပေ။ သို့သော်လည်း ကြီးမားသည့် လုပ်ငန်းများမှ OSH ကော်မတီဝင်များသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအသေးစားများရှိ ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော ကလေးလုပ်သားကိစ္စရပ်များကို ကိုင်တွယ်နိုင်ရန်အတွက် ထိုလုပ်ငန်းမှအလုပ်ရှင်/အလုပ်သမားများကို ကူညီနိုင်ကြသည်။ ပို၍ကြီးမားသော လုပ်ငန်းများမှ OSH ကော်မတီများရှိ အလုပ်ရှင်/အလုပ်သမားကိုယ်စားပြုသူများသည် အသိပညာပေးမြှင့်တင်ခြင်း၊ လေ့ကျင့်သင်ကြားခြင်းများကို လုပ်ငန်းငယ်များမှ အလုပ်ရှင်/အလုပ်သမားများအား ကူညီပေးနိုင်ပြီး ကလေးငယ်များကို ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအလုပ်များတွင် ခိုင်းစေခြင်းများအား ရှောင်ရှားနိုင်စေသည်။ နိုင်ငံတော်တော်များများတွင် ကျန်းမာရေးနှင့်ဘေးကင်းရေးစံနှုန်းများ မြှင့်တင်ခြင်းကဲ့သို့ နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို လုပ်ငန်းကြီးများက လုပ်ငန်းအလတ်စား/အငယ်စားများအား ကူညီပေးနေသည်မှာ စံထုံးစံသတ်မှတ်ချက် လိုပင်ဖြစ်နေခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ထိုအသေးစား/အလတ်စားလုပ်ငန်းများသည် အကြီးစားလုပ်ငန်းကြီးများအတွက် ထုတ်လုပ်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် ထုတ်ကုန်သွင်းခြင်းများပြုလုပ်ပါက ထိုသို့ကူညီထောက်ပံ့မှုများမှာ ပို၍ပင် ကျယ်ပြန့်များပြားသည် (ဥပမာ သကြား သို့မဟုတ် လက်ဖက်ရည် ထုတ်လုပ်ရန်အတွက် သီးနှံများတင်သွင်းနေသည့် လယ်သမားငယ်များအနေဖြင့် ထိုတင်သွင်းနေသည့်လုပ်ငန်းမှ သီးနှံကြိတ်ခွဲစက် သို့မဟုတ် စက်ရုံကို သဘောတူ အသုံးပြုခြင်း)။

လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း အရွယ်ရောက်ပြီးသူများနှင့် ငယ်ရွယ်သည့်(ကလေး)အလုပ်သမားများ၏ ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးများမှာ ခွဲခြားမရအောင်ဆက်စပ်နေသည်။ သင့်အနေဖြင့် အရွယ်ရောက်ပြီးသူများ၏ ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းရေးကို လုံလောက်အောင်အကာအကွယ် မပေးနိုင်ပါက ကလေးသူငယ်များ၊ လူငယ်များ၏ ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းရေးကိုလည်း လုံလောက်အောင်ကာကွယ်နိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ကလေးများကို ဘေးဖြစ်စေမည့် ဖုန်မှုန့် သို့မဟုတ် ပိုးသတ်ဆေးအစက်များသည် အရွယ်ရောက်ပြီးသူများကိုလည်းဘေးဖြစ်စေမည်သာဖြစ်သည်။

စုပေါင်းအရေးဆိုခြင်း

ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော ကလေးလုပ်သားများအတွက် အသုံးပြုနိုင်သည့် အခြားသောအရေးကြီးသည့် နည်းလမ်း တစ်ခုမှာစုပေါင်းအရေးဆိုခြင်းပြဋ္ဌာန်းချက် (CBA) ဖြစ်သည်။ စုပေါင်းအရေးဆိုခြင်းတွင် ညှိနှိုင်းမှုပုံစံအားလုံးပါဝင်ကာ အလုပ်ရှင်တစ်ဦး၊ တစ်ဦးထက်ပိုသော အလုပ်ရှင်အဖွဲ့အစည်းများကတဖက်၊ အလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်းများက တဖက် စသဖြင့် ညှိနှိုင်းကြခြင်းများ ပါဝင်ပြီး -

- ▶ လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေများနှင့် အလုပ်အကိုင်ခန့်အပ်ရေးဆိုင်ရာစံသတ်မှတ်ချက်များကို ဆုံးဖြတ်ရန် နှင့်/ သို့မဟုတ်
- ▶ အလုပ်ရှင်များနှင့် အလုပ်သမားများအကြား ဆက်ဆံရေးကို ညီညွတ်စေရန် နှင့်/သို့မဟုတ်
- ▶ အလုပ်ရှင် သို့မဟုတ် ကိုယ်စားပြုအဖွဲ့အစည်းများ နှင့် အလုပ်သမား သို့မဟုတ် ကိုယ်စားပြုအဖွဲ့အစည်းများ အကြား ဆက်ဆံရေးကို ညီညွတ်စေရန် အတွက်ဖြစ်သည်။

ကလေးလုပ်သားသည်အလုပ်ရှင်နှင့် အလုပ်သမားများအကြား ဘုံတူညီချက်တရပ်ထူထောင်၍ စုပေါင်းအရေးဆိုခြင်းကို ညှိနှိုင်းသဘောတူမှု ပြုလုပ်ရတတ်သည့် ကိစ္စရပ်အသစ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ၂၀၀၀ ခုနှစ်တွင် ILO ACTRAV မှလေ့လာချက်အရ "စုပေါင်းအရေးဆိုခြင်းသည် ကလေးလုပ်သားဆန့်ကျင်ရေးအတွက် သတိမမူမိခဲ့သော နည်းလမ်း တရပ်ဖြစ်သည်" ဟုဆိုသည်။

ထို့အပြင် စုပေါင်းအရေးဆိုခြင်းသည် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းကဲ့သို့သော ကလေးလုပ်သား အတွေ့ရများသည့် ကဏ္ဍများ တွင် အားနည်းတတ်သည်။ ILO ACTRAV မှလေ့လာချက်အရ -

"အသေးစားလုပ်ငန်းအရေအတွက် များပြားခြင်းနှင့် ပြန့်ကျဲစွာ တည်ရှိနေမှုများကြောင့် အလုပ်သမားသမဂ္ဂနှင့် စုပေါင်းအရေးဆိုခြင်း အခွင့်အရေးများဆောင်ရွက်ရန်အတွက် စိုက်ပျိုးရေး ကဏ္ဍတွင် ခလုတ်ကန်သင်းများ အမြဲလိုလိုရှိနေခဲ့သည်။ ထို့အပြင် စစ်မှန်သောအလုပ်ရှင်တစ်ဦးအနေဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းသည် ကမ္ဘာတဝန်းလည်ပတ်ထုတ်လုပ်နေသော ကွင်းဆက် (supply chain) ၏ မည်သည့်အစိတ်အပိုင်းဖြစ်နေသည်ကို သတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်ရန်ခက်ခဲသည်။ များပြားလှစွာ သောကျေးလက် လုပ်သားများမှာ လွတ်လပ်သော သို့မဟုတ် ယာယီ သို့မဟုတ် ရာသီအလိုက် အလုပ်သမားများသာ ဖြစ်ကြသည်။ တခါတရံတွင် အလုပ်သမားဥပဒေများသည် ဤကဏ္ဍသို့ သက်ရောက်မှုမရှိခြင်း သို့မဟုတ် စက်မှုလုပ်ငန်း ကဏ္ဍတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် အထူးပြဋ္ဌာန်းချက်များထက် ပို၍သက်သာမှုရှိသည်။ ထိုကဲ့သို့သော အချက်အလက်ပေါင်း များစွာရှိပြီး အချို့သောနိုင်ငံများတွင် စုပေါင်းအရေးဆိုပြဋ္ဌာန်းချက်ရယူခြင်းများတွင် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်သားများကို ထည့်သွင်းတွက်ချက်မှုအားနည်းသည်။ လက်ရှိနှစ်များတွင် ကနေဒါ၊ ရိုမေးနီးယား၊ တောင်အာဖရိကနှင့် ဥရဂွေးနိုင်ငံများတွင် ဥပဒေနှင့် လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှု နှစ်မျိုးလုံး တိုးတက်အသုံးပြုလျက်ရှိသည်"

ကလေးလုပ်သားဆန့်ကျင်ရေးအတွက် လုပ်ဆောင်ချက်များပါဝင်သော စုပေါင်းအရေးဆိုပြဋ္ဌာန်းချက်ရယူခြင်း နမူနာများကို အောက်တွင်ဖော်ပြထားသည်။

၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် အီသီယိုးပီးယားနိုင်ငံရှိ ဂူမာရိုလက်ဖက်ထုတ်လုပ်ရေးစိုက်ခင်းမှစီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် အလုပ်သမားသမဂ္ဂသည် ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော ကလေးလုပ်သားပပျောက်ရေးအတွက် အတူပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်ဆုံးဖြတ်ခဲ့

ကြသည်။ စုပေါင်းအရေးဆိုပြဋ္ဌာန်းချက်အဆုံးသတ်အနေဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းချက်တွင် ကလေးလုပ်သားဆိုင်ရာ တိုက်ရိုက် သက်ဆိုင်မှုရှိသော အပိုဒ်ခွဲ စုစုပေါင်းကို ထည့်သွင်းနိုင်ခဲ့သည်။ ထို CBA ၏ အပိုဒ်ခွဲများတွင် ကုမ္ပဏီနှင့် သမဂ္ဂ တို့ သဘောတူသည်မှာ -

- ▶ လုပ်ငန်းခွင်မှ ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောကလေးလုပ်သားပပျောက်ရန် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မည်
- ▶ ပြဿနာဖြစ်ရသည့်အကြောင်းအရင်းကို လေ့လာဖော်ထုတ်မည်
- ▶ ရပ်ရွာခေါင်းဆောင်များနှင့် အတူတကွပူးပေါင်း၍ ကလေးလုပ်သားပပျောက်ရေးနှင့် ဖြစ်နိုင်သည့် ဖြေရှင်းချက်များ ကို သုံးသပ်ရှာဖွေမည်
- ▶ အစိုးရ၊ အလုပ်သမားသမဂ္ဂနှင့် အလုပ်ရှင်များ ဆောင်ရွက်လိုက်သည့် အဆင့်များသည် ကလေးလုပ်သား ပြဿနာကို ထိရောက်စွာဖြေရှင်းနိုင်ကြောင်းသေချာစေရမည်

လူငယ်လူရွယ်များအလုပ်အကိုင်ခန့်အပ်ရေးကို မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ခြင်း

ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော ကလေးလုပ်သားနှင့်သက်ဆိုင်သည့် အလုပ်ရှင်နှင့် အလုပ်သမားသမဂ္ဂများအတွက် စိန်ခေါ်မှုတစ်ခုမှာ ၎င်းတို့၏သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံမှ တရားဥပဒေအရ အနိမ့်ဆုံးအလုပ်လုပ်နိုင်သည့်အသက်ရှိနေသည့် ကလေးများအတွက် လူငယ်လူရွယ်များ အလုပ်အကိုင်ခန့်အပ်ရေးကို မည်သို့မြှင့်တင်မည်ဟူသည့်အချက်ဖြစ်သည်။ (အမျိုးသားဥပဒေ အရ ၁၄ - ၁၅ နှစ်အထက်)။ ILO ပြဋ္ဌာန်းချက်အမှတ် ၁၈၂ အရ မည်သည့်ကလေးမှ (ဥပမာ အသက် ၁၈ နှစ်အောက်) ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော ကလေးလုပ်သားအဖြစ်အလုပ်မလုပ်ရဟူ၍ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း လုပ်ငန်းခွင်ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးနှင့် ကျန်းမာရေးအခြေအနေများသည် အသက်အုပ်စု (၁၄/၁၅) မှ (၁၇) နှစ်ကြားရှိသူများအတွက် “သင့်လျော် ကောင်းမွန်သောအခြေအနေ”၊ ကျန်းမာရေး/ဘေးကင်းရေးအတွက် မှန်ကန်သောသင်တန်းပို့ချမှု စသည်တို့ကို လုံလောက်စွာ အာမခံနိုင်ခဲ့ပါက ထိုကလေးများကို အလုပ်ခွင်အတွင်း ဆက်လက်ထားရှိပြီး အကျိုးရှိစွာ အလုပ်ခန့်အပ်ကာ လုပ်ငလ်စာများလည်း မပေးနိုင်စရာအကြောင်းမရှိပေ။ လုပ်ငန်းခွင် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးနှင့် ကျန်းမာရေးအခြေအနေများ လုံလောက်စွာတိုးတက်ကောင်းမွန်စေခြင်းဖြင့် ကလေးများသည် “ကလေးလုပ်သား” များအဖြစ်မှ “လူငယ်အလုပ်သမားများ” အဖြစ်သို့ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်လာ မည်ဖြစ်သည်။

ထိုအခြေအနေအတွက် တစ်ခုတည်းသောချွင်းချက်မှာ အသေးစား သတ္တုတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းဖြစ်ပြီး မြေပေါ် မြေအောက် အလုပ်လုပ်ရကာ ILO၊ အစိုးရများ၊ အလုပ်ရှင်၊ အလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်းများအားလုံးက ဤကဏ္ဍသည် ဘေးအန္တရာယ် ရှိသောကြောင့် မည်သည့် အနေအထားတွင်ပင်ဖြစ်ပါစေ အသက် (၁၈) နှစ်အောက် မည်သည့် ကလေးကိုမှ အသုံးမပြုရဟု သတ်မှတ်ထားပါသည်။

ကလေးလုပ်သားတိုက်ဖျက်ရာတွင် အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက်သည့် အခြားသော အချက်များကို ဤနေရာတွင် ဝင်ရောက်ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/ed_dialogue/actrav/documents/publication/wcms_463161.pdf

References

- ▶ Labour Inspection: what it is and what it does. A guide for workers –ILO 2010
http://www.ilo.org/labadmin/info/inst/WCMS_141403/lang--en/index.htm
- ▶ Skills and livelihoods training – A guide for partners in child labour projects:
http://www.ilo.org/ipec/Informationresources/WCMS_IPEC_PUB_23995/lang--en/index.htm.
- ▶ Implementing the Roadmap for Achieving the Elimination of the Worst Forms of Child Labour by 2016: Training guide for policy makers – ILO (2013)
http://www.ilo.org/ipec/Informationresources/WCMS_202336/lang--en/index.htm
- ▶ Employers and Workers Handbook on Hazardous Child Labour – ILO (2011)
http://www.ilo.org/actrav/info/pubs/WCMS_164573/lang--en/index.htm
- ▶ The ILO-Inter Parliamentary Union (IPU) Handbook on Child Labour for Parliamentarians:
http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---exrel/documents/publication/wcms_172685.pdf
- ▶ Converging against child labour – A training manual for trade unions, ILO June 2013.
http://www.ilo.org/ipec/Informationresources/WCMS_IPEC_PUB_22796/lang--en/index.htm
- ▶ The joint IOE- ILO (2010) Toolkit that provides employers with concrete and practical guidance in addressing the problem of child labour within their workplaces and supply chains.
  - o http://www.ilo.org/asia/whatwedo/publications/WCMS_117863/lang--en/index.htm
  - o http://www.ilo.org/asia/whatwedo/publications/WCMS_117865/lang--en/index.htm
  - o http://www.ilo.org/asia/whatwedo/publications/WCMS_117866/lang--en/index.htm
- ▶ Business and the fight against child labour - Experience from India, Brazil and South Africa – ILO (2013)
http://www.ilo.org/ipec/Informationresources/WCMS_IPEC_PUB_23484/lang--en/index.htm
- ▶ Modern policy and legislative responses to child labour, ILO-IPEC, 2007
<http://www.ilo.org/ipecinfo/product/viewProduct.do?productId=8192>
- ▶ Practical Guide to Child Labour Reporting, ILO-IPEC, 2006
http://www.ilo.org/yangon/whatwedo/publications/WCMS_231640/lang--en/index.htm
- ▶ Step by Step Guide to Determining Hazardous Child Labour, ILO-IPEC, 2006
<http://www.ilo.org/ipecinfo/product/viewProduct.do?productId=5544>
- ▶ Child labour: an information kit for teachers, educators and their organizations – ILO (2003)
http://www.ilo.org/ipec/Informationresources/WCMS_IPEC_PUB_2039/lang--en/index.htm
- ▶ Combating child Labour through education: A resource kit for policy-makers and practionners – ILO (2009)
<http://www.ilo.org/ipecinfo/product/viewProduct.do?productId=9690>
- ▶ The tripartite process of determining hazardous child labour - Guide for facilitators – ILO (2012)
http://www.ilo.org/ipec/Informationresources/WCMS_195334/lang--en/index.htm
- ▶ Knowledge, attitudes and practices (KAP) study on child labour in Yangon, Ayeyarwady Region and Mon State. ILO (2016)
http://www.ilo.org/ipec/Informationresources/WCMS_IPEC_PUB_27675/lang--en/index.htm

- ▶ Executive summary report on Myanmar labour force, child labour and school to work transition survey. ILO (2016)
http://www.ilo.org/yangon/whatwedo/publications/WCMS_516117/lang--en/index.htm
- ▶ Rapid Assessment on Child Labour in Hlaing Thar Yar Industrial Zone. Yangon, Myanmar. ILO (2015).
http://www.ilo.org/ipecc/Informationresources/WCMS_IPEC_PUB_27439/lang--en/index.htm
- ▶ Agricultural Sub-Sector Child Labour Surveys. Children working in the cultivation and processing of Inland Fishing Stocks, Sugarcane, and Beans and Pulses in Myanmar, ILO (2015)
http://www.ilo.org/ipecc/Informationresources/WCMS_IPEC_PUB_29335/lang--en/index.htm
- ▶ Background Report for the National Action Plan on child labour in Myanmar - An overview of issues to be considered in the development of the NAP, ILO (2017)
http://www.ilo.org/ipecc/Informationresources/WCMS_IPEC_PUB_29337/lang--en/index.htm
- ▶ A legal review of national laws and regulations related to child labour in Myanmar in light of international laws and standards - Executive Summary. ILO (2015)
http://www.ilo.org/ipecc/Informationresources/WCMS_IPEC_PUB_27437/lang--en/index.htm

Fundamental Principles and Rights at Work
Branch (FUNDAMENTALS)

International Labour Organization
4 route des Morillons
CH-1211 Geneva 22 – Switzerland
Tel.: +41 (0) 22 799 61 11
Fax: +41 (0) 22 798 86 95

fundamentals@ilo.org

www.ilo.org/childlabour

 [@ILO_Childlabour](https://twitter.com/ILO_Childlabour)

ILO Yangon Office

No. 1 Kanbae (Thitsar) Road
Yankin Township
Yangon – Myanmar
Tel: +(951) 233 65 39
Fax: +(951) 233 65 82

yangon@ilo.org

www.ilo.org/yangon

ISBN 978-92-2-830846-4

9 789228 308464